

САГААГШАН ТҮМЭР МОГОЙ ЖЭЛНАЙ

Эсгэг ороноо, эхэ нутагаа эб хамта мандуулаа!

Бүгдэд арадай сонин

1921 оной декабрин 21-нээ гараа

2001
февралин
22

Убалай хүүл шараган үхэр нарын 24 гарагай 5 ЧЕТВЕРГ № 21 (20381)

№ 8 (205)

САГАА АБАН МОРИЛОН БУУХАНЬ!

САГААЛГАНАЙ ГЭРЭЛТЭ ХАЙНДЭРӨВР! ЭРХИМ ХАЙРАТА АХА ДҮҮНЭР! ЭРХИМ ХҮНДЭТЭ НҮЗЭГШЭД!

Сагаалган Могой жэлэй Сагаалганай харуул хайхан хайндэрөөр Таанадыг амаршална.

Сэргэл дотороо этигэл найдалтай явахтай. Танда, Тандай гэр бүлдүүдтэ зол жаргалыг хүсэнб!

Үнэртгэж Луу жэлдэ Россин Бүддын шажанай орондоо оюун ухаанай хүржэлтэдэ горитой хубита оруула.

Угсаата Бүрэд оройн олонли дасанууд, тэрэ тоодо Агын олон Уст-Ордын автономито тойрогуудай, Шэтын областин болон Бүрэд Республикын дасанууд хүснэгдэ байхан Россин хули ехоор бүрдэхэ гаража, Россин Сангийн гшүүд болоо, Москвагай, Омскын, Красноярскын, Эрхүүгэй болон Россин бусад хотонуудай Бүддын шажанай бүгдүүд Сангийн бүрдүлдэр мүн ороихой.

Иналгын болон Агын дасануудай шажанай гэдэ хүргүүдүүдта Бүрэдгай, Тывагай, Алтайн болон бусад регионуудай Гэд-яг хуорагууд нуража байна. Эдг регионуудай Бүддын шажанайтай оиднэр хайн харилсаануудтай болоххойдди. Манай оройн олоо уласхоороний шатануудта Россин Сангийн нэр хүндэ гэршлээ. Нью-Йоркдо бодонон фэлхэйн шажан муртэлиүүдэй ударидагшадан Саммитта, мүн Россидахи ихэ тайванай олоон юлхын тулоо шажанууд хоорондын хуралдаанда манай делегацинууд хайна-

даа. Россин заншалта шажан муртэлиүүд ороноцгоо олон нигэмэй оршондо эб найрамдал бэхжүүдхын тулоо ажал ябуулгана суг хамта бэсүүдэхэ тухай үгсэл ойлгохсо.

Сангийн эмхидхэлэй байгууламжа, кайруудай бэлэхэл хайжарна. Эрхэмтэ ламанар (габжанар) манда бии боложо байна. Бурхан шажанай үндэһин ном сударинуудыг бүүдгэгшэд оршуулар болонхой.

Манай ажал ябуулгана бэрхшээлиүүдыг ушардаг. Биднэр арад түмэнтээ хамта тасала, түрэгүүдыг хураалдан ажалуунидди. Гэбшье биднэр оюун сэргэлхэй талаар хамга хүн зондо тулалхыг оролдонбди. Хүн зоний зоболонгуудыг хүндэргэхын тула али биды оролдоно таргажа, тэднэй зол жаргалтай тулоо зальбархайди.

Байгша оидо Гэгэйн түрэлтэ Далай лама манай орондо заларха гэж хүлээнбди.

Манай Байгшын манда заларжа ерхын тулоо суг хамта зальбарайл.

Танда, Танда дүтын сондо аяна жаргалыг амжалтануудыг, Тандай хамга хүсэлүүдэй дүүргэлхыг, хамга хайн хайханыг хүсэнб!

Гурийн Эрэгшн - Бурхан, Бурханий Ном болон Бурханий шаданарай Суглаан Та бүгдэришье адисла!

Россин Бүддын шажанай Заншалта Сангийн Голгойдоншо Хамба лама Д.АЮШЕЕВ.

САГААЛГАНААР! ЭНХЭ ПЛАЙБАНАЙ, БАЯР ЖАРГАЛАЙ ХАЙНДЭРӨӨР!

Хүндэтэ нутагаархид - Бүрэд Республикада ажаһуугша!

Бүрэд-монгол нитээр тодоржо ердэг Сагаалган Бүрэд орондоннай хуулга хайндэр боложо, арбан нэгдэхиеэ тэмдэглэгдэхээ байна. Гансашыг бурядууд бэниэ, харин олон үндэһэ яһатанай хамтын гэр болоһон манай республикада ажаһуудаг бусадшыг арадуудай түлөөлэгшэд энэ ушараар хайндэрлэдэг.

Сагаалган болбо эртэ буурал саһаа хабагшатай, хараа бодоһуудааныг дүүдидангүйгөөр, хүнүүдэй хайн хүсэлэ, улам нягта холбооо һүдэлхэн үлдэ дэмбэрэлтэй удхатай юм. Энэ үдэр болоод, бүхн Сагаан нарын туршада хайндэрэй табаг табижа, түрэхидөө, дүтын нүхэд, танинуудта, тиймэ таниа эзлэнше хүнүүдыг зулгы зохидоор, урин дулаан үгөөр золгон утхага бэлэг сэлгээ бариха, байгал далайдал хоног лэргэг, луур нхэ, уга наһа, удаан жаргал эдлэжэ һуухыг хүсэхэ еһо заншал сахирдаһан зандаа, тэрэ саһадаа улам бата боложо байхтай.

Олон зуун жэлэй хайн хайхан энэ еһо заншалтай арад олоной дунда ушаржа байгаа шэнэ хубилалтануудай шэнжэ өөртөө шигээн, энэ удаанше улам арбажахань дамжаггүй. Гэбшье хүнүүдэй хоорондох хайн хүсэлэй, хамтын хуби заяанай, бэе бэедэ хайхан ханалтангаар хандалгын мэдэрэл олгодог энэ хайндэримний гол удханыг тэрэ занда үлэхэнь сохом. Үшөө нэгэ хайхан шэнжыгэй һануубал, урданш шөө үлэхэнь, шобто харалсаһан хүнүүдэ хайндэрэй үедэ хүмэсжэ, гомдоолоо мардаг байха юм. Эншье шэнжэ Сагаан нарын туршада мина зүндөө һаһагдаха бэниэ, харин бодотоор бэсүүдэгдэхэ гэжэ һайдана.

Хабарай морилжо ерлэнше һүдэлхэн энэ хайндэрэе шэнэ мянган зуун жэлдэ түрүүншанхэс угтахдаа, хүн бүхэншнгоо, бүхн арад олонойнше һуудал байдалай хайжарха байһанда дүүрэн найдаланбди. Жэл ерэхэ бүри нимэ найдаланууд улам үндэһтэй боложо байна. Жшгшье, урданш хэсүү хүндөөр шиндхэгдэг байхан соһиалыга түбэг бэрхшээлиүүд республика доторнай үсөөрөө.

Манай баримтадаг оюун сэргэлэй уг баялигуудыг тойрон, арад түмнэй улам нягтаар жагсажа, оидо оидо үндэһэ яһатанай хоорондох хайн хүсэлэ Сагаалганай үедэ бэхжэдэг гэрш.

Гарахад байһан - Сагаалган Түмэр Могой жэл болоно. Үндэр ургасын үршөөгдэхэ, республикын бүхн хүн зоний аяна тэниун ажаһууга жэл болохой гэжэ һайданабди. Политикынше талаар эдбхитэй жэл болохоор хүлэсгэлэй гэбэл, энэ удаа улас турын шухала удха шанартай хэдэн хэмжээ ябууланууд үнэртгэгдэхэ еһотой. Тиймэхэ эмхидхэлэй, бэлдэхэлэй хүдэлмэри шангадхаха эриэлтэ табидажа, Бүрэд Республикын Арадай Хуралшыг энэицэ хабадалсаха бэд даа.

Бүрэд орондо ажаһуудаг бүхн хүн зондо энхэ танбанише, зол жаргал, баярыг, урин дулааныг хүсэнб! Ерэхөө байгаа хайндэрэй ольһотой элдэ биднэр будганише жэлэй дүрбэн сагта дулаасуула!

Эрхим хүндэтэ нутагаархид! Та бүгдэришье үнэн зүрхэншөө шэнэ жэлээр амаршалаб! Гэр бүлдөө амгалан гайхан байхыгтай хүсэнб!

Хабарай гэгэйн гэрэлтэ хайндэрөөр, хүндэтэ нүхэдүүд!

М.И.СЕМЕНОВ,
Бүрэд Республикын
Арадай Хуралы Түрүүлэгшэ.

БҮРЯД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ
Д.В.ПОТАПОВАЙ РЕСПУБЛИКЫН
АЖААГУУГШАДТА ХАНДАХАН ХАНДАЛГА

Эрхим хүндэтэ нутагаархид!
Мүнөөдөр Бүрэд орондоннай ехэ хайндэр, амаршаламнай морилжо, Сагаалган Түмэр жэл гараба. Энэ ушараар Та бүгдэдэ үнэн зүрхэншөө амаршалнаб.

Шэнэ зуун жэлдэ, шэнэ мянган жэлдэ үнэншынхией энэ хайндэрэе угтажа байхтай. Үндэһэн арадайнгаа еһо заншалнуудта сэжэ, мүнхэ, хэзээдэшье буурашагүй сэнтэй баялигуудта баримталдаг байһараа элдэ арад омогорхохол еһоороо омогшолно. Сагаалганай хайндэр гансашыг түрэл хайндэр зоние нэгэдүүлнэ бэшэ, тэрэ үндэһ бэе бэеэ хүндэлэлгыг, эбтэй зетэйгээр үлэлгыг, тэрэшэлэн хүндэмүүшэ байлгыг элхэн хайндэр мүн. Ушар тиймэхээ үндэһэ манай, мүн шажан муртэлдэ шүтэлгын гэрлэгий, үзэл бодолшоо дүлдидангүй Сагаалган гээшэ манай республикын ажаһуугша хүндэтэ тусгаар удхатай үйлэ хэрэг.

Бүрэдгай ажаһуугшад Түмэр Сагаалган жэлыг ерээдүйдэ гэрэлтэ хайхан найрамдалгаар угтана. Иймэ найдалай бүхн эшэ үндэһэн бии. Манай республика хорин нэгдэхэ жэлдэ экономика ургалта туйлаартайгаар ороно. Энэмнай мүнөө дээрээ найамшыг ехэ туйлалта бэшэ, гэбэшье экономика талаар шахардуу байдалтай хайга үедэ үйлэдбэрийн хэмжээн ехээр болоһон байгаа, харин мүнөө тэрэнэй үзэлгыг процентээр тоолонобди. Хэды гэбэшье, эгээл шухала юмэн туйлагдаа. Мүнөө республикадамнай бодото дүй дүрэмдэ шалгагдаһан экономикае тогтонжор хэрэг ябуулануудай тодо программа баялагданхай. Тэрэниие ажабайдалда баялигуудын тула Бүрэдгай Правительство, Президент манһаа дүлдидаха бүхн хэмжээнүүдыг эдбди.

Хүндэтэ нүхэд! Сагаалганаар дашарам буулан, Та бүгдэндэ энхэ тайбание, эб найдандал, элүүр энхыг, зол жаргал хүсэнб. Манай нангин хүсэлнүүдтэй хүсэлдэхэнь нутагтой! Та бүгдэниие бата найдалтай, зогшотой, өөһэдншгөө хүсэндэ этигэн ябахыетнай хүсэнб. Эбтэй зетэй, амар амгалан ажаллагтай болтогой! Буруунтай булшантай, далантай байг!

Сагаан нараар! Сагаалганаар!
Бүрэд Республикын Президент -
Правительствын Түрүүлэгшэ
Д.В.ПОТАПОВ.

Организация ООО «ВостСибтехкомплект»

ПРЕДЛАГАЕТ:

- * Мельничные комплексы «Фермер-2» (пр-ва ОАО «Пензтекстильмаш»);
- * Мешкозашивочные машинки (пр-ва КНР, Шанхай);
- * Подшипники всех наименований;
- * Стекло оконное М-4;
- * Кирпич;
- * Пиломатериал.

Тел./факс: 22-48-05.
Тел.: 22-44-22, 22-48-65, 22-46-98.

АВТОЗАПЧАСТИ

для автомобилей:
ВАЗ, ГАЗ, УАЗ, Москвич, Ока, Таврия, Волга

ПО САМЫМ НИЗКИМ ЦЕНАМ
от производителя со склада и на заказ.

Гарантированное качество,
надежность.

тел.: 37-66-05

Улан-Удэ, ул.Жердева, 70

САГААН СЭДЬХЭЛТЭЙГЭЭР ЗОЛГОЖО...

Манай хүн зон ажалтай, салантай боложо, гэдэһэ садхалан, үри хүүгэдээ угангаа ёһо гуримаар үндылгэжэ хуухыень хүсэе!

Тэбхэр арбан жэлэй саана (1991 оной февралын 24-дэ) байгуулагдаһан ВАРК баяр ёһололойнгоо выставкэ, «дүхэриг шэрээгэй» хөөрэддөө эмхидхэхэ, ном барлаха юм. Бүгэдэ буряадайнгаа III съездлэ энэл жэлдэ үнгэргэхэ.

Ургажа ябаһан улаан бурганад болохо хүүгэдтээ түрэл хэлээ баганаань, сэрэлнхөө үзүүхэ шухала. Эндэ эрдэмтэдэй туһа тон хэрэгтэй.

Сагаан нара соо ганса сагаан эдэгээ дэлгэхэ бэшэ, харин ныха хүүгэдшэниг сэбэр, сагаан сэдьхэлээрээ бэе бэетэеэ золгожо, бэе бэеһээ гэм зэмшнээ түлөө хүлсэл гуйжа, муугаа даража, найнаа үргэжэ яоаха ёһотой болонобди.

Дани дажаргүй, эбтэй ретэн, үри хүүгэдтээ, аша зээнэртээ найхан хургаал заажа, үхэр мала үдхэжэ, баян бүдүүн, аза жаргалтай ажаһуухамнай болтогой!

Даша-Нима ДУГАРОВ,
Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэлэй президент,
Росси арадай уран зурааша.

Үнгэржэ байһан Ауу жэлнэй хүүлээрээ шарбан, баһаал хубилган, һалхи шуурга, газар хүдэлгэн ошобо. Маряжа гаража байһан Сагаан Түмэр Могой жэлдэ арад зоминан хохидол зоболонгүй, элүүр энхэ байхань болтогой! Хүдөөгн-

Февралын 23 - Эсэгэ ороноо хамгаалагшын үдэр

ЭНХЭ ТАЙБАН БУЛТА БАЙЯЛ!

Эсэгэ ороноо хамгаалагша хадаа Росси ажаһуугшадай нангин уялга ходоодо байһан юм. Орон дотор болоһон түүхэтэ олон хэрэгүүд Зэбсэгтэ хүсэлүүдэй шэн габьяагаар, алдар солоор манцуулагданхай. Фашизмын хүрин тахалһаа бүмбэрсэг дэлхэе абарһан Эсэгэ ороноо хамгаалагшан Агууехэ дайнай сэрэгшэдэй дайшалһы алдар соло, баатаршалга ороной түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө бэшэгдэнхэй. Буряад ороной сэрэгшэд совет арадай энэ дайнда Агууехэ Илалта туйлаха хэрэгтэнь хубитана оруулаа. Республикаһаа дайнда мордохон дүшөөг шахуу сэрэгшэдэй Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэншын, харин хэдэн мянган хүбүүдэй дайшалһы шагналнуудаар шагнагдһаншын энэһиниэ эли бодо гэршэлнэ.

Мүнөөдөр бидэ, тэдэһиниэ болон амгалан сагта Эхэ ороноо хамгаалжа байһан

сэрэгшэды хүндэлэн ёһолнобди. Эсэгэ ороноо хамгаалагшаднай шахаа тангаригаа үгэжэ, нэрэһэй түрэтэйгөөр сэрэгшын уялга дүүргэжэ байна.

Эхэ ороноо хамгаалжа байһан бүхы сэрэгшэдтэ дүүргэжэ байһан албанайнгаа хэрэгтэ үлэн сэхэ байхыетнай, зоригтой, элүүр энхэ ябахыетнай хүсэлэбди. Зол жаргалтай, энхэ амгалан, гэр бүлээ хүндэлжэ, ойлого, гүнзэги энхэрэлтэйгээр ажаһуухыетнай хүсэе. Сэрэгшын бэлиг шадабари дэшлүүлжэ ябагта. Гэбшье энэ бэлиг шадабаритай хэзээдэшье бү хэрэглэгдэхэй гээд хүсэгдэнэ. Энхэ тайбан, амгалан огторгой доро булта баяртай ажаһууял.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.СЕМЕНОВ.

ИИМЭ ЭРХЭ УЯЛГА БИИ

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛАГШЫН ҮДЭРЭЙ БОЛОХОО БАЙХАДА, МАНАЙ КОРРЕСПОНДЕНТ УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН ОКТЯБРЬСКА РАЙОНОЙ СЭРЭГЭЙ КОМИССАР, ЮРИЙ МИХАЙЛОВИЧ БАДМАЖАПОВТАЙ УУЛЗАЛАН БАЙНА.

Юрий Михайлович, таниһе Эсэгэ Ороноо хамгаалагшын үдэрөөр амаршалхыемнай зүбсөөгтэ.

Найн даа. Танай газетээр дамжуулан Эсэгэ Ороноо хамгаалагшын дайнай ветерануудыг, Афганистан, Чечняда сэрэгэй алба хэлэн сэрэгшэды, мүнөө сагта армида сэрэгэй албанда ябаһан хүбүүдыг, запаста гараһан сэрэгшэды болон армида ошохоор бэе зөһөжэ байһан залуушуудыг Эсэгэ Ороноо хамгаалагшын үдэрөөр амаршалнаб.

Сэрэгэй комиссарнадууд хадаа сэрэгэй алоанда, мүн мобилизацийн хэрэгтэ зонши татан ябуулаха гэхэн үүргэтэй. Энэ хэрэг урда жэлүүдтэ хүндэнсэг ябадаг байгаа. Юүндэб гэхэдэ, сэрэгэй албанда ошохогүйн тула эдэб шалтаг олохыг оролдохо гэхэнэ тон дэлгэрэнги болошоо ха юм. Зарим газетүүдтэ армида ошохогүйн тула 22 арга бин гээд томилогдохон

байна. Энэ хадаа буруу ябадал. Эсэгэ Ороноо хамгаалха гээшэ бүхы эрэгтэй зонин нангин эрхэ уялга болоно. Мүнөө сагта комиссариадта олон ветеранууд хандадаг гээшэ. Ажабайдал найжаруулаха справка, ветеранын үнэмшэлгэ абаха, машина абажа боломоор гэхэнэ гү гэхэ мэтэ асуудалнуудтайгаар ерэдэг. Нөдөндө жэлһээ эхилээд хургуулинуудта сэрэгэй бэлдэхэлэй хэсхэлүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Энш армида ошохоо байһан залуушуудта ехэ туһа болоно. Мүнөө сагта армида алба хэдэг эхэнэртүүд олошоржо эхилээ, ехэнхидэ хорөөд наһатай залуу басагад. Сэрэгэй дээдэ хургуулинуудта залуу басагад эдэбхитэйгээр ошонод. Хургуули, техникум, училищи, институт дүүргэлэн залуушуул сэрэгэй дээдэ хургуулинуудта хураха гэхэдэ, районойнгоо сэрэгэй комиссарнадуудта хандаха ёһотой.

Найнта даа, Юрий Михайлович!

Б.АЮРОВ.

«МИГЖЭД» - МЭЛМЫ НЭЭГШЭ

Түбэд соёлой «Римбүүшэ багша» гэхэн түбэй байгуулагдаһаар 1 жэл гүйсэбэ. Февралын 19-дэ Буряад драмын театрта тус түбэй хэблэн гаргаһан «Мигжэд» («Мэлмы нюдэ нээгшэ») журналтай танилсалгын ёһолод болобо.

Бурханын ном дэлгэрүүлһэнэй ашаар Буряад ороной арад зондо туһа хүргэхэ зорилготойгоор манай түб байгуулагдаа юм гэжэ Еши-Лодой римбүүшэ театрай танхим соо сугларһан хүзүгшэдтэ хандаба. Бүгэдэ буряадайн үндэһэн соёлой эблэлэй президент Д.Н.Дугаров, «Наран» АО-гой генеральна директор В.А.Савельев, профессор А.С.Сандитов, соёлой министр Е.Б.Раднаева, үндэһэнэй хэрэгүүдэй болон шажанан нэгдэлүүдтэй харилсаануудай талаар комитетдэй түрүүлэгшэ В.М.Алексеева болон бусад түбтэ саашанхи ажал ябуулагдаһы амжалтануудыг, Бурханын эрдэнитэ

хургаал дэлгэрүүлжэ римбүүшэ багшада элүүрэнхэ хүсэбэ.

«Мигжэд» журнал саланга иматгал Бурханын Номо бисалгал зальбаралнуудтай түбэд уншалга ороод оршуу гатайгаар, яагаад бүтээхэ бисалгахэ тодорхой заабар нуудтайгаар толилогдож байха юм гэжэ журналы ахамад редактор С.В.Дамбаев хэлэбэ.

Түгсэхэдэнь Еши-Лодой римбүүшэ тус журнал сороной Арьяа-Баалын, Мавшэ шэрини, Отошын бисалгал зальбаралнуудыг бүтээхын сугларалһада хүртөөгөө.

Февралын 20-до Еши-Лодой римбүүшэ ном табиха Хальмаг мордобо. Энээгээр дашарадуулан, Филаретини танхим соо римбүүшэ багшын адис, ашч хүртөөгэй ёһолол урид соносхогдоо февралын 24-дэ үнгэргэгдэхээс болижо, мартын да болохо болобо.

Николай БАДМАРИНЧИНСКИЙ

ЭБЛЭЛНАЙ ЭБЛЭРҮҮЛЭГ

Кам Дамдинович ДАГБАЕВ, Буряад Республикын ноётаг ноётагуудай нэгдэлүүдтэй президент, Ажалай Улаан Тугай орденитэ, Росси габьяата экономист, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник, СССР-эй сэн байгууламжын отличник:

Олон жэлдэ ВАРК-ын дэмжэлгээр ноётаг ноётагуудай нэгдэлүүд түрэл Буряадайнгаа хүн зонши эблэрүүлэн, ехэ ажал ябуулжа байна гээшэ.

1999 ондо Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг ноётаг ноётагай зоний нэгдэлүүдтэй эблэл Уставтай ёһоор бин болгогдожо, түрүүн 20 гаран нэгдэл байгуулагдаа. Харин мүнөө үедэ ноётаг ноётагай 30 нэгдэл бин болгогдожо, эблэлмнай Советэй гшүүдтэй хүтэлбэри доро хүдэлмэрнээ амжалтатай ябуулаа.

Түрэл ноётагтаа, Буряадтаа алдар солотой, бэрлэ хүтэлбэрлэгшэд эдэ нэгдэлүүдыг ударидаа. Оһо-Босохоной зоний нэгдэлхы хотымнай мэрэй орлогшо Владимир Борисович Прокопьев, Ахын - Петр Дашиевич Марзаев, Мухар-Шэбэрэй Дамба Цыренович Будаев (Президентын дэргэдэ Старейшинүүдтэй Советтэй түрүүлэгшэ), Хорини - Нина Тожилонна Дашиева, Яруушын - Николай Намдыкович Найданов, Бэшүүрэй - Владимир Батоцыренович Эрдынеев гэгшэд үрэтэйгээр толгойлоо.

Шэнэ хүтэлбэрлэгшэд гэхэдэ, Түхэнэй зоний нэгдэлхы түрүүлэгшээр Виктор Добшоневич Таханов, хаяжа байгуулагдаһан Тарбагатайн - Назар Ермилович Медведев, Прибайкалийн - Александр Петрович Чукреев, Зэдэн - Ардаг Хуралай комитетдэй түрүүлэгшэ Александр Гомбоевич Лубсанов хунагадаба.

Сагаан нарын найндэрэн гүрэнэй болоһоорнь 10 жэлэй хүндэлээдэ февралын 24-дэ оперно театр соо Улаан-Үдэ хотынхидой, харин энэл үдэр буряад драмын театр соо Правительствын үүсхэлээр Сагаалганай найндэрнүүд эхилээ. Эндэ ноётаг ноётагуудай нэгдэлүүдтэй түлөөлөгшэд хабаадаһан юм.

Харин бусад үндэрнүүдтэ Шэнэхэн ноётагаархы (түрүүлэгшын Цэбээнэй Гүбээн) «Ульгэр» театр соо маргын Аюу то, харин агынхид (округһоо түлөөлөгшэ Ц.Н.Намжилов, Аюу районһоо Б.П.Чимитдоржин, «Алханаһаа» Б.Б.Бадмацэевын оперно театр соо февралын 27-до, бурдрамын театрта хорь загаришхид февралын 25-да, түхэнхид 26-да, яруунышхы - 27-до Сагаалганай найндэрнүүдыг үнгэргэхэ.

Манай нэгдэлүүдтэй бэелүүхэ гол зорилгонууд хадаа ардуудыг эблэрүүлэхэ, ноётагаархыда дэмжэхэ, үбгэдэ хүтэлбэрлэгшэ болон ядаһан зондо туһалха зорилго болоно. Таниһаа нөдөндө Илалтын үдэр загаришхидангаа зүгһөө Тарбагатайн Наринайнгаа дайнай ветерануудта А.Дондоков, А.Дармаев, Г.Жамбаев гэгшэдтэ гарай бэлэг дамжуулжа баясуулаа хэмдэ. Мүнөө түрэл газара аршалан хамгаалха зорилготойгоор Хандалга гаргабди, Хурамхаанай, Хорини, Загариш, Ивалгын Сэлэнтын аймгуудай захиргаанууд мүн «Буряад үнэн» газеттай бидэһиниэ дэмжэлһэндэнь баяртайбди. Ардайнгаа ёһо заншал түрэл оронон байгааһаа, газараа түрэл заншан хамгаалха, үлөөхэ гэгшэ манай гол уялга.

Сагаан нараар бүхы зонши амаршалан, шэнэ мянган жэлэй шэнэ зуун жэлдэ элүүр энхэ, ута наһатай, олзотой омогтой хэһэг бэлэгтэй, бурхан буянтай, аюул баринадгүй ажаһуухыг хүсэбэ. Ардтаа аша туһа хүргэн, 10 жэлэйнгэ ойн баярыг утга байһан ВАРК-ын ажалһада ажалдан амжалта, ажабайдалыг жаргал үресе!

Бэлигма ОРБДОЕВА бэшэжэ аба

Фамили, нэрэ обог	Телевидени		Радио	
	Түлбэригүи	Түлбэритэй	Түлбэригүи	Түлбэритэй
Варфоломеев А.Г.	6.03.	15.03	7.03	5.03
Гыргенов Б.Б.	14.03	13.03	13.03	12.03
Пронькинов И.Т.	28.02.	6.03	15.03.	28.02.
Шабакнов Б.М.	1.03.	11.03.	6.03.	7.03

Фамили, нэрэ обог	«Буряад үнэн»		«Бурятия»	
	түлбэригүи	түлбэритэй	түлбэригүи	түлбэритэй
Варфоломеев А.Г.	8.03.	2.03	20.02	10.03; 24.02
Гыргенов Б.Б.	1.03.	16.03	6.03.	14.03; 9.03
Пронькинов И.Т.	15.03.	9.03.	27.02	2.03; 15.03
Шабакнов Б.М.	22.02	23.02.	3.03.	3.03; 23.02.

ХҮДӨӨ АЖАХЫМНАЙ МОГОЙ ЖЭЛДЭ

гү, ехэ гэшэ гү гэжэ юрын зондо даб гээд ойлгогдодоггүй. Леонид Дашневич, үйлэдбэрилэгдэн энэ продукци манай республикын арад зоной хэрэглэмжые гүйсэд хангах юм гү?

- Республикын эдэ хоолой хэрэглэмжые өөрымнай хүдөө ажыхын үйлэдбэри 70 процентээр хангана. Зүгөөр гүйсэд хангах гэхэн зориго табижа болохогүй. Ямаршые хүгжэнги регион эдэ хоолой бүхы зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэггүй, продукциин бүхы зүйлнүүдээр өөһэдэгөө гүйсэд хангадаггүй, тинмэшые асуудал урдаа табидаггүй. Харин өөрынгөө байдалда таарамжатай хүдөө ажыхын халбари хүгжөөх гэжэ оролдодог. Манай эндэ ургуулагдадаггүй, эрхилэгдэдэггүй зүйлнүүд ондоо тээгээ асаргана ха юм. Дэлгүүрэй жама өһо нимэл даа. Регионуудай хоорондо харилсаа холбооно, худалдаа наймаанай продукциин эрьсэ үргэлжэ хэлгэгдэжэ байха ёһотой. Гэбшые эдэ хоолой шухала зүйлнүүдые өөһэдөө өхөөр үйлэдбэрилхэ гэжэ оролдодог. Нэн түрүүн орооһо таряанай ургасые дээшлүүлхэ шухала. Имагтал энэ продукци хээсээшье үндэһэн нуури эзэлжэ байха ёһотой. Байгша жэлдэ 205 мянган тонно орооһо таряа хуряжа абаха зорилго урдаа табидаггүй. Энэманай урда жэлэйхидэ орходоо 28

Леонид Дашневич ТУРБЯНОВ Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшоор хахад жэлэй урда томилогдоо бэлэй. Энэ үндэр тушаалда томилогдохын урда нютагай өөрын хүтэлбэрини Түхэнэй аймагай гулваагаар хүдэлжэ байгаа юм. Харин мүнөө Правительствын Түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлхэдөө, Леонид Дашневич гол түлэб хүдөө ажыхын болон агро-промышленна бүхы комплексын, тэрэ тоодо эдэ хоол буйлуулалгын үйлэдбэриние залан хүтэлбэрлэхэ харюусалгатай.

макарон, колбаса, консервэ болон бусад зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ эрхэ байдал олгохонь шухала. Хараад үзэгт даа. Үхэр, хони, гахайн арһые харин зон үнэгүнөөр худалдажа абаха юм байна, харин бидэнэр өөһэдөө арһаяа эдэжэ шадахааа болон зон гэшэ гүбди? Манай технологическа университет дүүргэһэн олон мэргэжэлтэд байна ха юм. Арһа эдэлгын халбари хүгжөөхэ хэрэгтэй. Энэ жэлдэ 15 процентээр энэ

халбарин бүтээсэ дээшлүүлхээр хараалнабди.

- Леонид Дашневич, мүнөөнэй үйлэдбэрид, бүхы ажабайдалда угаа өхэ хубилалтануудай боложо байхада хүдөө ажыхые хүтэлбэрлэхэ талаар хубилалтанууд болохо гэшэ гү?

- Сагай эрилтэ тинмэ. Үнэхөөрөөшье, хуушанай гуримаар хүдэлхэ аргагүй боложо байнабди. Хүдөө ажыхын районуудай управленинүүдые хараад үзэе. Ударидаха ямаршые засаггүй, юрын лэ зүбшэл үгэхэ үүргэтэй болонхой. Урданайхи шэнги «фонд», «лимит» гэхэ мэтэ «хүшүүргэ», «ташуур» үгы болонхой. Кооперативууд, фермэнүүд өөр өөрынгөө хараа зорилготойгоор ажаллана. Тинмэһэ мүнөө үсын эрилтэдэ зохилохо гуриманай хүтэлбэрини, зүбшэлэгын, хоорондын харилсаа холбоо баримталха албанууд хэрэгтэй болон. Энэ талаар манда өөрын ханамжанууд бид, зүгөөр өхэ болгоомжотойгоор, ухаантайгаар хүдөө ажыхые хүтэлбэрилгын асуудал шийдэхэ ёһотойбди.

Николай НАМСАРАЕВ хөөрлэдэбэ.

процентээр өхэ болон. Харин хү үйлэдбэрилгэ тэрэ хэмжээндэ гэхэ гү, али 171 мянган тонно байхаар хараалагдана. Ушар юуб гэхэдэ, наамхай үнэгдэй тоо гингэ олошорхогүй, үүлтэр найжаруулгын үр дүн даб гээд нүлөөлхөгүн ха юм даа. Энэ талаар хүүлшын 10 жэлн туршдаа ажал алдагдаһан байгаа. Зүгөөр нэгэ процентээр мяха үйлэдбэрилгын хэмжээ дээшлүүлхэ гэхэн зорилго урдаа табидаггүй. 63,1 млн. үндэгэн дэлгүүртэ гаргагдаха ёһотой. Энэманай нёдононхой хэмжээһээ 3 процент өхэ юм.

- Леонид Дашневич, хүдөө ажыхын хүгжэлтэ 2001 ондо бүхыдөө 4 процентээр дэбжэхэ гэжэ манай республикын Правительствын программын проект соо тодорхойлогдонхой байгаа. Харин Га Правительствын заседани дээрэ ондоо тоо баримтална һэнга. Энээн тушаа мүнөө юу хэлэхэ байнат?

- Манай статуправлени хадаа хүдөө ажыхын продукциин хэмжээ тодорхойлодоо, гүрэнэй, хамтын, үмсын үйлэдбэрини илгаае тус тусань бодото дээрнэ гүйсэд харуулагүй гэжэ хэлмээр. Харин манай мэргэжэлтэди ажаглалта

шэнжэлэлэй ёһоор республикын хүдөө ажыхын үйлэдбэри 2,7-2,9 процентээр дээшлэхэ арга боломжотой. Энэ тоо, баримта хадаа эдүүрилэгдэдэг газарай үржэл, малай тоо болон ашаг шэмын байдалда түшэглэнэ. Гэбшые хүдөөгэйхид аһан шадалаараа оролдохол юм аабза даа.

- Шэнэ ямар шэглэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ гэшэб?

- һүүлэй жэлнүүдтэ олон ажыхынууд заншалта буряад гуримаар бүдүүлг поһотой хони үхсөөрлэлжэ эхилээ юм. Нёдондо нимэ үүлтэрэй 10 мянган хонин тоологдоо һаа, мүнөө жэл тэдэнэй тоо 13,6 мянганда хүргэхэ хүсэлэнтэйбди. Хүдөө ажыхын продукцие өөрынгөө хүсөөр буйлуулха, үйлэдбэри хүгжөөхэ гэхэн шухалын шухала шэглэдэ агхаралаа өхөөр хандуулха гэжэ оролдодог. Мүнөө хүдэлгэдэжэ байһан цехүүд болон онһон түхээрлэгнүүдые олошоруулха, сагай эрилын ёһоор хэлбэр шэнэлээд, эрхим технологи нэбтэрүүлжэ байха хүсэлэнтэйбди. Сэхынь хэлэхэдэ, тус цехүүд имагтал Улаан-Үдэдэ хүдэлнэ гэшэ. Харин нүгөө тосхонуудта өөһэдөө

САГААН ЭДЕЭН ДЭЛБЭРЭГ ЛЭ

Түмэр сагаан могой жэлэй Сагаан харые угтажа байхадаа, Буряад зоной ажаһуушадые сагаан эдэһэй зүйлөөр зоорини бүхы түхэлэй предпрятинууд хангах ямар боломжотойб гэжэ һонирхообди. Юуб гэхэдэ, сагаан эдэһэн дэжэ дэлгээжэ, аял бүхэн сагаалханы ха юм. Гадна хэды сэнтэйгээр хотын дэлгүүрнүүдтэ урадхагданаб гэжэ та бүгэдэ ушагшадтаа мэдээгэхэ зорилго табиһан байна. Республикада һүнэй продукци үйлэдбэрилдэг томо предпрятинуудан тоодо Улаан-Үдэ хотын «Молоко» гэхэн нэмэл түхэлэй акционернэ бүлгэм, «Мухар-Шэбэрэй тоһо, сырэй завод» гэхэмэл түхэлэй акционернэ бүлгэм, баргажанай аймагай «Ина» СПК, бэшүүрэй ба Гусиноозерск хотын «Плюс» гэхэн нэмэл акционернэ бүлгэм болоһон тоһонхой заводууд ороно. Мухар-Шэбэрэй аймагтахи тоһо, сыр үйлэдбэрилдэг завод дээрэ онсо тогтохо

хэрэгтэй. Энэ шотаг республика соогоо хү үйлэдбэрилгөөр бараг зүгээдэ ябадаг табан аймагуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. 2000 оной ноябрын 1-нэй байдалаар, 22,7 мянган эбэртэ бодо малгай, тэрэ тоодо 10 мянган үнэгдэй байгаа. Нэгэ үнэгэн бүриһөө 1726 кг гэхэ гү, али 12,8 мянган тонно хүн үйлэдбэрилэгдөө. Аймагай ажаһуушудан хүн нэрлэгдэгнэ заводто тушаагдажа, болбосоруулагдана. 2000 ондо эндэ хү болон бусад зүйлэй сагаан эдэ юулэхэ түхээрлэг хабсаргагдажа, үйлэдбэрини онһоһоруулагдаһан байна. Онсо тэмдэглэмээр үшөө нэгэ зүйлнэ гэхэдэ, «Бифивит» гэхэн гашуубтар хүнэй зүйл амһартажа худалдана. Энэнь хотын ажаһуушадта эрилтэ өхөгэй юм. Гадна республикын бүхы предпрятинуудта орходоо хоёр янзын, эрхим шанартай

Ниислэл хотын ажаһуушад сагаан эдэһээ салгидуулжа, элбэг дэлбэгээр Сагаалганаа угтаха арга боломжотой

сыр үйлэдбэрилжэ шалгардаг юм. Эдэ бүгэдын ашаар «Лидер экономики Республики Бурятия» гэхэн республиканска конкурсын дүнгүүдээр Мухар-Шэбэрэй тоһо, сырэй заводыхид бараг тоотой арбан предпрятинуудай тоодо ороо һэн.

Эндэ нэгэдэхн сортын хү 4 түх. 18 мүнгөөр ажаһуушуднаа тушаажа абана. Амһарта соо хэгдэһэн, хөөрүүлэгдэһэн 0,5 кг. хүн 5 түх. 30 мүнгөөр, эзэгэй 24 түх. 50 мүн., зоохэй 32 түх., «Бифивит» 6 түх. 80 мүнгөөр, тоһон 60 түх., «Костромской» сыр - 75 түх., «Адигейский» - 55 түх. сэнгээр заводһоо табигдана. «Ина» СПК-да (70 түх.), мүн Бэшүүртэ (65 түх.) орходоо тоһонини хямда сэнтэй.

Һүнгэй сэн сасуулаад үзэе. Улаан-Үдын «Молоко» акционернэ бүлгэмэй нэгэ литр амһартагадан түүхэй хүн 9 түх. 79

мүнгэтэ. Харин бэшүүрэйхидэй - 5 түх. 50 мүн., «Плюс» тоһонхой заводой 10 түхэригтэ. Харин Бэшүүртэ 5 түхэригөөр хү тушаажа абаад, 1 литрэй амһарта соо юулэхэдэ, 50 мүнгэ нэмээд заводһоо худалдана. Эгээл хямдар гэхэ гү, али 3 түхэригөөр «Ина» СПК хү тушаан абадаг, Сэлэнгын «Плюс» бүлгэмэйхид эгээл үнэгтэйгөөр худалдадаг байна.

Дээрэ нэрлэгдэгнэ предпрятинууд хотын дэлгүүрнүүдтэ нуури абажа, продукцияа өөһэдөө худалдадаг байна. Гадна дам худалдан абажа, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй хүдөө ажыхын продукци наймаалха ушар үсөөн бэшэ. Хотын дүрбэн дэлгүүртэ хүнэй болон бусад продукциин сэнгүүдээр һонирхоодо, нимэ байба. (Доро үгтэһэн таблица).

Һүүлэй хоёр долоон хоногой туршда хотын дэлгүүрнүүдтэ продукциин сэнгүүдэй ургалта яһала тогтонхой. Улаан-Үдын түбэй дэлгүүртэ эдэ хоолой зүйлнүүд нэгэ бага үнэгтэйгөөр наймаалагдана гэжэ ажаглагдана.

Эльвира ДАМБЛЕВА.

	Үхэрэй мяхан	Гахайн мяхан	Адуунай мяхан	Үндэгэн, 1 кат.	Нүн	Зоохэй	Эзэгэй	Тоһон	Хартаабха	Дэлгүүр 1 кг. түх.	
										Саахар	Талхан (дээдэ сорт)
Түбэй дэлгүүр	75,0	78,0	53,0	18,5	10,0	38,0	29,0	62,0	4,0	16,5	8,5
«Темп» (Элеватор)	68,0	75,0	48,0	18,5	8,0	36,0	29,0	62,0	-	14,7	7,5
«Туяа»	65,0	68,0	-	19,1	-	30,0	25,0	60,0	-	15,5	7,5
БМДК	68,0	75,0	52,0	19,0	8,1	35,0	29,0	60,0	-	15,5	7,5

АРАДАЙНГАА НЭРЬЕ ҮРГЭЖЭ

Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёло

УГ БАЯЛИГАА БАДАРУУЛГЫН ЗАМААР

1991 оной февралын 22-24-нэй үдэриүүдэ Бүгэдэ буряадуудай түрүүшын съезд үнгэрөө һэн. Манай үсоон тоото арадай хэлэеэ, ёһо заншалаа мартажа, түүхэ нэгтэ арадбди гэһэн мэдэрэлэй үгы шахуу боложо байһан үе.

Энэ съезд дээрэ түрэл арадайнгаа хэлэ, ёһо заншал, соёл һэргээхэ тухай шийдхэбэри абтажа, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл (ВАРК) бии болгогдоһон байха юм. Тэрэ дороо эблэлэй Устав абтажа, соёл болбосоролоо һэргээхэ шэглэлнүүд хараалагдаад, холбооной гэшүүд һуиһагдаһан байна. Тиихэдэ ВАРК-ын президентээр Россин арадай уран зурааша Д.Н.Дугаров һуиһагдаа, орлогшонорын - Б.Д.Баяртуев (Буряад Республикаһаа), Г.Н.Богданов (Эрхүү можоһоо), Э.Ч.Чимитдоржиев (Шэтэһээ). 133 хүнөө бүридһэн эблэлэй гол шэглэлнүүд эр ажалаа ябуулжа эхилэ бэлэй.

Хирэ-хирэ болоод ээ, хэһэн ажалаа хаража, сэлгэжэ үзэхын тулада зүблөөнүүдэ үнгэргэдэг болоо. Түрүүшын табан жэл соо 12 тоосоото зүблөөн шагнагдаһан байна. Тэд энэ тэрэ шалтагаанһаа боложо, нэгэ доро, нэгэ сагта бүхы гэшүүдэй суглархань хүндэһэн байба. Тиигэжэ буряадуудай ажаһуудаг тойрог, хото, шотагуудта буряад арадаа нэгэдүүлһэн түбүүд нэгэдэлнүүд бии боложо эхилээ.

ВАРК-ын ажалда олон тоото эдэбхитэй эмхидхэнгэд хабаадажа эхилээ. Киевий, Москвагай, Санкт-Петербургийн түбүүд бүри годоор ажаллажа эхилһэнниһь лабтай. Жэл бүхэндэ бүлгэмүүд хэһэн ажалынгаа дүнгүүдтэй, саашанхи түсэбүүдтэй ВАРК-ын гэшүүдэ танилсуулдаг ёһо гуримтай болоо һэн. Энэһинээ уламжалаан, саашанхи ажалай удаадахи шатанууд гараад эрдэг һэн. Тиигэжэ Сагаалган, Сурхарбаан, Гэсэрэй ойн баяр, фестиваль, эдэб конкурс гэхэ мэтэ ВАРК-ын үүргые бүри тодо болгоо. Жэһээлхэдэ, Шэтын областин буряадууд «Алтан булаг» гэһэн буряад хэлэнэй бүлгэм эмхидхээ. Олондо мэдээлэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэ хэрэглэжэ, долоон хоногон нэгэ удаа «Сагай амисхаа» гэһэн теле-дамжуулга сөнхир экранда гарадаг болоһонниһь сэлгэшгүй.

Эрхүүгийн областин Нүхэдэй районин Хадахан шотагта 1991 оной август нарада Гэсэрэй түрүүшын наадан дээдэ хэмжэ онд үнгэргэгдэжэ, саашанхи дүрбэн жэлэй хугасаа соо нэрэги солотойгоор үнгэрһэнниһь мэдэжэ. Түүхын, шотаг ороноо шэжэлэлгын музейнүүд нэгдэжэ, модоно, түмэрнэ дархашуул, оёдолшод олоор үндэжэ эхилээ.

Нэрэги солотой шотагай

хүбүүдэй мүнхэ дурасхаалда зориулагдаһан мүрысөөнүүд заншалта болоо һэн.

Киев хотодо ажаһуудаг буряад зон баһал нягта холбоо тогтоонхой, һайн ажаладаг.

Москвада болон Москвагай область соо 5 мянган буряад яһатан ажаһуудаг. Нэгэдэн сугларжа, «Урлал» гэһэн түб бии болгоһон байна. Тиихэдэ бэшэһье шотагуудаар эдэбхитэй ажал ябуулагдажал байгаа. Мүнөө дээрэеэ бүхы Буряад Республикын аймагууд, Агын, Усть-Ордын автономито округууд, Шэтын областин районууд булта нэгдэлэ, түбүүдэ байгууланхай. 1994 ондо ВАРК-ын дэргэдэ шотаг зонтой холбоонууд бии болгогдоо. Эндэ шотаг бүхынэй түрүүшүүд сугларжа, Улаан-Үдэдэ Сагаалганай һайндэр найрлаха хэрэг эдэбхитэй ябуулжа эхилээ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо жэл бүхэндэ шотаг шотагаараа сагаалдаг, ногоолдог болоһоннай мэдэжэ.

Бүхы дээрэеэ нэгэдэхин съездын гол зорилго ганса буряад арадайнгаа шотаг нугануудай нэгэдэлнүүдтэй ажалаа гэһэн хэрэг бэшэ. Харин республика доторнай олон ондоо яһатан ажаһуудаг. Эвенк, немец, корей, шэмээшэг гэхэ мэтэ яһатануудай соёлой түбүүдтэй харилсаха шухала. Эвенк арадай түбтэй ВАРК «Гуламта» газетингээ нэгэ дугаар хамта хэблээ һэн.

Үбэр Мошолой буряадуудай шотагаа бусаха хэрэгтэ ВАРК яһала туһа хүргэлсэһэн юм. Ород хэлэндэ һургаха, ажал хүдэлмэри олгуулаха, хүнэй эрхэ хамгаалха хандалгатай бэшгүүд заатагүй шийдхэгдэдэг һэн. Шэһэхээн буряадууд нүүжэ, манай байдалда баһал горитой туһа хүргөө. Дутуу дундтай түүхын хууданһандамнай нэмэри болгон, мартагдажа байһан ёһо заншальемнай һэргээн, уран гоё бүтээлнүүдээрэ манһие баясуулнал.

БҮРЯАД ХЭЛЭ ХҮГЖӨӨЛГЭ

Өөрын хэлэгүй арад - арад бэшэ гэжэ хүн зоной дундаһаа гараһан хүүр ехэ зүб. Манай арад энэ тоодо орохо туйлдаа хүрэгжэ ябана. ВАРК-ын түрүүшын үдэрһөө хэһэн ажалай нэгэ шэглэл хэдаа түрэл хэлэеэ һэргээхэ асуудал мүн

болонго. Түрүүшын шатада Хэлэ тухай Хуулида хубилааланууд оруулагдажа, буряад хэлэ гүрэнэй хэлэн гэжэ тоологдог болоо һэн.

Үндэһэн һургуулин программа һэлгэгдэжэ, зааха шэнэ методико нэгтэрүүлэгдэжэ, шэнэ тухэлэй һургуулинүүд бии боложо эхилээ. Саашада телевидени, газетнүүд эхэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, баһал өөрын нулоо оруулаа.

СОЕЛ БОЛБОСОРОЛ

Үндэһэн соёл, ёһо заншалаа, һэргээхын тулада эдэб баяр ёһолоһон һайндэрнүүдэ үнгэргэхэ, талаан бэлиттэй залуу үетэннөө дэмжэхэ хэмжээ ябуу манууд хэгдэжэ эхилээ.

Сагаалгане арадай һайндэр гэжэ баталһан тогтоолой гараһанай һүүлээр, жэл бүхэндэ хүгжэлтын шэнэ алхам хэгдэһэр байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Сагаалганай үдэшнүүд заншалта болонхой.

1993, 1995 онуудай Сурхарбаанууд бүри таатайгаар үнгэрөө. Ушарын хэдаа Буряад Республикын 70 жэлэй болон Гэсэрэй 1000 жэлэй ойн баяртай дабхасалдажа, һүртэй гоёр төмдэгдэдэгэ һэн. Гадна шотагайнгаа уран бэлиттэй хүбүүдэ түүрээһэн мүн уран зохиолой үдэшнүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Фольклорно бүлгэмүүд эмхидхэгдэжэ, хүдөө шотагуудаар концерт-наадаана харуулаа.

ГАР УРААЛЫЕ НЭРГЭЭЛГЭ

30-40-өөд онуудта буряад арадай уран бүтээлнүүдэй эхэ түдэһын үгы хэгдэһэн түүхэтэй. Энэ уран ажал һэргээн бодохоо хэрэг хүндэһэн байгаа. Тиигэжэ талаан бэлиттэй, уран гартай залуу үетэннэе суглуулжа, Россин арадай уран зурааша Д.Н.Дугаров «Буряад зураг» гэһэн студи нэгээ. 1995 ондо Сүүгэл дасанай «Цогчин» сүмэ шэһэгдэн һэргээлгэдэ студиһи һурагшанар хабаадаһан. Ивалгын 36-дахн мэргэжэлтэ училищи ВАРК-тай хэлсээ баталжа, модоно, түмэршэ дархашуулане, уран оёдолшоде бэлдэдэг болоо һэн. Ингэжэ буряад арадайннай нэрэ һүдэ болохо түрэл һайхан хэлэһинэй, холын үсоо сахиха ябаһан ёһо заншалнай, олон үе дамжажа ерһэн уран ажалнай һэргээгдэжэ, буряад арадай уг баян бадарһаар лэ!

Бутидма НАДЦАЛОВА

А-Н-Д
«П
ИМП
РАЗВИ
Н
(Из вы
сезде п
Бурятия
Говоря
еред -
умает на
сад, кто
веред - Р
просещ
положен
национа
түре наро
нации, во
которую
ская асс
культуры
Бурятс
Ш тысяч
ытой нац
однако в
ческих и
происхо
культура
ишем по
сторонн
культури
политики
вазд раз
культур
шесе нар
Пробл
развития
байкаль
основпо
народлог
Дравите
Бурятия,
шодготов
которого
ыда.
Огляд
смысле ск
работа ок
В работе
участие п
культури
Монгол
Гайвани
Беликоб
лена на
конферен
культура
региона
докладон
венцион
стигий.
конферен
лоции к
С бол
выставк
совреме
Байкал
ыло пр
енное
русских

панорама

АШАТА БУЯНАА ДЭЛГЭЭБЭТ

Облэлэй байгуулагдаһаар 10 жэлэй ойдо

А.Н.Д. Дугаров: «ПОСЛУЖИТ ИМПУЛЬСОМ ДЛ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУР НАРОДОВ»

(Из выступления на II съезде народов Республики Бурятия 15 декабря 2000 г.)

Говорят, «кто думает на год вперед - садит пшеницу, кто думает на 10 лет вперед - садит сад, кто думает на 1000 лет вперед - развивает культуру и просвещение». Каково же положение дел в бурятской национальной культуре, культуре народа-носителя пшеничной нации, возрождать и развивать которую призвана Всебурятская ассоциация развития культуры?

Бурятский народ вступает в III тысячелетие с высокоразвитой национальной культурой, однако в процессе экономических и политических реформ, происходящих в стране, культура оказалась в тяжелейшем положении, негативные стороны государственной, культурной и национальной политики оторвали далеко назад развитие традиционных культур народов России, в том числе народов нашего региона.

Проблемы возрождения и развития традиционных культур Байкальского региона стали основной темой Международного симпозиума по линии Правительства Республики Бурятия, под эгидой ЮНЕСКО, подготовкой и проведением которого ВАРК занималась 2-3 года.

Оглядываясь назад, можно смело сказать, что проведенная работа оказалась плодотворной. В работе симпозиума приняли участие представители науки и культуры России, Украины, Монголии, Китая, США, Тайваня, Франции, Венгрии, Великобритании. Была проведена научно-практическая конференция «Традиционная культура народов Байкальского региона», заслушано более 120 докладов. Материалы конференции изданы отдельной книгой. По итогам работы конференции приняты «Резолюции конференции».

С большим успехом прошла выставка «Традиционная и современная культура народов Байкальского региона», где было представлено художественное творчество бурят, русских старожилов, казаков,

эвенкинского населения края. ВАРК провел огромную работу для привлечения народных мастеров. Организация выставки принесла двойной результат. Во-первых, был дан своего рода импульс к работе народных мастеров, многие из которых могут работать на высоком художественном уровне, но в силу известных причин остались без работы; во-вторых, практически не пополнявшиеся в течение последних 10 лет фонды музеев республики, пополнились новыми интересными экспонатами, в Министерство культуры Бурятии передано произведений народных мастеров на сумму 138 тыс. руб.

Неоценимым вкладом в дело развития народного творчества явилось также принятие Закона «О народных художественных промыслах Республики Бурятия», в обсуждении и разработке которого активное участие принимал ВАРК. Принятый закон во многом облегчит решение некоторых задач, включенных в программу «Изучение и сохранение языка, фольклора, традиций, обычаев, обрядов и народных промыслов бурятского народа». В рамках упомянутой программы ВАРК проводит реставрационные работы по восстановлению культурно-исторических памятников. Так, в 1996 году нами завершена реставрация Цугольского дацана, в 1996-2000 годах велась работа по восстановлению Агинского дацана (Цогчин). При проведении реставрационных работ использовалась уникальная методика изготовления минеральных красок с использованием животного клея, восстановленная мною и успешно применяемая моими учениками.

Основной вопрос, который мы намерены поставить на III Всебурятском съезде в 2001 году - это создание Федеральной автономии граждан Российской Федерации бурятской национальности, новой модели ВАРК. Большую работу провели наши ученые, члены Совета ВАРК по разработке проекта Устава.

Создание ИКА - требование времени, которое даст нам не только новые финансовые возможности, но и расширит поле деятельности, даст новый мощный толчок развитию

культуры бурятского народа, от уровня которой зависит и самоуважение нации, а следовательно и уважение к другим народам и культурам. Ведь старая истина говорит: «Нельзя уважать соседа, не уважая себя, и нельзя уважать себя, не уважая соседа». Думаю, следуя нашему примеру, и другие национально-культурные центры заинтересуются этим очень нужным и важным делом, которое послужит импульсом для развития культур народов, населяющих республику.

Хотелось бы кратко остановиться еще на некоторых проблемах, решаемых ВАРКом в настоящее время. Это, во-первых, издание «Русско-бурятского словаря», которое из-за отсутствия средств откладывается из года в год. Актуальность издания словаря не вызывает сомнений. Сегодня очень остро стоит вопрос сохранения и изучения бурятского языка. Молодое поколение в большинстве своем слабо владеет родным языком, а зачастую не знает его. Не на должный уровень поставлено и изучение бурятского языка в детских садах, учебных заведениях республики. Необходимо совершенствование методики преподавания, создание непрерывной цепи обучения от детского сада до вуза.

Я, как гражданин и патриот своей Республики, как президент ВАРКа не могу оставить без внимания плачевное состояние творческих союзов и общественных организаций.

Сегодня, когда отношение к труду писателя, художника, композитора приняло явно коммерческий оттенок, наша весов склоняется не в пользу сохранения и развития культуры. Члены наших творческих союзов продолжают работать над созданием новых произведений, но вся беда в том, что за десятилетия «демократических реформ» наше государство в лице Министерства культуры Российской Федерации, Министерства культуры Республики Бурятия прекратили закупку новых произведений композиторов и художников, не издаются книги бурятских прозаиков и поэтов, сборники песен и т.д. На расширенном заседании Президиума и Совета ВАРК, состоявшемся 30 марта сего года мы обсуждали этот вопрос, результатом этого обсуждения явилось обращение творческой интеллигенции, работников литературы, искусства к Президенту-Председателю Правительства Республики Бурятия Цоганову Леониду Васильевичу. Мы надеемся, что эта проблема найдет свое разрешение.

Уважаемый съезд! В своем выступлении я осветил только некоторые аспекты деятельности Всебурятской ассоциации культуры. Я ставил целью показать, что в сегодняшней непростой ситуации ВАРК, исходя из финансовых ресурсов претворяет в жизнь программу возрождения бурятской культуры, языка, обычаев, их взаимодействия и взаимобогащения с культурами других народов региона.

НА СНИМКАХ - меро-принятия, проводимые ВАРКом всегда проходят интересно и содержательно.

ҮНДЭНЭН-СОЁЛОЙ АУТОНОМИ БАЙГУУЛХА ШУХАЛА

1996 оной майн 22-то «Үндэнэн - соёлой автономии тухай» Федеральная хуули Түрэнэй Дүүмэдэ баталан өгөгдөхөөр юм. Тиш тэрэл жэлэй шонин 5-га Федерацин Совет энэ хуули ханиаһан, дэмжэлэй байна. Энэ тухай хуулин ёһоор Россия Федерацида үндэнэн-соёлой автономии эрхэй эхин үндэһэнүүд мэрхилэгдэ, тийхэдэ өөрийнөө үндэнэн-соёлой хүгжэлтэдэ хэр нэлэгдэхэ онол аргауудые, харгы зам онсолхо ажалда Россия Федерацин эрхэтэдэй үндэнэн асуудалуудые хамгаалда түрэнэй болон обществын харгисаанай эрхэ байдал олгодохо болоно.

Россия Федерацида байгуулагдаха үндэнэн-соёлой автономии хадаа Россия Федерацида ажалуудай, өөрийн габтагдашагүй ёһо заншлаа, хэлэ бэлгэдэ, үндэнэн соёлоо хүгжөөх, хамгаалха зорилготой, итгэ үндэнэн эрхэлэгдэй һайн дураһай, олонштыг эмхи болоно гэжээ.

Энэ хадаа буряад арагтай гүн удхатай хуули болоно. Юуб гэхэдэ бүхы орон сооһоний, нэрлэгдэ, Монголодо, Хитагтай, Яагтай, Тувага, Москвада, Хальмагта, Санкт-Петербургада, бусад орон нутагуудта ажалуудай, хурадаг буряад үндэнэн соёлоо, хэлэ бэлгэдэ, ёһо туримаа хүгжөөхэ хэр итгэ тон ехэ туһа хүргэхэ эмхи манай ВАРК-ын үндэнэн дээрэ байгуулагдаха ёһотой. Үндэнэн-соёлой автономиин Устав дээрэ Буряадаһиний мэдэжэ эрэмтэй, ВАРК-ын советэй гшүүд хүгдөө. Энэ олонштыг эмхиин хусоор, аша туһаар түрэл арагаһиний соёл хүгжөөхэ ёһотой болонобди, - гэжэ ВАРК-ын харюусагата секретарь, Россия Компарторнуудай холбооной гшүүн, мэдэжэ композитор Б.О.Цырендашев тодорхойлоо һэн.

Татаар араг өөрийн шизэ автономитой болоһон. Тэдэнһээ бидэ жинээ абаха зэргэтэйбди. Негондо түрэнэй дэмжэлгээ республикһиний зохоохы холбоонуудай, мүн тэрэ тоодо манай ВАРК-ын халаргаһиний һүүлдэ ВАРК-ыһаа президумэй болон советэй үргэдхэгдмэл зүблөөн дээрэ зохоохы ажалтай зоһон, литературын болон искусствын хүгдэмрилэгдэгдэй баталан ааһан Хандалгатайгаар Буряад Республикһын Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ А.В.Потаповта орожо, буряад арагай үндэнэн искусство, литература, ёһо заншлал хүгжөөхын, түрэнэй үндэнэн политикһыг бэсүүллхын, мүн буряад арагай үндэнэн соёл нэрлэгхын туһа гол шухала эрхэнүүд эмхилэгдэхэ ёһотой гэжэ хэлэ һ эмди. Тэрэнһэлэ мүнээ зөөрийн асуудалуудые шигдхэхэ тухай хандаагдди. 2001 ондо зохоохы холбоонуудта бага сага мүнэн домологдоо. Саашанхи ажаалданин Федеральная үндэнэн-соёлой автономии байгуулаха асуудал гол шухала болохо, - гэжэ Базар Очирович тодорхойлоо.

Б.Анма ОРБОДОЕВА.

ТООГООРОО БЭШЭ, ТУЪААРАА ЭРХИМЛЭГ

Буряад Республикын парти болон хүдэлөөнүүд тухай

Түүн эдэ мэтэ аягүй үзэгдэлүүд ороной дээдын засагай хангае ооһыше тоооожо эхилбэ ха. Гүрэнэй Дүүмэдэ «Политическэ партинууд тухай» Федеральна хуули нэгдэхэ уншалгаар хаяхан абтаба. Тийхэдэ 4-5 проектүүд сооһоо Президентын дуралхагдаһан проект найшаагдаа.

Тус проектын найн талуудын гэрэл, ороной парламентын хуулигада партинуудай списогүүдээр хабаадаха, мүн өһөдэйн кандидатүүдые нэгэ мандадтай округуудаар дэбжүүлхэ эрхтэй партинууд эрид үсөөрхэ зэргэтэй. Тиймэһээ тус проектын эсэслэн абтабал - юрэ, абтахал ёһотой - тэрэ 1999 оной хуулигада адыар 28 партинууд соо төөрхөхэ, түгэншэлхээ болхообди.

Хуулигада хабаадаха партинууд яагаад үсөөрүүлэгдэхэб гэбэл, федеральна удаха шанартай парти болбол 10 мянганһаа үсөөн бэшэ гэшүүдтэй байха ёһотой болохо. Мүн нимэ парти Федерацийн хахадһаа үсөөн бэшэ субъектүүдтэ өһөдэйн ангинуудтай байха ёһотой. Партинын гэшүүдэй тоо гүрэнэй зохино зургаануудта тодорхойгоор лаблагдан, бүридхэдэ абтажа байха. Энээнэй ашаар «үлээгдэһэн», «һүүдэр» партинууд үгы болохо.

Шэнэ хуулин нэгэ дүрим тухай илангаяа ехэ арасалдаан гарана. Тэрэн партинуудые гүрэнэй зүгһөө мүнгоор хангага болоно. Энэ дүрим эдэб эсэн партинуудта баяшуулай болон гүрэнэйшье мүнэ июуса далдаар урагдуулаха ябадалда эсэс табиха зэргэтэй.

- Шэнэ хуулин эсэслэн абтаханда, Росси дотор, энээнһээ улам Буряадта хэды парти үлэхэб? - гэжэ республикын мэдээжэ политолог Борис Крыневта телефоноор хандыба.

- Юрэнхыдөө, партинуудай тоо хизаарлажа болохогүй юм. Арад хэды парти байгуулаха аргатайб, гэдмел байгуулаа.

- Тийхэдэ, Борис Петрович, шэнэ хуулин проектые бурвушааха янзатай аалта?

Харюудань Б.П.Крынев амгалан-шагаар энэгээд, ханамжаяа ийгэжэ залаба:

- Угы бэд даа. Тэрэ хуулинтай партинуудые, юрэнхыдөө, үсөөрүүлэхгүй, имагтал парламента, засагта хабаадаха партинуудай тоо хизаарлаха ха юм. Энэнь тон зүб. Зонние хүлгүүлхээ, далда мүнгэ захагүй үрхируулахээ болихо. Хуулин ёһоор хангагшад албан дээрэ мэтэ дууһан элитэ болохо бшуу.

- Буряадтаманай мүнөө хэды парти, хүдэлөөн бии гээшэб?

- 28 байһанаа 26-да ороо.

- НДР-эй («Россия - манай гэр») Буряадай анги өөрөө үгы болоо. Мүн бүри 1992 ондо РФ-гэй Ажалшадай социалис партини КПРФ-тэй нэгдэхэдэ, манайше республикада эдэ партинуудай ангиууд нэгдээ хааб даа. Үлэгшэ 26-иниш үгы болоо гэжэ дуулаагүйб.

Борис Петрович Крынев 1999 ондо Буряадай гүрэнэй университетэй хэблэдэ «Бурятия политическая». Политическэ парти, движения, блоки и организации (1990-1999) гэдэн гаршагтайгаар 200 гаран шюуртай хонирхолтой ном хэблүүлжэ гаргаа юм. Тэрэн соо Буряад орондо түрүүшын партинуудай яагаад бии болоһон тухай дүүрэнээр бэшээтэй. Сэхынь хэлэбэл, энэ номые ирахадаа, шэнэ мэдээлүүдые олоогүйб. Тийхэдэ муу гэжэ огтоо хэлэнгүйб. Зарим тэды мартаһанаа хэргээхэ талаар тон тухатай лаблага толи (справочник) болоно гэшэ бээ.

Республиканска (тэрэ үедэ) партини обкомдо гүгэс мэдэлтэй байһан сонинной сурбалжалагшын уялгаар 1988 оной намарһаа манай Буряад ороной политическэ байдалай эгсээр хубилха ябадалы шата шатаар өөрөө хараһан байхаб. Тэрэ намар Каландаришвилини гудамжадахи манай хэблээдэй байһанай газарһаа гэхүүр дээрэ Ким Балков, Валерий Галиндабаев гэгшэдһээ эхилээд, Улаан-Үдэ соогоо нилээд мэдээжэ зохоолшод, эрдэмтэд, багшанар, гол түлэб, интеллигенцини түлөөлэгшэд, дүн

хамта 20-ёод хүн обооролдожо байгаа бэлэй. Тэдэмнай Прибалтикийн жэшээгээр Арадай фронт гэшые байгуулаа, үзэл номнолойнгоо «сүхэр бууе» амаарнь обком тээшэ шагааха нэдэбтэй хэн.

Тээд Уран зохоолошодой холбоомой парторг байһан К.Балков уданшьегүй эгсэ хубилжа, Оросой ехэ үндэһэтэнэй номнол тээшэ хэлбэгэд гэшоо хэн ха... Харин багша Валерий Галиндабаев, эрдэмтэн Сергей Шапхаев, денпогой слесарь Владимир Каренин, профессор Валентина Найдикова, тэрэ үедэ философини эрдэмтэй кандидат байһан Ирина Урбанаева, багша Владимир Хамутаев, журналист Сергей Новоселов болон бусад Куйбышевэй гудамжадахи Барилгашадай клуб соо «хуулигадай клуб» гэдэн эмхи байгуулаа, обкомтой туршалдажа ороо хэн.

Харин КПСС-эй обком, бүхы секретарьнартажа үзэл сурталынгаа таһагтай, багаһан бүлэг интеллигентүүдтэй (тэрэ үедэ «неформалнууд» гэдэн аймшагтай нэртэй болоо хэн) ороной саашанхи хүгжэлтэ тухай, Компартиин ударидаха үүргэ тухай өһөдэйнгөө харяа бодомжые муртэй хамгаалжа, баримталжа шадаагүй бэлэй.

Тэрэ үедэ республикадаманай Россин Социал-Демократическа партини, Россин Демократическа партини (Н.Травкин түрүүтэй) республиканска ангиууд бии боложо, Сергей Тарноруцкий, Николай Бурлак гэгшэд ударидагшадын болоһон байһа. БМАН (Буряад-Монгол Арадай Нам) гэдэн партини бии болоаго олонние хонирхуулаашье, хүлгүүлэшые.

Тиин августын путчини һүүлээр КПСС-шые үгы боложо, Зюганод түрүүтэй КПРФ угынь мүнөө хүртээр үргэлжэлүүлхээр. Харин манай республикада хажуугаарин 27 ондо партинууд бии болоһонхон Тээд, юрэдөө, тоогоороо, зонние дэмь хүлгүүлдэгээрэ бэша, харин арадтаа үзүүлдэг аша туһаараа шагалар жэшээтэйл даа. Энэ ушарта байгаашье хаань, хоромжотой бэшэ.

Николай БАДМАРИНЧИНОВ.

ХАСАГУУД ПРЕЗИДЕНТТЭЙ УУЛЗАБА

Һаяшаг Президент Леонид Потаповай дэргэдэ хасагуудай һуудал байдалай талаар зүблөөн үнгэрбэ. Забайкалскин хасаг сэргэгий бүлгэмэй атамал, хасаг-генерал Александр Богданов Шэтэнһээ энэ хэмжээ ябуулгада зорюута ержэ хабдаба.

Эхиндэнь Забайкалскин хасаг сэргэгий Дээдэ-Үдын (Буряадай) 1-дэхи таһагай хасагуудай арба гаран түлөөлөгшэд зэргэ болон жегсаад, таһагай атамал Николай Адушинов Президентые нүхэдтээ танилсуулаба.

Түрүүлэн үгэ абһан генерал Богданов Росси дотор хасаг сэргэые нэргээн хүгжөөлгэ хүндэшгөөр ябажа байна гэжэ хэлэбэ. Гэбэшье Президент Путин энэ асуудалые анхарагшангаар ажаглажа байдаг. Байгша оной бюджеттэ 20 миллион түхэриг хасагуудта табигдаа. Россин Правительство Федерацийн субъектүүдтэй гүйсэхэхы зургаануудаар дамжуулан, хасагуудтай хүдэлдэг байха юм. Хасагуудта хабатай 2001 оной федеральна программа абтанхай Харин Буряад Республикаһаа энэ программада хабаадаха тухай мэдүүлгэ ороогүй гэжэ атамал мэдээсэбэ. Захиргаанай-хуули ёһонной статусгүйһөө хохидонобди гэжэ тэрэ үргэлжэлүүдэбэ.

Тиймэһээ хасагууд тухай хуули абалгые түргэдэхэ талаар туһа хүргэлсэхые Буряад Республикаһаа Гүрэнэй Дүүмын депутатуудые гуйха байһаб гэжэ хасаг генерал хэлэбэ. Тийхэдэнь Шэтэн областниин Дүүмэ Россин хуулине хүлээнгүй, өһөдэйнгөө хуули 1-дэхи уншалгаар баталаад байна. Буряад Республикадашые нимэ хуули абабал, найн байгаа гэжэ Александр Богданов хүсэбэ. Забайкалскин хасаг сэргэи Сибириниин сэргэгий округтой, хилин харуулай Забайкалскин управленитэй хамта сэргэгий-патриотическа хүдэлмэри залуушуулай дунда ябуулдаг. Үнгэрэгшэ зун эдир хасагуудай сэргэгий һуралсал эмхидхэлтэйгээр үнгэрөө. Зүгөөр хилин харуула хасагуудай бүри үргэнөөр хабаадаха гэхэдэ, энэ

талаар зохино хуули, нормативууд үгы байһаар, Хасагуудай экономическа хүгжэлтэ тухай тогтоходоо, энэ талаар гүрэнэй дэмжэлгэгүйгөөр хүндэшгэ байха жэшээтэй гэжэ атамал хэлэбэ. Хүдөө ажахын талаар байдал хэсүү. Олын хэрэг эрхилжэ ябахань хасагуудта таагүй гэжэ генерал Богданов тоолоно. Хасагуудай оюун ухаа, соёлые нэргээлгэ мүн лэ шухала.

Байгша оной мартын 31-дэ Забайкалскин хасаг сэргэгий 150 жэлэй ой гүйсэхэнь. Энэ ойн баярай удаха шанар ехэ, юундэб гэбэл, Забайкалскин хасаг сэргэгий үгы хаа, Россин бүридэлдэ Алас Дурнын хизаар үгы байха байгаа гэжэ үгэ хэлэгшэ онсо тэмдэглэбэ. Шэтэн областниин гулваа Равиль Геннадулини ойн баярай бэлдэхэдэ 200 мянган түхэриг үгэнхэй. Красноярка, Красноярскда, Эрхүүдэ хасагуудтай хүдэлхэ тусхай таһагууд захиргаануудтань эмхидхэгдэнхэй. Танай республикын Правительставада баһал нимэрхүү зургаанай бии болобол, тухатай байха хэн бээ гэһэн хүсэлөө атамал мэдүүлбэ.

2000 оной декабрини 16-да Забайкалскин хасаг сэргэгий Дээдэ-Үдын 1-дэхи таһагай круг (суглаан) үнгэржэ, шэнэ правленин хуулигада. Урда жэлүүдтэ таһагай правлениндэ хөмөрөл, хахарал үзэгдэжэ, хэдэн атаманууд удаа удаагаар нэлгэгдэнхэй байна. Республикын хүтэлбэритэйшые харилсаанууд тогтууригүй байгаа. Мүнөө

байдал хубилаа. Бидэнэй дэбжүүлэйн үүсхэлүүд республикын Президентин зүгһөө дэмжэлгэдэ хүртэнхэй гэжэ 1-дэхи таһагай шэнээр хуули хангаһан атамал Николай Адушинов мэдүүлбэ. Аймагуудай гудамшарта Президентин гар табилгатай бэшгүүд эльгээгдэжэ, гулваанарай орлогшопор хасагуудтай хүдэлмэри ябуулаха гэжэ уялагалагдаа. Республикын хасагуудай атамал тэдэнэртэ мүнөө үедэ шухала байһан хэдэн асуудалнуудта Президентин анхараалы тусгаар хандуулаба. Хасагуудай «Вольница» гэдэн ансамбль байгуулагданхай. Гэбэшье саашанхи хүгжэлтэдэнь Соёлой министрствын зүгһөө туһаламжа, анхараал хэрэгтэй. Мөригүй хасаг хасаг бэшэ хэн тула һандаржа һалаһан Торини адуунай заводые нэргээхэ тухай асуудал нүхэр Адушини хурсаханар табига. Һуралсалай министрство, мэрине хабаадуулан, хасаг

кадесүүдэй (эдир хүүүүдэн) лицей-интернат Улаан-Үдэдэ нээхэ байгаа. Хялгын аймагтахи Ехэ-Хүдэрини застава хасагуудай алба хэхээр томилогдонхой юм. Шефүүдэнь - Мухар-Шэбэрэн, Хурамхаанай аймагууд. Гүйсэхэхэлгын засагай зургаануудтай зүгһөө энэ хүдэлмэрине гуриншуулмаар. Хаһагдан хуряагдажа байгаа сэргэгий ангинуудай техникые хасагуудай бүлгэмүүдтэ дамжуулаха тухай Россин Правительствын тогтоол бии гэжэ атамал хандуулаа, зохино хэмжээгээр нимэ техникэ тэдэндэ дамжуулахые гуйба. Хасагуудай хэр угһаа ажаһуудга шотаг хууринуудта захиргаануудай толгойлиционорые атамануудаар томилахые Николай Адушинов дуралхаба. Ахын аймагта 200 км хилин харуула басагадаггүй дээрһээ хуули буса ябадалууд эндэ тон олоор ушардаг, тиймэһээ хасагууд тэндэ харуул хэхээр бэлэн гэжэ атамал мэдүүлбэ. «РБ-гэй хасагууд тухай» хуули зохоохо талаар Арадай Хураалда В.В.Измайловтай, Н.Ж.Бурдентвай уулзахадамни, тэдэнэр зүбшөөгөө гэжэ республикын хасагуудай ударидагша дуулаба. Харин Улаан-Үдын мэр хотын хасагуудай бүлгэмүүдые хүгжөөлгын программа бэлдэхэ уялга вице-мэр В.Прокопьевто үгэнхэй.

Үгэеэ эхилэхэдэ, А.В.Потапов Федерацийн болон үндэһэтэнэй хэрэгүүдэй талаар министрствэдэ минни нэрһээ хасагууд тухай бэшгэ бэлдэхэ даабарин

үгөөд, Москва ошохо түрүүшынгээ командировкодо энэ бэшгээ оруулжа, зохино тушаалтадтайни, хэрэгтэй хамаг асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэб гэжэ найдуулаба.

«Хасагууд тухай» Федеральна хуули хэрэгтэй. Федерацийн Советэй гэшүүн болоһон В.К.Агаловта энэ талаар хүдэлмэри ябуулахыень даалахабди, мүн республика доторшые нимэ хуули бэлдэхээр гэжэ Леонид Потапов ханамжалба. Хасагуудта газар үгэхэ тухай Правительствын тогтоол бэлдэхые Президент захираа. Он модо харуулагдаа хасагуудые хабаадуулаха асуудал республикын Байгалиин нөөсэ баялгуудай министрствэгэй хамта шиндхэгдэхэ ёһотой Хасагуудай ансамбляда материалые туһаламжа үзүүлхэ, Забайкалскин хасаг сэргэгий 150 жэлэй ойн республика дотор тэмдэглэхэ талаар сметануудые бэлдэхэдэтайни, шадал соогоо туһалахыи гэжэ Леонид Потапов найдуулаба. Торини адуунай заводой дорой байдалые найн мэдэхэб гэжэ Президент хэлэбэ, онсо шухала энэ ажакшые нэргээхэ талаар хэмжээлүүдые абахабди гэжэ тоонолбо.

Түгэсхэдэнь 1-дэхи таһагай аха паһатайшуулай советэй түрүүлэгшэ есаул Таракановский А.В.Потаповые гурбадахи болзороор Президентэе кандидатураяа дэбжүүлхэ тухай зүбшөөлөө үгэхые гуйба.

Николай БАДМАРИНЧИНОВ.

ЗОНОО УРМАШУУЛАН...

ААТАРГАНА
Ара газар ургасан
Аса энгэртэй Алтаргана гээ.

Хайрлааб даа
Хормон дээрээ үргэсэнхэн
Хураанха баяааринга

Хүбинэ тайгадаа тэжэвэрхэн
Хүхэн дэлыбараан зоргондоо.

Буряад зоной дунда
урдандаа хойшо нимэ
хошон зугаатай үгэ

Энэ бүхэтэй
Алтаргана гээ.
Эбэр дээрээ
үргэсэнхэн

Гомбоцырен БАДМЛЕВАЙ фото.

Эжи аба
хоеройнгоо
Нрыень яажа
мүнхэлхэбиб.

Холнорхон бөемни зоргондоо.
Арал шуга соо
тэжэвэрхэн

Урданаймнай заншалнууд
САГААЛХА ҮНЭ,
УДХА ШАНАР
Чингис Богдо Хаанай
засагта ерэхэнээ урда
тээ жэлдэ хабар, намар - хоёр
удда сагаалжа байба.

ОЮУН БЭЛИГЭЭ ХАРУУЛЫТ, ЭДИРШҮҮЛ

«Сагаан нарын дангина»,
«Эдирхэн дангина»,
«Гэсэр», «Гэсэр», «Сагаан
хатан» гэхэн нэрэ

Энэ хэмжээ ябуулгада,
хуралсалай болон эрдэм
ухаанай министерство,

дээдэ хургуулида шалгал-
тагүйгөөр абтаха асуудал
шиндхэдээд, урагшатайгаар

Ц.ДАШИНИМЛЕВА,
РЦНТ-гэй табагые даагша.
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ха-
ралгада хабаадаһан бэлиг-
тншүүд.

Батажаргалай Сэрсэгмаагай
«Заяанаймнай заншал»
гэхэн номһоо.

Сагаалган - 2001

МУНХЭ БАЙХАНЬ БОЛТОГОЙ!

Буддын шажанда хүгэдэн мүргэдэг Буряад Арад зоной нэгэ хаяа эсэгэ болохо Хөлгын ашаабгад отогой Хаяа, Ара-Хэрээтын зои, ахатан манай 77 наһатай дайнай, ажалай ветеран «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденгой Лубсан-Дэлэг Юмов, нотатаг ламана санаартай, баряша-аргалаана Няндаг Аюшеев хоёр Түбэд ороной лама-багша, Буддын шажанай, дээдэ хургуулин багша Еши-Лодой ринбуушые нотатг орондоо залан асаржа, 1685 онһоо хойшо тахин мүргэжэ байһан «Сангалта хаан» обоогоо тахиюулжа, орон тэнгэринһээ эзэдтэ Хөлгө мүрэншынгөө, Хэрээтэ голонһоо «Лусад» эзэдтэ сагаан эдэз, тоһо мяхаяа, төмдэй архияа үргэжэ, далгаяа хурьлажа, наһатай үбэдэ, хүгшэдэ, манай үри хүүгэдэ, аша гүшанар имэ хайхан буян хэһэгтэй, дэмбэрэлтэ обооной найр-зугаа хаража, хүгэдэн мүргэжэ, хэсэ-хэнгэрэгэй, хонхо дамаарын дуу дуулажа, баяр түгэдэр зугаа наадан, мориной урилдаан, бүхэ барилдаан, сохор хатар, дуу хүгжэм урданай ёһоор бүтэжэ, зоной эдэхэдэ ехэ хайхан хэрэг номын ёһоор бүтэжэ гээшэ.

Манай нотатаг Сүхэ, Хөлгын буряадуудай нотатага 1920 гаран онуудта Хялгантын, Ара-Хэрээтын дасангуудта, Түбэд оронһоо наарамба-лама ержэ, Ара-Хэрээтын дасанда «Мандарини хуралда» ехэ хурал уншалга үүсхэжэ, зон мүргэн хүгэдэжэ, буян хэһэгтэ дүүргэһэн гээшэ.

1989 ондо Могой жэлэй Сагаа харые засаг түрын шиндхэбэрээр буряад зон хотынгоо театрай ордон соо уртгажа, баяр ёһолол болоо. Буряад театрай артистнар, театрай директор Дамба Пурбуев, режиссер Бальжаров, буряад зонойнгоо дунда суутай, соёл культурын бэрхэ ажаллан Гүнзэн-Норбо Гунзышов ударидан хүтэлжэ, эхэ эсэгынгээ урданай заншал нэргээлгэдэ эхи табяа бэлэй. Тэрэ гэхэнһээ хойшо 12 жэл үнгэршэбэл даа.

Сагаалганай арад зонойнгоо дунда мунхэ болтогой! Буряад-Монгол нэрэтэй арад түмэндөө могой жэлэй Сагаа харын юрөөл. Хүхюун арюун, үри хүүгэдэ Сэбэр бэрхэ хүбүүд, басагад Сагаан буурал үбгэдэ, хүгшэд Бурхан шажандаа хүгэдэжэ, Буян эдэжэ, мэндэ хуугыт. Ута наһа удаан жаргал эдэжэ, Бурхан сахюусанайнгаа заяагаар, Орон тэнгэринһээ үргэмжөөр Мэндэ нуужа, мунхэ жаргахатнай болтогой!

БАДМЫН ГЭЛЭГЭЙ Гомбоцырен. Хаяа нотатг, ашаабгад отогой. Нерюнгри хото.

Тэрэнэй удаа хоёр ехэ концерт табингдаба. Тийгэжэ морин хуур хүгжөөхө шухала гэжэ үзөөд, Монголон морин хуурай туб бангуулагдаа һэн. Директорээрив Жамьян багша, намайе секретарьяар, харин Чи Булаг харин ороноудан хууршадан хүтэлбэрилэлтшоор томилогдоо. Энэ үеһөө хойшо морин хуурай ансамблин эхин табингдаа гэжэ хэлэхэдэ болохо. Тэрэшлэн 1992 оной июлиин 9-нэй үдэр Правительствын

Дэлхэн классикада морин хуур орохо болоо гү? Ямаршые зүйлые туйладан, хүртэр хөрөгдэн эдлэжэ шадабал, классическа инструментын зүргэдэ хүржэ болохо. XXI зуун жэл - Азинн болохо гэжэ зугааган байгаа үедэ классическа хүгжэмэй тоодо орохол байха. Японин дунда хургуулин 2-дохи классай хуралсамай программада монгол морин хуурай бии болоһон тухай «Сүхын сагаан морин» гэхэн

«МОРИН ХУУРАЙ» ХУБИ ЗАЯАН ТУХАЙ

домог ороһон байдаг. Тийхэдэ үшөө тэрэ домогоор зүжэг найруулагдан, театрай тайзан дээрэ табингдажа байдаг юм.

Морин хуурай ансамбль гурбадахн сборнигоо гаргаха гэжэ банна гү?

Монголой соёлой түүхэдэ үлөөхэ зорилго табингдажа, түрүүшынхөө компакт диск (CD) дээрэ бэшгэдэ бэлэй. Бизнес хэхэ гэжэ зорилго табиндаагүй. Түрүүшын сборник хадаа Япон-Монголой соёлой түбэй аша туһаар бэшгэдэ һэн. Хоёрдохн сборник Н.Жанцанноровын «Бурхан Халдуун» юм. Гурбадахн сборник дээрэ ажаллажа байнабди. Энээндэ «Монголой хүгжэм зохиолшодон эрхим бүтээлүүдэй дэжэ» багтаха.

Танай ансамблин эрээдүй тухан тобшохоноор хоёр үгэ хэлгэ.

Саашадаа өөрын баиратан, тэрэн дотороо хуралсаан түбтэй болохо зорилготойбди. Энэ шиле бидэ домог жэлэй хутасаа соо бөөдүүлхэ ханаанайбди.

Урдихэ гүт?

Долойн жэл болоод, морин хуурай ансамблин 15 жэлэй ойн баяр тэмдэглэгдэхэ. Энэ ойе угтуулан хари гүрэнэй оркестртэй хамтаржа, дуунай сборник гаргаха түсэбтэйбди.

Ал ороной оркестртэй хүдэлхэбта?

Японин. Энэ болбол гүрэн түрын хүдэд нэрэ, Монгол уласай шоуур шарай болохо гээшэ. Бидэ уласхоорондын үндэр хэмжээндэ мэдэржэ болохо өөрын дэмжээлэгшэдтэй болохо гэжэ жүдхэнэбди.

Морин хуурай ансамбль хаана концерт-наадаая табинан байна гэшэб?

Буряад Республикада хоёр дахин, Япондо таба удаа, Корейдэ, Үбэр Монголдэ нэгэ дахин.

Евроцын гүрэнүүдтэ яажа гараха, бэлэг шадабарияа харуулаха ханаан бинб?

Миний шабинар Францида, Голландида, Германида болон бусад ороноудта наада табижа, тэндээ ажаллажа байдаг даа.

Монголой «Үнэн» сонинһоо Бадмажаб ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ буряадшалба.

Морин хуур аянгатуулхада, гэрэй жабар арилдаг гэдэг. Тиймэхээ гал гулантаяа бадарааһан монгол айл заатагүй морин хууртай байха гэхэн заншал сахидаг. Монгол туургата арадуудай хүгжэмэй гол зэмсэг - морин хуурай ансамблие ударидагша, Монгол Уласай габыята зүжэгшэн Ц.Батчулуунтай хэһэн хөөрөлдөөн танай һонорто: - Морин хуурай ансамблин байгуулагдаһан түүхые олон янзаар арад зон хоорэлдэдэг. Үбэр Монголой морин хууршадтай үрсэлдэхэ гэжэ байгуулагдаһан гэлсэдэг юм. Энэ талаар Та юу хэлэхэ байнат?

Түрүүн түүхын хуудануудые иража хараябди. Хүгжэмэй болон хатарай тухай дунда хургуулида морин хуурай хэһээлнүүд ородог байһан юм. 1988 ондо Хитадай Үбэр-Монголой адарта хууршан Чи Булаг нотатагаа олон жэлдэ хашуулаха нампуулаха үедөө манай арадай артист Г.Жамьян багшатай уулзахаар ерэхэн юм. Чи Булагтай багша Сандуйрам гэдэг хүн 1950-яад оной хуушаар Жамьян багшаар 45 хоногой хугасаа соо хуур заалгажа байгаа. Тэрэ үедэ Жамьян багша Хитадаар айлшалан, олон нотатуудта абьяас бэлигээ харуулжа ябаһан бэлэй.

Хитадай соёлой хубисхалай үеэр Сандуйрам бусадта хорлуулагдажа, хэбтэринн болоод байхадаа, өөрынгөө шабинарта монгол морин хуурай эсэгэ Г.Жамьян болохо гэжэ захяа үлөөһэн түүхэтэй.

1988 ондо Чи Булагтай Улаан-Баатар айлшалажа ерэхэдэнь, гүрэнэй филармонинн болон хүгжэм бүжэгэй дээдэ хургуулин тайзан дээрэ морин хуурай томо концерт түрүүшынхнээ болоһон юм.

1989 ондо «Алтан намар» нааданай үедэ хууршадай конкурс үнгэргэгдэхөөр шиндхэбэри абтаа. Энэ конкурсые Соёлой министрство Монголой композиторнуудай эблэлтэй хамта эмхидхэ һэн. Бүхы аймагуудһаа 100 гаран хууршад тийхэдэ сугларжа, хори гаран арадай адарта дуушадтай хамта уртын дуунуудые эдэлүүлээ бэлэй.

Удаань хүгжэм зохиолшодой үүсхэлээр профессиональна артистнуудай дунда имэ наадан үнгэргэгдэжэ, мүн лэ эрхимүүд шалгаруулагдаа һэн. Тэдэнэй тоодо Үбэр Монголой адарта хууршад Чи Бэлиг, «Талын дуулаа» журналай редактор Баянжаргал гэгшэд эндэ хабаадалсаа бшуу.

тогтоол абтажа, нимэ ансамбль дэмжэгдэхэн түүхэтэй.

Үбэр Монголдэ 100 морин хууршадтай ансамбль бандаг гэлсэдэг...

Тэндэ Чи Булагтай 10 хүнэй бүридхэлтэй «Тахи» гэжэ ансамбль бии. Тэрэнһээ ондоо ехэ ансамбль байхагүй.

Танай ансамбль хэды хүнһоо бүридхэнб?

28 хүнэй бүридэлтэй. Мүнөө хууршадые Соёлой гүрэнэй университетдэ, Соёлой колледждэ, Хүгжэм бүжэгэй колледждэ, мүн Уласай багшын университет хүдөө аймагуудтаар бэлдэжэ байдаг. Морин хууршадай тоо олон болоо даа.

Һүүлэй үедэ гадаад (хари) гүрэнүүдэй хүгжэмшэд хуураар ехэ һонирходог, үзэдэг болоо.

Франциин, Японинн, Германиин эрхэтэд эндэ наадажа хуража байдаг. Һонирхохо зүйл олон. Адууһанай хилгааные хилгаанаарнь үржэ аянгатуулагда бшуу. Амиды мориной һүүлһээ ходооло хилгаанадаг. Бүдүүн хилгаанан мориной, харин наришинһээ гүүнэй байдаг. Хэзээшье үхэхэн мориной хилгаанан хуурта хэрэглэгдэдэггүй. Тиймэхээ амиды хүгжэм хуурһаа эдэлдэг.

САГААЛГАНАЙ УРДА ТЭЭХИ УУЛЗАЛГАНУУДНАА

Сагаан харын урдахана Монголдэ, Хитадта ажаһуугшадтай уулзажа, ямар ёһо заншалтайгаар энэ һайндэр нотатг бүхэндэнь үнгэргэдэг бэ гэхэн асуудал табибабди.

Буряад уг гарбалтай, Улаан-Баатар хотодо ажаһуудаг, мүнөө олзын хэрэг эрхилдэг хүбүүнэдэ эрээд байһан 82 наһатай Ринчинэй Цырен-Дулма: - Монгол туургата арад зон сагаан харые олон зуун жэлдэ тэмдэглэхэ үедөө ёһо заншал ехэ сахидаг байһан гэшэ. Энэ үедэ монголшуудай бэе бэе мэндэншлэн золгохо, эдсэн табатг түхээрхэ, хүндэлэхэ, хүндэлүүлэхэ гэхэхээ эхилээд нариш ёһо гуриятай. Илангаяа наһатайшуулые хүндэлэхэ олон хайхан заншалнуудтай.

Нэгэ бүхэлэй ёһо боложо үнгэргэгдэдэг сагаан һарада Монголой зарим нотатуудта айлшалаб, үбэлэй адаг һарын хорин гурбанда һүниин сагта гал тахилга сагаан һарада бэлдэлгын нэгэ зүйлын болодог байна. Энэ ёһолоддо зориулан, хониной бүхэли мяха, эдсэнэй дээжэ табижа, арса, хүжэ уулуулжа, гэрэй эзэн гү, али наһаараа аха хүн гал аһаагаад, хониной, дала, шара тоһо, хүжэ ногоо үргөөд, наһанай тоогоор галдаа хүгэдэн мүргэдэг заншалтай.

Тийхэдэ бүтүүлэхэ, шэнэлэхэ ёһонуудһаа гадна һүүлэй үедэ зарим хото, хуурын газарай гудамжа үйлсэдэ һуугшад хамтаран, өндөр обоо заһажа, үглөөн ой наранаар газашаа гаража, сасал сасахань үзэгдэдэг болонхой. Энэ эртын ёһо заншал нэргээлгэдэг байна. Хүдөө нотатуудта, минни бага ябахад, хотон айл бүринһөө нэгэ хүн гаража, һая гараһан парай хурьгые гарган, хони руу табижа, нарай тугал гарган, үхэртэнь шилүүлжэ маарал-

дуулан, мөөрүүдэн, малаа шуууулдаг байһан бшуу. Мүнөөшье хээрин малшад энэ заншалаа алдаагүй, малаа нигэжэ сагаалуулдаг байхал даа. Эхэ, эсэгын хэр угһаа абажа ябаһан заншал ха юм. Ойро дүтын хүршээртоо шэнын нэгэндэ үри хүүгэдэ дахуулан ошожо, золгохо заншал сахидаг ааб даа. Ингэжэ нэгэ талаһаа ураг түрэлтэйн, нүгөө талаһаа арадайнгаа хайхан ёһо заншалтай баганаань танилсуулаха гэхэн зорилготой. Шэнын хоёрто эршүүдын сагаалганда сүдөө тухагүй бэлдэхэл хэһэн эхлээрнүүдтээ сагаалха боломжо олгодог гурим бии зандаа.

хэр танижа, мэдэжэ, мадааа дуратай байһанһаа мэдүүлэдэг байна.

Хүдөө газараар магад мүнөөшье болотор энэ заншал баримталагдадагыне болоо. Хэр угһаа монгол туургата арадай үеһөө үедэ дамжуулагдадаг ёһо заншалнуудыне огто алдагдаагүй байхал даа.

Дотор Монголдэ ажаһуудаг эмшэн Чулуунбандийн Аюша шигэжэ хооронь:

- Хитад гүрэн дэлхэй дээрэ эгээл олон хүн зонтой гэжэ мэдэжэ. Эндэ хүн зон тои олон ажаһуудагыне һаа, архи ехээр уугаад, хэтэржэ ябаһан зонце харахагүйт. Хитад хүн нотатһаа хаана холо ябаашье һаа, бүтүү үдэр гэрээ ошохо ёһо заншалтай байна. Түрэлхэ доорһо, аха дүүнээрээ бүтүү үдэрые утангүй үнгэргэдэг. Үндэр наһатайшуулаа золгохо дооо үри хүүгэдэнь эхэ эсэгэдээ заабол бэлэгтэй ердэг.

Эльвира ДАМБАЕВА хоорэлдэдэг.

ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ

Телеканал «Доброе утро»
Новости
«Воздушные замки». Сериал
«На футболе» с Виктором Гусевым
История одного шедевра
Новости
Телеканал «Добрый день»
Огонь на поражение в отечественном боевике «В последнюю очередь»
Документальный детектив. «Приморский спрут». Дело 1996 года
Новости
Звездный час
До шестнадцати и старше
Мультисериал «Покемон»
Веселые истории в журнале «Ералаш»
«Воздушные замки». Сериал
Вечерние новости (с сурдопереводом)
«Другие люди». Спецрепортаж
Жди меня
Премьера. «Кто хочет стать миллионером?» Телеигра
Спокойной ночи, малыши!
Время. Информационный канал
Сериал «Секретные материалы» («X-files»)

РТР

09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
«Мануэла». Т/с
4.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ. «Телепузики»
«Москва - Минск».
«Православный календарь»
Николай Еременко и Анжелика Неволлина в боевике «Я объявляю Вам войну».

13.00 ВЕСТИ.
13.30 «Санта-Барбара». Т/с
14.30 «Селеста». Т/с
15.30 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира».
16.00 ВЕСТИ.
16.30 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой.
17.00 «Луиза Фернанда». Т/с
17.55 Журнал видеоклипов «Каламбур».
18.25 Премьера телесериала «Простые истины».
19.00 ВЕСТИ.
19.30 ВЕЧЕРНИЙ ЭКРАН. «Том и Джерри». М/с
19.40 ВЕЧЕРНИЙ ЭКРАН. «Майор «Вихрь». 2-я серия.
21.00 ПРЕМЬЕРА. Наталья Гундарева, Анатолий Васильев, Евгений Стеблов и Игорь Верник в телесериале «ЛЮБОВЬ.RU»
22.00 ВЕСТИ.
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА
БОЛЬШОЙ РЕПОРТАЖ РТР. Аркадий Мамонтов. «Обратная сторона. Дети».
23.25 «АНШЛАГ» и Ко.
00.30 Михаил Жванецкий. «Простые вещи».
01.00 ВЕСТИ.
01.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Мир сегодня»
01.40 ПОДРОБНОСТИ.
01.50 «Дежурная часть».
02.00 «Репортер» с Михаилом Дегтярем. «Лошадь».
02.15 АРХИВНЫЕ ТАЙНЫ. «Джеймс Бонд из Одессы».
02.45 «Спорт за неделю».

ТИВИКОМ

09.00 Т/с «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины
10.30 «Сегоднечко» за неделю
11.25 Магазин на диване
11.35 Приключенческий сериал «На краю Вселенной-2»

13.30 Телемаркет
13.50 Недвижимость
13.55 Жизнь без риска
14.00 Телемагазин
14.30 Сериал «Черная бухта»
15.30 М/ф «Ушастик и его друзья»
16.00 Сериал для подростков «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Сериал «Власть желания»
17.30 Док. сериал «Мой зоологический словарь»
18.00 Комедия «Я люблю Люси»
18.30 Из жизни женщины
18.55 Прогноз погоды
19.00 Музыкальные поздравления
19.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»
20.25 Телемаркет
20.35 Автоэкспресс
21.00 Сериал «Дерзкие и красивые»
21.20 «Семь строк». Недвижимость. Прогноз погоды
21.30 Комедия «Отель Эдем» (Россия, 1991 г.)
23.40 Прогноз погоды. Телемаркет
23.55 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
00.25 Сериал «Такая разная Трейси»
01.00 Глобальные новости

АРИГ УС

09.00 Детский сеанс: х/ф «Точка, гочка, запятая»
10.15 Все в сад
10.40 Дорожный патруль. Расследование
11.00 День за днем
11.45 Дорожный патруль. Сводка за неделю
12.00 Самые громкие преступления XX века
13.00 Вы - очевидец
14.00 Новости
14.10 Мариел Хемингуэй в х/ф «Маленькие мужчины»
16.00 Амба-ТВ
16.30 Катастрофы недели
17.25 Дорожный патруль. Сводка за неделю
17.40 Победоносный голос верую-

щего
18.10 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.15 Музыкальный подарок
18.50 Формула успеха
19.10 Т/с «Пси-фактор. Избранное»
20.10 Мир товаров в «Восточных воротах»
20.15 ТК «Ариг Ус» представляет: «Лидер Бурятии» «Заудинский мелькомбинат»
20.30 Т/с «Тропиканка»
21.30 Формула успеха
21.50 Наталья Андрейченко в триллере «Нежить»
23.35 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
23.40 Джефф Уинкот в боевике «Донор»

ОТБ

09.00 Т/с «Беверли Хиллз 90210»
10.00 Музыка на канале СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 Т/с «Путешествия в параллельные миры»
Перерыв до 17.00
17.00 М/с «Скуби Ду»
17.30 М/с «Супермен»
18.00 Т/с «Рыцарь дорог»
19.00 «Первое свидание»
19.30 «Молодожены»
20.00 Комедия на СТС: «Чарльз в ответе»
20.20 Товарный ряд
20.30 Клип-презент
21.00 Т/с «Star Trek - Звездный путь»
22.00 Кино на СТС «Андромеда» фантастика

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.20 «Впрок»
08.30 «Криминал»
08.45 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.20 «Впрок»
09.30 Мультфильм
09.35 «Тушите свет»
09.45 «ЧАС БЫКА»
09.55 Сериал «Улицы разбитых фо-

нарей» «Инстинкт мотылька»
11.00 «Сегодня»
11.25 Сериал «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.25 «Вчера в итогах»
14.40 «Куклы»
15.00 «Сегодня»
15.25 «Без рецепта»
15.50 «Впрок»
16.00 «Старый телевизор»
17.00 «Сегодня»
17.25 Док-шоу «Я и моя собака»
18.05 «Впрок»
18.25 «Криминал»
18.40 «Третий тайм». Программа С.Шустера
19.25 «Итого» с Виктором Шендеровичем
19.55 Час сериала. Сандрин Холт, Иван Сергей, Николас Ли и Дженнифер Дэйл в боевике «Рожденный воров» (США-Канада)
21.00 «Сегодня»
21.35 «Российская империя». Фильм Леонида Парфенова. 1 серия
22.45 Премьера НТВ. «Однажды в России». Фильм Александра Зиненко
23.30 «ЧАС БЫКА»
23.40 «Тушите свет»
00.00 «Сегодня»
00.30 «Герой дня»
00.55 «Футбольный клуб представляет Лигу чемпионов»
01.30 «Антропология». Программа Д.Диброва

РАДИО

7.12 Информация, объявления
7.20 Программа «Анфас»
7.40-8.00 Радиостудия «Биракан». «Баунт в моей судьбе» - радиочерк о ветеране педагогического труда Багдаринской школы-интерната Л.Е.Смирновой
8.10-9.00 Программа для молодежи «Искра надежды» - «Наидалай ошон»

ПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»
Цены действительны до 01.03.2001г. (низкие цены)
36 руб.
48 руб.
от 12 руб.
от 15 руб.
от 4 руб. 90 коп.
от 66 руб.
от 156 руб.
(низкие цены)
от 218 руб.
от 698 руб.
от 798 руб.
от 390 руб.

Зимний сезон на «Верхней Березовке»!
Пансионат «Верхняя Березовка» приглашает гостей и жителей республики отдохнуть и поправить свое здоровье.
Тел.: 34-45-75

Кафе «САРАН»
- банкеты
- юбилеи
- коллективный отдых
Мы будем рады видеть Вас!
ул.Ключевская, 39, ост. «ВСГУ», тел.:41-11-00

ВТОРНИК

ОРТ

Телеканал «Доброе утро»
Новости
«Воздушные замки». Сериал
Телеигра «Кто хочет стать миллионером?»
Пока все дома
История одного шедевра. И.Левитан. «Тихая обитель»
Новости
Телеканал «Добрый день»
Клаудиа Кардинале и Омар Шариф в фильме «Майриг» 1-я серия
Жди меня
Новости
Царь горы
...До шестнадцати и старше
Мультисериал «Покемон»
Веселые истории в журнале «Ералаш»
«Воздушные замки». Сериал
Вечерние новости (с сурдопереводом)
Сериал «Все путешествия команды Кусто». «В царстве крокодила»
Здесь и сейчас
Как это было. Ограбление Сити-Банка. Дело хакера Владимира Левина. 1995 год
«Убойная сила - 2: Кредит доверия». Новый сезон
Спокойной ночи, малыши!
Время. Информационный канал
Олег Табаков, Олег Ефремов и Евгений Леонов в фильме «Гори, гори, моя звезда»
Ночные новости

РТР

09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ.
«Мануэла». Т/с
4.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ. «Телепузики»
«Утро с «Аргументами и фактами»

10.35 «Братец Кролик и братец Лис». Мультфильм.
10.45 «Православный календарь».
10.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Дежурная часть»
11.15 МОЯ СЕМЬЯ. «Чего боится каждый мужчина»
12.25 «Откройте, милиция!» Документальный сериал. «Китайский синдром».
13.00 ВЕСТИ.
13.30 «Санта-Барбара». Т/с
14.30 «Селеста». Т/с
15.30 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира».
16.00 ВЕСТИ.
16.30 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. «Что хочет женщина»
17.00 «Луиза Фернанда». Т/с
17.55 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
18.25 Премьера телесериала «Простые истины».

НАС СМОТРИТ ВСЯ БУРЯТИЯ 33-33-13

19.00 Детское время. Мультфильм
19.15 Время выбора. Кандидат в депутаты НХ РБ по Геологическому избирательному округу № 49. Теледебаты
19.30 «Улгур»
19.50 Люди и судьбы
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.25 «Дела деревенские» Ветеран труда А.А. Никитин
Его записная книжка
20.45 Ехо записная книжка
20.55 Сергей Тимин: новое в профсоюзном движении
21.10 Гороскоп и прогноз погоды
21.15 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.45 «Белый месяц» представляет. «В песне - душа народа».

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды
09.05 Сериал «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины
10.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»
11.25 Прогноз погоды. Магазин на диване
11.35 Комедия «Отель Эдем» (Россия, 1991 г.)
13.30 Телемаркет
13.50 Недвижимость
14.00 Телемагазин
14.30 Сериал «Черная бухта»
15.30 М/ф «Когда медвежонок проснется»
16.00 Сериал для подростков «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Сериал «Власть желания»
17.30 Док. сериал «Мой зоологический словарь»
18.00 Комедия «Я люблю Люси»
18.30 Из жизни женщины
18.55 Прогноз погоды
19.00 Музыкальные поздравления
19.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»
20.25 Прогноз погоды
20.30 «Семь строк»
20.40 Телемаркет
20.55 Жизнь без риска
21.00 Сериал «Дерзкие и красивые»
21.20 «Семь строк». Прогноз погоды. Недвижимость
21.30 Мелодрама «Соль на нашей коже»
23.55 Прогноз погоды. Телемаркет
00.10 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
00.40 Сериал «Такая разная Трейси», 42 с.
01.15 Глобальные новости

АРИГ УС

07.00 Новости дня
07.25 Погода
07.30 Вы-очевидец
08.30 Т/с «Алло, алло»
09.05 Новости дня
09.30 Юм сериал «Женаты... дети»
10.00 Т/с «Тропиканка»
11.00 День за днем

01.50 «Дежурная часть»
02.00 МУЖЧИНА И ЖЕНЩИНА. Людмила Нарусова. ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. «Женское дело» (Франция).
02.50
11.45 Дорожный патруль
Перерыв до 17.00
17.00 Петерс поп-шоу
17.30 Дорожный патруль
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
18.50 Д/ф «Возвращение Кармапы»
19.20 ТК «Ариг Ус» представляет: «Дар» - скульптор Даши Намдаков
19.40 Формула успеха
20.00 Новости
20.10 Восточный экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Т/с «Тропиканка»
21.30 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
21.35 СВ-шоу Эдуард Ханок
22.30 Мир товаров в «Восточных воротах»
22.35 Восточный экспресс
22.45 Метеопрогноз
22.50 Формула успеха
23.10 Т/с «Пси-фактор. Избранное»
00.10 Диск-канал

ОТБ

09.00 Т/с «Беверли Хиллз 90210»
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 Т/с «Путешествия в параллельные миры»
Перерыв до 17.00
17.00 М/с «Скуби Ду»
17.30 М/с «Супермен»
18.00 Т/с «Рыцарь дорог»
19.00 Т/с «Частный детектив Магнум»
20.00 Комедия на СТС «Чарльз в ответе»
20.20 Товарный ряд
20.30 Клип-презент
21.00 Т/с «Star Trek - Звездный путь»
22.00 Кино на СТС «Наперегонки со временем», фантастика

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.45 «Час быка»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Криминал»
09.30 «Впрок»
09.40 «Тушите свет»
09.55 «Российская империя». Фильм Леонида Парфенова. 1 серия

11.00 «Сегодня»
11.20 Сериал «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.20 Наше кино Владимир Меньшов в фильме «Соленый песок»
15.00 «Сегодня»
15.25 Криминал. Чистосердечное признание
16.00 «Старый телевизор»
17.00 «Сегодня»
17.25 Приключенческий сериал «Белые волки-2». 1 серия (США)
18.05 Сериал «Семнадцать мгновений весны»
19.35 «Криминал»
19.55 Час сериала «Рожденный воров» (США-Канада)
21.00 «Сегодня»
21.30 «Российская империя». Фильм Леонида Парфенова. 2 серия
22.45 Телеигра «О, счастливицы!»
23.40 «Тушите свет»
00.00 «Сегодня»
00.25 Герой дня
00.55 «Час быка»
01.00 «Футбольный клуб»
02.05 «Антропология»
03.05 Сериал «За гранью возможного» «Неестественный отбор» (США)

РАДИО

6.12 Утренняя концерт
6.30 Информация, объявления
6.40-6.55 «Время выбора» Кандидаты в депутаты Народного Хурала РБ по Геологическому избирательному округу №49
7.12 Объявления
7.20 Беседа с заместителем председателя комитета НХ республики по соц. политике К.А.Соболевым
7.40-8.00 - Программа «Орёл» - «Вершина» В ней принимает участие кандидат технических наук Д.Д.Дондоков
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республиканские известия (на бур яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русск. яз.)
19.45-20.00 «Радиобиблиотека». Стихи Я.Баженова

28 среда

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 «Убойная сила - 2. Кредит доверия»
12.10 Сериал «Все путешествия команды Кусто».

РТР

07.35 Утро Бурятии
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ.
08.15 «Мануэла». Т/с
08.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ.

10.30 «Утро с «Аргументами и фактами»
10.35 «Заяц Еж». Мультфильм.
10.45 «Православный календарь».
10.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Дежурная часть».

19.00 Детское время. Тудэб баабайнда
19.15 «Музыкальная жемчужина».
19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!

РТР

22.00 ВЕСТИ.
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА.
22.50 КОНЦЕРТНАЯ СТУДИЯ «РОССИЯ».

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды
09.05 Т/с «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины
10.30 Т/с «Детектив Нэш Бриджес»
11.25 Прогноз погоды. Магазин на диване

АРИГ УС

07.00 Новости дня
07.25 Погода
07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз
07.50 Т/с «Алло, алло»

17.30 Дорожный патруль
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
18.45 БИС
19.20 ТК «Ариг Ус» представляет

ОТВ

09.00 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 Т/с «Путешествия в параллельные миры»

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.45 «ЧАС БЫКА»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Криминал»

11.25 Сериал «Любовь и тайны сет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.20 Наше кино. «Постарайтесь остаться живым»
15.00 «Сегодня»
15.25 «Среда». Экологическая программа

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости, объявления
7.30 Программа «Выбор». Тема: «Малый бизнес»

УВАЖАЕМЫЕ ГОРОЖАНЕ!

В почтовых отделениях № 13 (ул.Ключевская, 45), № 42 (пр. Строителей, 18), № 50 (п.Восточный), почтамте (ул.Ленина, 61), цехе обработки почты (ж/д вокзал) производится прием тяжеловесных посылок массой до 20 кг (максимальный размер 50x50x40см, рулон: длина - 200 см, диаметр - 150 см). Тел.: 21-53-97.

СТРОЙАРСЕНАЛ
САНТЕХНИКА
СМЕСИТЕЛИ
САНФАНС
МОЙКИ
БОЙЛЕРЫ
ТЕПЛОВЕНТИЛЯТОРЫ
ИНСТРУМЕНТ

Кафе «САРАН»
предлагает
Комплексные обеды
От 30 до 40 руб.
Вкусно и недорого в уютной обстановке
ул.Ключевская, 39, ост. «ВСПУ», Тел.: 41-11-90

1 четверг

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 Телеигра «Кто хочет стать миллионером?»

РТР

07.35 Утро Бурятии
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ.

08.15 «Мануэла». Т/с
08.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ.
09.15 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ.
09.25 «Телепузики»
10.30 «Открытая таможня».

19.00 Детское время. Мультфильм
19.10 Детское время «3, 4...»
19.20 Мир прессы
19.35 Ая-ганга. Хонин уулзалга
19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра

РТР

22.00 ВЕСТИ.
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА.
22.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Фильм «Опасно для жизни!»

01.00 ВЕСТИ
01.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Мир сегодня»
01.40 ПОДРОБНОСТИ.
01.50 «Дежурная часть».

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды
09.05 Т/с «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины
10.30 Т/с «Детектив Нэш Бриджес»
11.25 Прогноз погоды. Магазин на диване

АРИГ УС

07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Погода
07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз
07.50 Сериал «Алло, алло»

08.25 Диск-канал
09.00 Новости дня
09.25 Метеопрогноз
09.30 Юм. Сериал «Женаты... С детьми»
10.00 Т/с «Тропиканка»
11.00 День за днем

ОТВ

09.00 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 Т/с «Путешествия в параллельные миры»

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.45 «ЧАС БЫКА»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Криминал»

08.00 «Сегодня»
08.45 «ЧАС БЫКА»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Криминал»
09.30 «Впрок»
09.40 «Тушите свет»

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости, объявления
7.35 Передача «Здоровье в вашем доме»

2 ПЯТНИЦА

ОРТ

Телеканал «Доброе утро»
Новости
«Воздушные замки». Сериал
«Империя под ударом: Бастард»
Сериал «Все путешествия команды Кусто». «В дебрях Амазонки»
История одного шедевра. М.Шагал. «Над городом»
Новости
Телеканал «Добрый день»
«Трое в лодке, не считая собаки». Часть 2-я
«Смехопанорама» Евгения Петросяна
Новости (с сурдопереводом)
Страна чудес. «Тайна пиратского клада»
«Воздушные замки». Сериал
Вечерние новости (с сурдопереводом)
«С легким паром!» В гостях у Михаила Евдокимова
Здесь и сейчас
Документальный детектив. «Она хотела быть Никитой». Дело 1999 года
Веселые истории в журнале «Ералаш»
Поле чудес
Спокойной ночи, малыши!
Время. Информационный канал
Сильвестр Сталлоне в боевике «Изо всех сил»

РТР

БГТРК

Утро Бурятии
09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
«Мануэла» Т/с
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ.
СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ.
«Телепузики»
«Тысяча и один день»
«Православный календарь».
Фильм «Опасно для жизни» из

цикла «Марш Турецкого».
ВЕСТИ.
«Санга-Барбара» Т/с
«Селеста» Т/с
ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира».
ВЕСТИ.
ДНЕВНОЙ ЭКРАН. «Что хочет женщина»
«Луиза Фернанда». Т/с
Приключ. фильм «Затерянный мир». «Цена победы».

НАС СМОТРИТ ВСЯ БУРЯТИЯ 33-33-13

19.00 Детское время. Маленький концерт ДМШ № 4
19.15 «ОтТинисъ» Программа для старшеклассников
Закон и порядок
Гороскоп и прогноз погоды на завтра
Сагай суурьян
20.20 Рек-тайм - время вашей рекламы!
20.30 Уянгын шүрэ. Музыкальная программа
20.50 Амар сайн, буряад хэлэн
21.00 Ваше право. Ответы на вопросы телезрителей
21.10 Радио для всех
21.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!

РТР

ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА
К 70-летию Михаила Горбачева. Премьера документального фильма «Горбачев. После империи».
ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. «Правила боя»
ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Ольга Богачева, Ирина Акулова и Вадим Любшин в фильме «Темные аллеи».
«Дежурная часть».

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды

09.05 Т/с «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины
10.30 Т/с «Детектив Нэш Бриджес»
11.25 Прогноз погоды. Магазин на диване
11.35 Триллер «Прикосновение Медузы»
13.30 Телемаркет
13.50 Недвижимость
13.55 Жизнь без риска
14.00 Телемагазин
14.30 Т/с «Черная бухта»
15.30 М/ф «Приключения барона Мюнхгаузена»

16.00 Сериал для подростков «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Т/с «Власть желания»
17.30 Док. сериал «Прощай, XX век!»
18.00 Комедия «Я люблю Люси»
18.30 Из жизни женщины
18.55 Прогноз погоды
19.00 Музыкальные поздравления
19.30 Т/с «Земля: последний конфликт»

20.25 Прогноз погоды
20.30 «Семь строк»
20.40 Телемаркет
20.55 Недвижимость
21.00 Т/с «Держкие и красивые»
21.20 «Семь строк». Прогноз погоды
21.30 «Радар-спорт»
22.05 «Русский боевик». «Охота на Золушку»
23.20 Прогноз погоды. Телемаркет
23.35 «Первые лица»
00.05 Глобальные новости
00.10 Фарс «Лабиринт страстей» (Испания, 1982 г.)

АРИГ УС

07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Погода
07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз
07.50 Сериал «Алло, алло»
08.25 Диск-канал
09.00 Новости дня
09.25 Метеопрогноз
09.30 Т/с «Женаты с детьми»
10.00 Т/с «Тропиканка»
11.00 День за днем
11.45 Дорожный патруль
Перерыв до 17.00

17.00 Петербург шоу
17.30 Дорожный патруль
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
19.00 Армия любящих
19.20 Мир товаров в «Восточных воротах»
19.25 Дорожный патруль
19.40 Формула успеха
20.00 Новости
20.10 Восточный экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Т/с «Тропиканка»
21.30 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
21.35 Формула успеха
21.55 Боевик «Русский киллер»
23.45 Стильное шоу. Фасон.
00.20 Мел Брукс в комедии «Сверкающие звезды»

ОТВ

09.00 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 Т/с «Путешествия в параллельные миры»
Перерыв до 17.00
17.00 М/с «Скуби Ду»
17.30 М/с «Супермен»
18.00 Т/с «Рыцарь дорог»
19.00 Т/с «Частный детектив Марнум»
20.00 Комедия на СТС «Чарльз в ответе»
20.20 Товарный ряд
20.30 Клип-презент
21.00 Т/с «Star Trek - Звездный путь»
22.00 Комедия на СТС «Семейка Аддамс»
00.30 «Осторожно модерн-2»

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.45 «ЧАС БЫКА»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Криминал»
09.30 «Впрок»
09.40 «Тушите свет»

09.55 «Российская империя», 4 серия
11.00 «Сегодня»
11.25 Сериал «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.25 Наше кино. Ольга Машная, Михаил Ефремов, Олег Табаков и Светлана Немоляева в комедии «Все наоборот»
15.00 «Сегодня»
15.25 «Герой дня без галстука»
16.00 «Старый телевизор»
17.00 «Сегодня»
17.25 Программа для детей. «Улица Сезам»
17.55 Сериал «Семнадцать мгновений весны»
19.30 «Карданный вал»
19.40 «Впрок»
19.55 «Криминал»
20.10 «В нашу гавань заходили корабли»
21.00 «Сегодня»
21.30 Премьера НТВ. «Российская империя», 5 серия
22.45 «Женский взгляд» Оксаны Пушкиной
23.25 Профессия - репортер
23.40 «Тушите свет»
00.00 «Сегодня»
00.25 Цвет ночи. Острозащитный фильм «Вой» (США)
02.15 Сериал «За гранью возможного». «По ту сторону вуали»

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости, объявления
7.30 Программа «Встречи». Бурятия-2001. Экономическая перспектива
7.45-8.00 «Гуламта»
12.00 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
12.10-13.00 Муз. программа по заявкам радиослушателей «Час вашего письма»
19.12-19.58 Информ. программа «Вчера. Сегодня. Завтра»

ХУДЕЙТЕ С УДОВОЛЬСТВИЕМ
ПОД НАБЛЮДЕНИЕМ СПЕЦИАЛИСТОВ
МАЗГРУЗОЧНО-
МЕДИЦИНСКАЯ
ТЕРАПИЯ
21-34-02, 28-81-47

ЛРЦ «Здоровое»
Бывшие правительственные дачи, путевки на 1, 2, 3 недели с выездом в музеи и театры города
ПРИГЛАШАЕТ ОТДОХНУТЬ И ПОПРАВИТЬ ЗДОРОВЬЕ:
* детей с родителями
* школьников с обучением по школьной программе
ПРЕДЛАГАЕТ:
* лечебные процедуры по рекомендации врача
* комфортабельные коттеджи и гостиничные номера
* шестизаровое питание
* спортивные и развлекательные игры
* зимний инвентарь (лыжи, сани)
* компьютеры, караоке
Адрес: п. Сотниково. Тел.: 213-402, 288-147

3 суббота

ОРТ

Новости
Программа «100%»
Мультсеанс
Семейная комедия «Альф»
Играй, гармонь любимая!
Смак
«Смехопанорама» Евгения Петросяна
Дневной киносеанс. Юрий Соломин в фильме «Инспектор уголовного розыска»
Здоровье
«Русский экстрим». Прыжок в бездну
Седьмое чувство
История одного шедевра. Русский музей
Новости (с сурдопереводом)
Сериал «Китайский городской»
«Дисней клуб»: «Утиные истории»
Спецрепортажи. Избранное: «Похитители крабов», «Счастливый полк», «Улицы контрабандистов»
В мире животных
Вечерние новости (с сурдопереводом)
«Чтобы помнили...» Олег Даль. Ведущий - Л.Филатов
Великие сыщики. Лейтенант Коломбо в детективе «Бабочка в серых тонах»
Время
Сосед должен сидеть в тюрьме в комедии «Фараоны и Роберсоны»

РТР

«Диалоги о рыбалке».
Чемпионат мира по автотонкам в классе «Формула-1»
Гран-при Австралии. Квали-

фикация
11.05 «Лечение Василия». М/ф
11.10 «Золотой ключ».
11.30 «Телепузики»
12.00 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!
12.45 «Сто к одному». Телеигра.

НАС СМОТРИТ ВСЯ БУРЯТИЯ 33-33-13

13.35 Видеоконцерт. «Пестрая компания»
14.05 Гала-концерт 1-го Международного фестиваля эстрадных песни «Белый месяц-2000»
15.15 Фильм «КПРФ - партия народа», ч.1
15.45 Ассорти. Рецепты, конкурсы, викторина
16.00 Подарки от универмага «Центральный»
16.25 Гороскоп
16.30 Примиге поздравления
РТР

18.00 ВЕЧЕРНИЙ ЭКРАН «Международная панорама» с Александром Гурновым.
ВЕЧЕРНИЙ ЭКРАН. «Пресс-клуб»
20.00 МОЯ СЕМЬЯ. «Во имя любви»
21.00 Приключ. фильм «Затерянный мир». «Цена победы»
22.00 ВЕСТИ В СУББОТУ
22.50 «Городок»
23.30 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. «ДМБ». ПРЕМЬЕРА. Острозащитный фильм «Акулы-II» (США)
03.00 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Эротическая мелодрама «Исповедь стриптизерши» (США).
04.30 Церемония вручения «Национальной Интел Интернет премии».

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды. «Автоэкспресс»
09.30 Телемаркет
09.50 Недвижимость.

10.00 Мультсериал «Птички»
10.30 Мультсериал «Сейлормун: Луна в маорске»
11.30 Русский боевик. «Охота на Золушку»
12.40 «Сегоднячко» за неделю
13.30 «Дети Ноя»
14.00 Час «Дискавери»
15.00 Европейская футбольная неделя

16.00 Сериал «Сыщики-любители экстра-класса»
17.00 Музыкальные поздравления
18.00 «Антология юмора»
19.00 Прогноз погоды
19.05 Телемаркет
19.20 Домашний зоопарк
19.30 Сериал «Земля: последний конфликт»
20.30 Приключенческий сериал «На краю Вселенной-2»
21.20 Прогноз погоды. Недвижимость
21.30 Скрытой камерой
22.05 Русский боевик. «Охота на Золушку»
23.30 Боевик «Ангел III. Последняя глава»
01.20 Глобальные новости

АРИГ УС

09.00 НОВОСТИ ДНЯ
09.25 Восточный экспресс
09.40 Метеопрогноз
09.45 Детский сеанс: х/ф «Старая, старая сказка»
11.15 Самые громкие преступления XX века
12.15 Наше кино: М.Ладынина в комедии «Богатая невеста»
13.45 Дорожный патруль
14.00 Ваша музыка: Лолита
14.50 Крутятся диски
15.25 Про любовь.
15.55 Погода
16.00 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
16.05 Театральный понедельник
16.40 Пальчики оближешь
17.15 Без вопросов

17.45 «Жизнь в Слове»
18.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
19.00 Формула успеха
19.20 Х/ф «Отряд спасения»
21.00 Мир товаров в «Восточных Воротах»
21.05 Амба-ТВ
21.35 Формула успеха
21.55 Фильм Станислава Говорухина «Криминальная революция»
23.45 Музыка кино
00.00 М.Левтова в фильме «Время печали еще не пришло»

ОТВ

09.00 М/с «Джимми - суперчервяк»
09.30 М/с «Назад в будущее»
10.00 М/ф «Кошкин дом»
10.30 «Улица Сезам»
11.00 М/с «Ветховен»
11.30 «Мир 220»
12.00 Т/с «Команда А»
13.00 Комедия на СТС «Ищите женщину», 1, 2 с.
15.30 Кино на СТС «Веревка»
18.00 Комедия на СТС «Фангастическая девушка»
18.30 Стильные штучки
19.00 Музыка на СТС
19.30 Шоу-бизнес
20.00 Клип-презент
20.30 Товарный ряд
20.40 М/ф
21.00 Т/с «Зена - королева воинов»
22.00 Кино на СТС «Лицо со шрамом», криминальная драма
01.45 Кино на СТС «Дети кукурузы», фильм ужасов

НТВ

09.00 Сериал «Закон джунглей»
09.40 «Российская империя», 5 с.
11.00 «Сегодня»
11.50 Криминал. «Чистосердечное признание»
12.20 «Интересное кино»

13.00 «Сегодня»
13.20 «Полундра». Семейная игра
13.50 «Путешествия натуралиста»
14.25 «Женский взгляд» Оксаны Пушкиной
15.00 Наше кино. Инна Макарова и Нина Сазонова в фильме «Женщины»
17.00 «Сегодня»
17.25 «Свидетель века». Программа Владимира Кара-Мурзы
17.45 Док-шоу «Я и моя собака»
18.25 Сериал. Пета Уилсон в фильме «Новые приключения Никиты» (Канада-США)
19.30 «Один день». Программа К.Набутова
20.00 Телеигра «О, счастличик!»
21.00 «Сегодня»
21.30 «Глас народа». Программа Светланы Сорокиной
22.45 Премьера НТВ. «Российская империя». Фильм Леонида Парфенова, 6 серия
00.00 «Сегодня»
00.45 «Итого»
01.15 Мир кино. «Пятый элемент»

РАДИО

7.12-8.00 «Вчера, сегодня, завтра». Информ. программа. Объявления
8.10 Программа «Мэнда амар, минии Буряад орон» - «Утро Бурятии»
8.45-9.00 Передача для детей «Алтан зула»
12.10-13.00 Музыкальная волна радио Бурятии. «Слово об учителе» - передача с участием заслуженного работника культуры РБ С.Д.Гуруевой; Ансамбль преподавателей ДПИ-6. В программе. Произведения русских и бурятских композиторов
19.12-20.00 Радиожурнал «Стенные мелодии»

4 воскресенье

ОРТ

08.45 Слово пастыря. Митрополит Кирилл
 09.00 Новости
 09.15 Служу России!
 09.50 «Дисней-клуб»: «Аладдин»
 10.20 Утренняя звезда
 11.10 «Непутевые заметки» с Дм. Крыловым
 11.30 Пока все дома
 12.10 Дневной киносеанс. Мишель Мерсье в фильме «Вторая истина»
 13.55 Утренняя почта
 14.25 Клуб путешественников
 15.05 «Эх, Семеновна!» Всероссийский конкурс частушек
 15.45 Сокровища Кремля
 16.00 Новости (с сурдопереводом)
 16.10 Сериал «Китайский городской»
 17.05 «Дисней-клуб»: «Чип и Дейл»
 17.35 Умницы и умники
 18.00 Живая природа. «Хищники: Охотники поневоле»
 19.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
 19.20 «Два бойца». Спецрепортаж
 19.40 Светлана Светличная и Владимир Высоцкий в комедии «Стряпуха»
 21.05 Арнольд Шварценеггер в приключенческом фильме «Последний герой боевика»
 23.30 Времена

РТР

09.30 «Обезьянки, вперед!», «Осторожно, обезьянки!», «Обезьянки и грабители», «Как обезьянки обедыли». М/ф
 10.05 «Сказка о царе Салтане». Мультфильм.
 11.00 РУССКОЕ ЛОТО.
 11.40 Всероссийская лотерея «ТВ

БИНГО ШОУ».
 12.35 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!
 13.05 «АНШЛАГ» и Ко.
 14.00 «Городок. Из раннего». Развлекательная программа.
 14.30 ФЕДЕРАЦИЯ.
 15.10 ПАРЛАМЕНТСКИЙ ЧАС.
 16.00 ВЕСТИ.
 16.20 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ.
 17.20 «Вокруг света».
 18.30 «Два рояля»
 19.25 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР.
 20.05 Михаил Кононов, Галина Польских в комедии «Золотые рыбки».
 20.30 Елена Сафонова в фильме «Тайна земли».
 20.55 ПРЕМЬЕРА. Энтони Делон в приключенческом фильме «Бухта французского пирата». (Великобритания).
 23.00 Программа Николая Сванидзе «Зеркало».
 00.15 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Комедия «За прекрасных дам!».
 01.45 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМЬЕРА Клер Дэнис, Гэбриэль Бирн и Лена Олин в комедийной мелодраме «Польская красавица».
 03.45 Чемпионат мира по автогонкам в классе «Формула-1». Сезон 2001 года. Гран-при Австралии

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды.
 09.05 Телемаркет
 09.20 Недвижимость
 09.30 Первые лица
 10.00 Кукольное шоу «ТелеБом»
 10.30 Мультсериал «Сейлормун: Луна в матроске»
 11.30 Русский боевик «Охота на Золушку»
 12.40 «Встреча с...». «Балаган Лимитед»
 13.30 Удивительные животные
 14.00 «Неизвестная планета»

14.30 Док. сериал «Истории богатых и знаменитых»
 15.00 Суперхоккей. Неделя НХЛ
 16.00 Сериал «Сыщики-любители экста-класса»
 17.00 Музыкальные поздравления
 17.30 Мы и наш город
 18.00 Приключенческий детектив «Рубин Каира»
 20.15 Телемаркет
 20.30 Приключенческий сериал «На краю Вселенной-2»
 21.20 Недвижимость
 21.30 «Скрытой камерой»
 22.05 Однажды вечером. Развлекательное шоу с Дмитрием Нагиевым и Сергеем Ростом
 23.10 Титаны реслинга на ГНТ
 00.15 Хит-парад на ТНТ
 00.45 «Ночной канал». «Для тех кому за полночь...»

АРИГ УС

09.00 Детский сеанс: х/ф «Тайна железной двери»
 10.10 СВ-шоу: Эдуард Ханок
 11.10 Я сама: «Как обрести фигуру?»
 12.10 Х/ф «Отряд спасения»
 13.40 Дорожный патруль Star Start
 14.30 Шоу Бенни Хилла
 15.55 СЕТЬ
 16.25 Погода
 16.30 Я знаю все
 17.30 Благая весть
 18.00 Все в сад
 18.20 Музыкальный подарок
 18.50 Дорожный патруль. Расследование
 19.10 ТК «Ариг Ус» представляет: «Клево»
 19.30 Формула успеха
 19.50 Х/ф «Убийственный рейс»
 21.30 Скандалы недели
 22.25 Формула успеха
 22.45 Патрик Суэйзи в триллере «Письма убийцы»

ОТВ

09.00 М/с «Хранители истории»
 09.30 «Отражение»
 10.00 М/с «Бетховен»
 10.30 Улица Сезам
 11.00 КБ «Легонавт»
 11.30 М/ф «Сказка сказок»
 12.00 Кино на СТС: «Лицо со шрамом»
 16.00 Т/с «Война с реальностью»
 17.00 Т/с «Квантовый скачок»
 18.00 Комедия на СТС: «Фантастическая девушка»
 18.30 Шоу-бизнес
 19.00 Клип-презент
 19.30 «Осторожно, модерн-2»
 20.00 Комедия на СТС: «Мастер на все руки»
 20.30 Т/с «Клеопатра 2525»
 21.00 Первое свидание
 21.30 Молодожены
 22.00 Комедия на СТС: «Гориллы во мгле»
 01.00 Кино на СТС: «Ралли»

НТВ

09.00 Сериал. «Закон джунглей»
 09.40 «Российская империя», 6 с.
 10.55 Наше кино. Евгения Филонова, Павел Кадочников, Евгений Жариков и Ирина Губанова в сказке «Снегурочка»
 12.40 Мультфильм «Когда медвежонок проснется»
 13.00 «Сегодня»
 13.20 «Свидетель века» Программа Владимира Кара-Мурзы
 13.35 Мир кино. Бриджит Бардо и Жанна Моро в приключенческой комедии «Виват, Мария!» (Франция-Италия)
 15.50 «В нашу гавань заходили корабли». Программа Э.Успенского
 17.00 «Сегодня»

17.25 «Большие родители»
 17.55 «Без рецепта»
 18.25 «Депрессия». Психологическая пресса за неделю
 18.50 Сериал. Пета Уилсон в фильме «Новые приключения Никиты» (Канада-США)
 20.00 «Итоги»
 21.10 «Куклы»
 21.25 Сериал «Улицы разбитых фонарей». «Охота на крыс»
 22.35 Мир кино. Стив Гуттенберг, Элизабет Макговерн и Изабель Юппер в детективе «Окно в спальне» (Франция)
 00.50 «Третий тайм». Программа С.Шустера
 01.45 Сериал. «За гранью возможного» (США). «Первая годовщина». «Не переступив черту»

РАДИО

7.12 Информация, объявления
 7.20-8.00 Программа «Слышу песни, сказки и легенды»
 8.10-9.00 - Литературно-художественная программа «Алтаргана»
 9.10-10.00 - «Эдиршүүл»: «Старшеклассник» - информационно-музыкальная программа; Радиоурок «Мэндээ», «Анда нүхэд» - литературно-художественная программа.
 12.00-13.00 Программа для молодежи «Воскресный полдень»: Музыкальный выпуск программы «Шанс»; «Юность республики»

МЕБЕЛЬ ОТ ПРОИЗВОДИТЕЛЯ

Набор мягкой мебели «Оштор» Набор мягкой мебели «Ромашка» Набор мягкой мебели «Алеша»

НИЗКИЕ ЦЕНЫ. **ГАРАНТИЯ, КАЧЕСТВО!**

Угловая мебель «Арго» Набор мягкой мебели «Катень» Кровать одинарные и двойные

Патент АСВЗ 7300600 от 10.01.2000г. 975 от 15 июня 2000г. выдан Назим Алиев Ж/д-р-н, ГНН №2
 г. Улан-Удэ, ДВРЗ, Стрелка, тел.: 3434-04

ЗАУДИНСКИЙ МЕЛЬКОМБИНАТ ЗАКУПАЕТ:
ЗЕРНО ПШЕНИЦЫ и РАЖИ ПРОДО-
ЗОВЬСТВЕННОЙ КОНДИЦИИ

Обращаться: РБ, г. Улан-Удэ, ул. Пищевая, 1 «А».
 Тел.: 42-52-46, 42-49-86

ПРОДАЕМ:
 стекло тонированное 4 мм, котел твердотопливный, сетку «Рабицу» оцинкованную, тестомес и электромясорубку, сейфы двухсекционные, светильники, лампы дневного света, плиты перекрытия.
 Тел.: 21-15-51, 21-59-15

ОАО «АВТО»
 Лицензия №Б 062475 от 30.06.99г.

БОЛЬШОЙ ВЫБОР ВЕЛИКОЛЕПНЫХ НАПИТКОВ К ПРАЗДНИЧНОМУ СТОЛУ

БОЛЕЕ 50 ВИДОВ ПИВА СОКОВ МИНЕРАЛЬНОЙ ВОДЫ

Гибкая система скидок, бесплатная доставка по городу, отсрочка платежа

АДРЕС: ул. Ключевская, 4. Тел.: 37-13-88.

ЖАЛЮЗИ-КАРНИЗЫ

КАРНИЗЫ (Германия) стеновые и потолочные, более 80 видов, готовые и на заказ: круглые, ползковые, багет, деревянные, пластиковые, металлические. Аксессуары.

ЖАЛЮЗИ солнцезащитные более 50 видов, готовые и по вашим размерам. Горизонтальные - алюминий, винил, металлопластик. Вертикальные - ткань, пластик.

МАГАЗИН «ЭЛЕКТРОН» ул. БОРСОВА, 19, ТЕЛ: 21-19-81, 21-36-22.

Для жителей г. Улан-Удэ и Республики Бурятия

ЮРИДИЧЕСКИЕ КОНСУЛЬТАЦИИ

Бесплатно - в рамках социально-правовых программ, проводимых ООН «Городская юридическая служба»

Обращаться: г. Улан-Удэ, ул. Чертенкова, 71, конечная остановка трамвая № 5, 7 «Шиншковка» (в здании ГАИ-3, сразу возле остановки) с 15-19 ч.

МЕБЕЛЬ Ключевская, 21, каб. 28
 Тел.: 33-18-37
 33-79-24

Наборы для офиса, корпусная мебель, стенки, тумбы под теле-радиоаппаратуру, кухни, шкафы для платья и книг, столы, комоды, кровати.

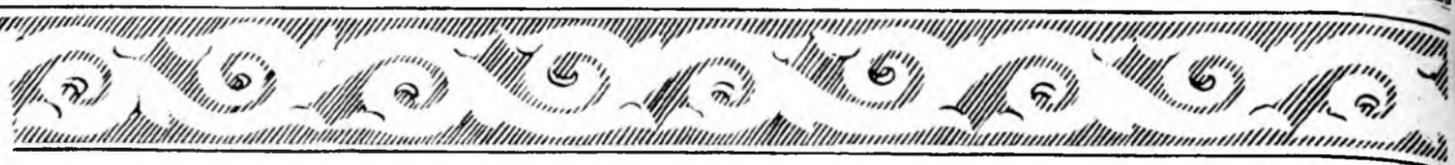
МЕНЯЕМ НА ПИЛОМАТЕРИАЛ И ДСП

ВНИМАНИЕ!
 Уроженцы с. Ушарбай Агинского автономного округа проводят вечер встречи земляков по случаю праздника Сагаалган.
 Обр.: ул. Каландаршивилы, 23, «Буряад үнэн», каб. 44, 50.
 Тел.: 21-68-08, 21-54-54.

Злоупотребление алкоголем вредит здоровью!

Единый экологический фонд Республики Бурятия извещает о своей реорганизации в форме разделения на целевой бюджетный фонд Республики Бурятия и внебюджетный Единый экологический фонд Республики Бурятия. Кредиторов фонда и плательщиков за загрязнение окружающей среды просим проинформировать сверку по наличию задолженности до 1 апреля 2001 г.

По всем вопросам обращаться в исполнительную дирекцию Единого экологического фонда Республики Бурятия по адресу: г. Улан-Удэ, ул. Солнечная, 21-а, тел.: 33-16-55.

Арсалан ЖАМБАЛОН,
Буряадай арадай поэт

САГААН НАРЫН ДАШАРАМДА...

(Шинэ шүлэгүүдхэ)

ХАДАГААР ЗОЛГОН ХҮНДЭЛЭМ!

Латан үлгэ - Буряад орондоо,
Арад зон, амгтан бүхэндөө,
Аба, эжы, аха, дүүнэртээ,
Амин ханрата үри хүүгэдтээ
Амгалан таибаи ажабайдалай
Абарал эрижэ һүгэдэн,
Алгаламал дасандаа хандадаг
Анха урданаи заншалнай.
Аба, эжынэри заабаряар
Абажа ябаха гуримтай,
Ашата нургаалын сахидат
Арюун нангин буян хэшэгтэй,
Буряад зоной жаргалаа бэдэржэ,
Бурхан шажаандаа шүтэн мүргэдэг
Буурал холын еһые һүргэжэ,
Бусаан асарһаи энэ үедэ
Дүржүүбан һүүдээр сугларһан зон
Дуу бадарма түүдэг тоирон,
Сор гаргажа шатаадаг зан
Саг зуура харана һонирхон...
Заншалта ёһоор тахидаг
Захата бурханууд дэлгэдээ
Һамада һуужа зальбардаг
Һанал, үүргэ бөөлүүлдээ...
Һаншаг сагаан эжынэри
Һама бурханаа хүдэжэ,
Эртэ үлгөөгүүр бодонхой,
Эдэ шэн дэгжэ түхээржэ,
Найман тахил бурхандаа
табияд.

Нарата дэлхэи, орон нотагтаа
Нарин гуримаар сайгаа үргөөд,
Наада зугаа эхилдэг саг эрээ,
Баабан, эжынэртээ түрүүш
Бага, ехэгүй зомгодсоого...
Удаань түрэл гаралаа мэдүүдэн,
Урма баяртай амшаламга...
Сай зан ариухан ханшалаар
Сагаан һараяа угтажа,
Саг сагаи ёһо заншалаар
Сарюун һаиндэртэ магтажа,
Сагаан табаг - Сагаалманше
Сайгаа барихсан эхилдээ,
Хорин нэгэнэй зуун жэһыг
Хадагаар золгон хүндэлэе!

АГА НЮТАГАЙ МАГТААЛ ДУУН

(Хүгжэмэй конкурсо)
Арюун нангин Алхана дэнзэтэй,
Аршаан будаг - баян дэжэтэй,
Агдаг уужам тала дайдада
Ая ганган хангал анхилһан
Дура зүрхым дуудан байдаг
Дуунайм эхин Ага шотаг.
Анха урдын үндэһэн түүхэтэй,
Арад зоной буян хэшэгтэй,
Андаар залуу, дэлгэр һаһандаа
Аба, эжын шүтэн дэгжэһэн
Дура зүрхым дуудан байдаг
Дуунайм эхин Ага шотаг.
Аюул тодхор дабаһан домогтой,
Ажал дээрэн урма зоригтой,
Эһе таибаи ажабайдалдаа
Эрдэм бэлиг оодонь үргэһэн,
Дура зүрхым дуудан байдаг
Дуунайм эхин Ага шотаг.
Адуу малаа үдхэхэ хабатай,
Аажам тэноун эрхим хүнүүдтэй,
Амжан байдаг хуби заяандаа
Аша габяа туйлан суурхаһан
Дура зүрхым дуудан байдаг
Дуунайм эхин Ага шотаг.

ШИНЭ ЖЭЛЫЕ УГТАЖА...

Шинэ, Могой жэл эрбэл даа,
Шинэ гүхэлын бараг гэлтэй -
Шинэ мүнглиг хашарһандаа
Шинэ эднш номгон хэбэртэй...
Нимэ жэлые урин зангаар,
Надан һанханаар угтанабди.
Хорвоод, дуун, хонго аялгаар
Хонго, урдые холбон байнабди.
Дууриг байран баярта дуумнай
Дура үрхэнэи охино эршэдхэг лэ!
Доошоо бэйгэ, дэншэхэ суумнай
Дорюун алхам, замаа үргэдхэг лэ!

МОГОЙ ЖЭЛ ЯМАР БАЙГАЙН?

Хорин нэгэдхэн Могой жэл
Хожом хонно ямар байхай?
Хүн-хэмнай ганхан хүдэжэ
Хэтын хубине сэгнэн һуухал.
Манай үсын хүнүүдэн мэдэһээр
Могой жэлүүд хэрэгги хатуу һэн.
Зүгөөр энэ жэл зоной хүдэһээр
Зүб бурууень тэнсүүлнэ аабза...
Хорые тэсэһэн ухаандаа
Ходол муугаар бү һаная даа,
Хойшонхи саг, ажабайдалда
Холын зам ариун байха аалам...
Залинга жэлүүд номгорхо даа,
Залуу үетэнн ухаажал даа.
Гурбадахи мянганай эхиндэ
Гуринха янданууд бологшоннай
Ноёд, һайдаймнай хүдэлхэдэ,
Номын ёһоор заһарха ушартай.
Галаб үсын түүхэ бүхэндэ
Газар дэлхэй ехээр тэсэ даа,
Гурбан мянганай он жэлүүдтэ
Гуйлгатуй, найдал харуулаа ааб даа...

ХҮН НЭРЭ

Хүн түрэлэн энэ һаһандаа
Хүсэ шадал, хүсэл дүүрэн һаа,
Гүн бодолоор гүимгэ һаһандаа
Гүрэн түрдөө туһагана һаа,
Хүн нэрэһини һаһан үедөө
Хүндэтэй ёһоор үргэдхэхэ,
Хүсэл, зоригһини арад зондоо
Хүртөөгдөө һаа, дэмжэгдэхэ.
Уян сэдхэхэ, ухаан бодолоо
Ульгам хурданһаар хүгжөөгөөд,
Уран бэлиг, ажал ябуулгаа
Улад зондо зориулан үгөөд,
Зол хубияа олоной зэргээр
Зохёон ябаха - шини хаба -
«Зоной түхөө оролдоо» гүүлхээр
Зохид һайханаар дурсагдахал.

ОМОГОРХОЛ

Урдан үнгэрһэн голой уһанда
Урдын сагууд һубарин ошонхойл.
Үнгэрэн ошоһон жэлүүд, онуудай
Үйлэ хэрэгүүд, хүнүүд мүнхэ тодол.
Наһан соогоо мал дахан алхинан гү,
Нарата дайдаар таряа ургуулан гү,
Нам мэтһин хүн зондо ном заһан гү,
Найдаалгүй үбшэһини аргалан гү,
Уран шүдгөөр уйем тараһан гү,
Уян дуугаар зүрхым хайлуулан гү,
Урин үгөөрөө сэдхэхым дэмжэһэн
Урданай хүнүүдтэ лэ һүгэдэнэм.
Энэ - манай урдын зоноор омогорхол,
Энэ - манай һайшаалта омогорхол,
Энэ - манай сэгилэтэ - омогорхол,
Энэ - манай дурасхаал - омогорхол!

МАГТААЛ

Ульгам хурдан ухаан бодолоо,
Уужам дэлгэр сэдхэхэ, һэнхэхээ
Урагһаа һаһаатай арад зондоо
Урма баяртайгаар үгэһэн
Сууга хүнүүдтэ - энэ магтаал!
Холын хараа, хүсэл эрмэлзэлээ,
Холшоргүй, үнэн сэхэ ябадалаа,
Хаба зоригго нигтһин хэрэгтэ
Хайра гамгүйгөөр гүйсэд зориулан
Аха үеһиндэ - энэ магтаал!
Урдын, мүнөөнэй адуу, элдүүе,
Уриг мууга гэм зэмнүүдые
Забажа үрдэгүй хүнүүдые
Зүбөөр оягодоо замдан, оруулаха
Залуу үетэндэ - энэ магтаал!
Магтаал дэми хэлэгдэггүй даа,
Маһа ехэ удха шанартай гэе -

Ажалша ород, малша буряадай
Аласан бата холбоон, найдал
Аһыһе үедэ мүнхэ байхал!

...ХАМАГ АМИТАНАЙ ТУЛАО...

Һайн заяанай түрэлүүд -
Һара, һарата Тэнгэрнээр,
Тэднэй доогуур Асаринаар,
Тингэд лэ Хүн түрэлтэд
Түби дэлхэин түшэг мэтэ
Түүхэ домогто хүршэ дүгэ,
Муу заяанай түрэлтэдһөө
Муларан жаргаха болтогой!
Хүжэ ногоон түби дэлхэндэ
Хүмүүн бие оложо түрлэн
Хүн түрэлтэн буян хэхэдэ,
Хамаг амитада туһална.
Бирд, Адагуусан боложо,
Эрид гамада унангүй,
«Амгтан бүхэн жаргал эддэг,
Амгтан бүхэн зоболонһоо һалаг,
Амгтан бүхэн жаргалаа бү адаг,
Амгтан бүхэн нэгэн тэгшээр
ажайууг» -
Гэжэ бурхандаа зальбаран,
Гэнэн бэшэ, үнэн ёһоной
Гэршэ боложо шалгаран,
Гэмтэлгүй һууха болтогойт!

БЭЫН ТАБАН ЭРХЭГЭН

Бэе - өөрөө гол эрхэтэн аад,
Бэшэнэ нэгэдхэн мүнхэлһэн,
Бурханай номдо оруулагдаад,
Буянтай холбожо мүнхэлһэн
Бүрин бүтэн хүнэй шэнжэ лэ:
Һайн, мууе тодорхойлон хэлэхэ
хурдан хэлэн,
Һайхан, муухайе илган хараха
херхо шодэн,
Хахир, уриһине зүб ойлгохо
һонор шэхэн,
Хангал бүхэнэй шанар мэдэхэ
үнэршэ хамар -
Бэдхэхэ, юндэнш диилдэшгүй бэхн,
Бэрхэтэй сагта аршалха тулга,
Ажал бүхэндэ оншотой бэрхэ,
Ахир бэшэ, зэбсэг мэтэ шанга
Хүдэр хүнэй бэын эрхэтэн лэ...
Бэын шухала табан эрхэтэн:
Бэе, шодэн, шэхэн, хамар, хэлэн -
Булта ади тэгшэ, бүри бүтэн
Байһа һай, хүнэй хүсэ бүхэлэн!
Бэе махабдаһай хүсэд байг лэ,
Бэлгүүн шодондай хурса байг лэ,
Хоёр шэхэмнай һонор байг лэ,
Хамарнайш ходол үгэршэ байг лэ!
Улад зонтой оягодоо бэлэн
Уян нугархай байг лэ хэлэн -
Бурханай табисуураар үгтэһэн
Бултанайман табан эрхэтэн!

ЗАЛУУ НҮХЭРТЭ

Заман, һүбэлгэн залуу нүхэр
Заяан хубиһини ариун сэбэр.
Заман мүнөөдэр зүбөөр залаад,
Зам оншотой хүсөө далай!
Харгы замһини үргэн, дадал,
Хаанаш, юндэнше эли тодол.
Хам орон даһиха шадал -
Хаба зоригойш холбоо һудал!
Хүсэн, ухаанһини булта тэгшэ,
Хүл адангүй урагһаал дабхи!
Хүнэй түдөө тэмсэлэй гэршэ -
Хүсэл, бодолоин дэлсэ, эршэ,
Хүнэйш, шиниһе гэжэ ади,
Хүдэр бэын лэ дэбисэ-дэли.
Хүбүүн хабаһа хүсэд дэли -
Хүшэр сагы дабахал бэлигш!
Заяан хубиһингаа эзэн болохо
Залуу хүнүүдэй замынь ута,
Замин соогуурһине зооло тодолхо
Зам харгы лэ өөрынһини гарта!

НЮТАГАЙМ БАСАГАН

Дангиниһан һайхан шарайш бэшэ,
Даруу урихан шодэд, мнһэрэл,
Дорюун бардаастай эһеэдэнш бэшэ,
Дологһир, даасатай сэбэр сэдхэхэ -
Эльгэ, зүрхэ эзэлэн хайлуула
Эхын һаһаха ажалша хүүхэн,
Эрдэнэ мэтөөр хэһини гайхуула
Эндрхи зулгы, хөөрүү, хүжүүхэн -
Эрхэдэ и абһын одон - гансахан,
Энхэрдэ эжын һаһаха баган,
Эльгэхэ нүхэртөө ходол ульгам,
Эһе юм даа нютагайм басаган.

БЭЛИГТЭЙ ХҮБҮҮН

Һаһаар залуухан,
Наада зугагтай,
Намдуу заруухан,
Намгай, нургаалтай,
Бэлтгэнэй хүбүүн
Бидэнгэй сугтаа
Үелөө бэлэн
Үнгэрһэн зундаа...
Хатар хэхэдэ -
Хабарай һөбшээн,
Харан гэхэдэ,
Хабатай чемпионо...
«Дуулын даа» гэбэл,
Дууганхан зүбшөөн,
Дуугаа эхилхэл -
Дууриама хонго.
Сэдхэхын гээ һаа,
Сэгилтэ сэбэр,
Һэнхэхын һаһа
Һэгнэхээр, дэлгэр...
Иймэ хүбүүнтэй
Эльгэжэ хамта,
Эбтэй, хүхюүтэй
Эжэлшэ һэм даа.
Үнэн нүхэртэй
Үлһэн сагнай
Үрэ зүрхэндэм
Үлөө юмэл даа...

2001 оной январь-февраль

ХОЁР ХҮН УУЛЗААД...

Январин янгинама жабартай
үглөөгүүр хоёр хүн уулзаад:
- Одоо яһандаа хүрэтэр хүл-
дөөр хүйтэн.
- Юун хүйтэн гэжэ даа, зилтэйл
дөө.
- Аяар 50 градус боложо байнал.
- Һэ, 50 градус. Дуугархыем
дуулана бэшэ гүш, төлд.
- Дуулахань дуулаа аабзаб,
дүли бэшэ. Баймгасаа хүлдэ-
хэмнил. Хүйтэндэ шубууд ниидэм-
гээ унашадат гэлсэгшэ бэшэ гү.
- Миниһини хойгуур ябахата
ядаг байгаа гэжэ һананаш даа.
Одоол хүйтэн һаа, хүйтэн даа.
Даарахашни юунше бэшэ, 60
градус болоходонь, ши бидэ
хоёртол уулзаад, дуугаралсаха-

даһини үгэнүүдһини аманһашни
шэхэндэһини хүрэнгүй хүлдөөд,
саһа мүйһэн дээрэ унажа байхал
даа.
- Юүгээ хэлэнш. Үгэнүүд унажа
байха гэжэ яаха юм.
- Юүгээ, юүгээ. Хүлдөөд лэ,
үзэгүүд болоод унажал байхал...
Нэгэһини бохиноһоор саа-
шалхадаа гайхалаа баран бо-
домжолно: «Энэ хүйхэрдөөһини
захалса зайһан, ябахыса ябаһан
барнааг даа. Нээрээше 50 градус
болоходонь ямар шэмэрүүн
гээшэб. Жара болоходонь үгэ-
нүүдһини үзэгүүд болоод унажашы
магадгүй ха.

Июлин аяама халуу үдын
тэнгээр хоёр хүн уулзаад:
- Одоо яһанай хүлһэ гармаар
халуун болонол.
- Юун халуун гэжэ даа, ээлтэйл
дөө.
- Аяар 50-яад градус болонол.
- Һэ, 50 градус. Дуугархыемни
дуулана бэшэ гүш, теэд.
- Дуулахань дуулаа аабзаб,
дүли бэшэб. Баймгасаа хайла-
хамнил.
- Миниһини урдуур ябахата
ядаг байгаа гэжэ һананаш.
Одоол халуун һаа, халуун даа.
Халуудахатаһини юунше бэшэ

60 градус болоходонь ши бидэ
хоёртол уулзаад, дуугаралсаха-
дамни үгэнүүдһини аманһаа
шэхэндэ хүрэнгүй бусалаад,
агаарта дэгдэжэ байхал даа.
- Юүгээ хэлэнш Үгэнүүд
дэгдэжэ байха гэжэ яаха юм.
- Юүгээ, юүгээ. Үзэгүүд болоод
лэ, уурал шэнги дэгдэжэл байхал.
Үшөө тиггээд хаа-яа һэрүүншэ
болоходонь, үзэгүүдһини үгэнүүд
болоод һөөргөө буужа байха.
Бараган баряад үглөөгүүр
мангартай ябахатаһини эндэһини
хүн зон хөөрэлдөөд халахагүй.
Эрьелдээшье иишэ-тишээше
харахатаһини хэнше байхагүй.

Теэд хии аман хэлээд һала-
хагүй. Айдаһатай даа... тийһээр
һурашахаш дөө. Заримандаа
мянгаад жэлэй саана зоной
хөөрэлдэһэн юмэн үгэ болоод
тэнгэрһээ буужа эхилхэ.
Нэгэһини амилжа ядаһаар
буужа байгаа юмэ.
Сагаа һарын барагдажа байха
үээр, уриншад боложо байхата,
хиранаар газаа гарахатаһини,
гэрэмнай үлгуугай саанаһа хии
аман дуугарасхаана бэлэй. Үбэл-
дөө үзэгүүд боложо хүлдэһэн
үгэнүүд гэдэхэдэ, һөөргөө үгэ хуур
боложо байгаа ааб даа.

Урван үгээ

Буряадай арадай уран зохёолшо, багша, сэрэгшэ Бадма ШОЙДОКОВОЙ 80 наһанай ойдо

ЗОХЁОХЫ АЖАЛҮААНЬ ЖЭШЭЭ АБАМААР

Шойдокович Шой-
зохёохы ажал 1941
ажигтэй. Шара-Азаргын
хургуулида хүдэлжэ
«Тараг» гэжэ шүлэг
Хоца Намсараевта
хүдэлжэ, мэдээжэ зо-
тэрээндэнь яһала һайн
үгэжэ, зохёохы
эхэ нүлөө үзүүлэн
Энэ ушар 1941 оной ха-
болоһон юм. Табяад
эхээр Буряад-
АССР-эй Гэгээрэлэй
Цэй-Жаб Цыдыпович
хургуулинуудаар ябах-
Бадма Шойдоковичой
хүдэлжэ ороо һэн. Тэрэ
Пришвинэй «Үнэгэнэй
хүдэлжэ» гэжэ ангууд тухай
хүдэлжэ өөрөө оршуулаад,
хүдэлжэ хэрэглэһень эхэтэ
Дамдин юм. Цэй-Жаб Цы-
дыпович энэ оршуулгаяа
Буряадай номой хэблэлдэ
хүдэлжэ баадхаа һэн.
«Үнэгэнэй хилээ-
гэнэн оршуулгань хэб-
лэлдэ, угаа ехээр урмашуулаа
һэн. Тийгээд «Уржуумай
гэжэ туужа буряад-
АССР-эй хэблүүлээ, Гуля Ко-
валова тухай Ильинагай
«Верста высота» гэжэ туужа
Буряадай болгоод эльгээһининь,
Буряада хосорһон юм һэн.
Буряада эдэ зохёолнууд
Бадма Шойдоковичто
хүдэлжэ хэрэгтэн
Буряада боложо үгөө юм.
Бадма Шойдоков оршуулга-
һаа гадна, багахан хэм-
түгэй үхибүүдэй уншаха
хүдэлжэ бэшэжэ эхилээ
«Урогуудай һүүлдэ» гэжэ
хүдэлжэ согсолбори һу-
дадай һонирхол, абари зан,
Буряада яжа үнэгэргэдэгһень
Буряада зохёол болоно. «Эсэ-
гэ туһалагша» гэнэн раска-
һаа согсолбори соо һур-
һаа һаа хүсөөгүй хүбүүнэй
Буряада яжа туһалха гэжэ
Буряада харуулаа.
Бадма Шойдокович Эсэгэ
Буряада хамгаалгын фронтнууд

дээрэ манай нотагай хүбүүдэй
харуулан баатаршалгануудыг
магтан дуулаа.
Нотагайнгаа баатар хүбүүн
«Алдар Солын» орденуудай
дүүрэн кавалер Бага Дамчсеевэй
баатаршалгануудыг «Дархан
соло» туужа соогоо харуул-
һыень манай үндэһэ яһатан
халуунаар хүлээн уншаа. Энэ
туужа 1971 ондо Буряадай
комсомолой шанга хүртөө һэн.
Һүүдэнь нотагайнгаа хүбүү-
дэй шэн габьяа дуулаһан
туужанууд дээрэ хүдэлжэ ороо.
«Хилын харуулан» гэжэ
повесть зүүн хил дээрэ болоһон
үйлэ хэрэгүүд тухай, «Дарин
амтан» гэнэн туужань, нота-
гайнгаа хүбүүн Дамдин Тар-
баевтай фашистнуудыг эрэлхэг
зоригтойгоор хүнөөлсэһэн
тухай зохёол болоно. «Һүнийн
зүргэнүүдээр» гэнэн туужа
соогоо бүлэг сэрэгшэдтэй хам-
та Дамдин Тарбаев Бадма
Шойдоков хоёрой дайсанай
ара талада яжа тагнуул хэһэн
тухай уран гөсөр зураглана.
Бальжин гэжэ нэрээр Шойдоков
өөрыгөө харуулаа. «Уулзалга»
гэнэн туужа соо шонерэй ла-
герита амаржа байһан погран-
заставын командирнуудай үхи-
бүүдэй ямар бэрхшээлүүдыг
дабажа, эжинэртөө уулза-
һыень харуулаа. Эдэ туужанууд
бараанда «Хилын харуулан»
гэжэ гаршагтай нэгэ ном
болгодоо. Автор һамбаандаа
багшанар тухай «Зэдэ голой
Һэбшээн» гэжэ туужа дээрэ
хүдэлжэ дүүргээд, 1968 ондо
«Байгал» сэтгүүлэй 4-дахин, 5-
дахин дугаарнуудта гаргаа һэн.
Бадма Шойдокович баг-
шынгаа ажалыг эршэмтэйгээр
эрхилхын хажуугаар «Санага»
гэжэ роман бэшээ. БГУ-гай
профессор Валентин Баторович
Махатов энэ номдон рецензи
бэшэхэдээ, һайн сэгнэлтэ үгөө.

Тийгээшье һаань, зүбшэн
хэлсэлгэ дээрэ Цэдэн
Галсановой нэгэл үгэдэ
аһалдаһан ушарһаа, тэрэн
һайшаагдаагүй һэн. Уран
зохёолшо хэдэн жэл
орхижорхиһоноо дахинаа
хаража, гансахан «Санага» гэжэ
үгыһы «Тоонто нотаг» гэжэ
үгөөр нэлгээд, ондоо ямаршье

бэшээ. Трилогин 3-дахин роман
«Тоонто нотаг» 2000 ондо, 1999
ондо «Шэрнин багша» гэжэ
туужа хэблүүлээ. Энэ ном
соогоо уран зохёолшо багшаар
хүдэлжэ үеын талыг харуула
гэжэ оролдоо гэхэдэ, алдуу
болохогүй. «Залуу үетэниие
үнэн зүбөөр хүмүүжүүлхын
түлөө оролдоһон багшанарай
үргэлжэ толилогдожо байдаг.
Эдэ туужануудынь гэхэдэ,
«Оюуна», «Өөрөө зэмэтэйш»,
«Дуран тухай дуун», «Хүлисыш
даа, хүүхэмни», «Хойто эхэ».
Эхэнэр хүнэй хуби заяаг
харуулан «Бадансуу» гэжэ
романинь хэблэлдэ бэл-
дэгдэнхэй. Хэнэйшье хүб-
шэргэй хүдэлжэ эдэ бү-
тээлүүдынь хүнэй инаг
дуран, хуби заяан ба ажаһуу-
дал домоглоһон зохёолнууд
мүн гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.
Бадма Шойдокович залуу
үетэниие хүмүүжүүлгэдэ аша
үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрил-
һэнэй түлөө «Буряадай АССР-
эй хургуулинуудай габьяата
багша» гэнэн хүндэтэ нэрэ
зэргэдэ хүртөө. 1979 ондо
«СССР-эй эрдэм һуралсалай
отличник» гэнэн тэмдэгээр
шагнагдаа. Бадма Шойдоков
Россин Уран зохёолшодей
холбооной гэгшүүн, 1996 ондо
«Буряад Республикын арадай
уран зохёолшо» гэнэн хүндэтэ
нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.
«Эсэгэ Ороноо хамгаалгын
дайнай I шатын, «Алдар солын
III шатын» болон «Хүндэлэлэй
тэмдэг» орденуудаар шагнаг-
данхай. 2000 ондо «Хани
Барисаанай» орденээр шагна-
гдаа. Зургаан үхибүүдэйнгээ
хүлын дүрөөд, гарынь
ганзагада хүргөө.
Наян наһанайнгаа дабааг
хүнгэн солбоһон уртаһан баг-
шанарай багша Бадма Шой-
докович Шойдоковто бэсын
элүүрыг, зохёохы замдань
залишагүй амжалта хүсөөд,
үни удаан саг соо уншагдаа
баярлуулан ябахыень хүсэе.
Сэнгэ РИНЧИНОВ,
журналист.

ажалыг үндэрөөр сэгнэн,
багшын соло иигэжэ дуудаа.
"Багшанарай багша Бадма
Шойдоковичто баян хэлтэй энэ
зохёол бэшэһэндэнь олон тоото
һурагшадайнь зүгһөө үнэн
зүрхэнэй баяр хүргэнэб", - гэжэ
Хандажан Дармаевна Дам-
пилова багша газетэдэ бэшэһэн
юм.
1996 ондо «Байгал» сэтгүүлэй
дүрбэдхин дэбтэр соо «Дархан
соло» гэжэ туужань ород хэлэн
дээрэ «Батор из Селенги» гэжэ
нэрэтэйгээр гаранхай.
Наян наһанайнгаа дабаан
дээрэ хүрээжэ ерэнэн арадай
уран зохёолшо Бадма Шой-
доковичой олон туужануудай
гар бэшэгүүдэй хэһэгүүд
«Буряад үнэн»-д, «Ажалай
тугай» сонинуудай нөөрнуудта,
«Морин хуур» сэтгүүлдэ саг

Бама ШОЙДОКОВ

ШҮДХЭР
Дайнай дүүрэхээр хэдэн жэлэй
байхадань, Дамдин бидэ хоёр
нэн зүблэлэй суглаанһаа һарын
шанга нотаг тээшээ гүйлдэжэ
биди. Гэнтэ миний урда нэгэ хара
гүйгөөд, намда хүсэгдэхэ юм
Дамдин, харыш: урдам нэгэ хара
гүйгөөд хүсэгдэнхэй. Шүдхэр хаш
гэжэ би ехэл айһандаа амалбаб.
Юун шүдхэр гүйхэ һэм даа.
Миний хараа бээш, - гэжэ нүхэрни
гүйгэй.
Шүдхэр лэ даа. Намай абаашахая
гэжэ нүхирбэб.
Дамдин дуугарбагүй.
Тэрэ шолмос гэртээ хүрэтэрнай
шанга палаха юм бэшэ. Би айхаараа
шанга.
Дамдинайда оробобди.
Мүнөөхи шүдхэрни гэртэ оролсоод,
шанга ябалсажа байна, харыт.
Дамдин намайе шарайшалаад:
Мүнөөхи хараа бээш гэжэ хамнайб,
шанга һорьмоһондоо хүрээшэн мультэ
намда харуулба.
Миний гэжэ би «шүдхэртэй» уулзаһан
гүйгэй.

АНДАЛДААН
(Онтохон)
Уужам буряад нотагта сэсэн гэжэ
алдаршанан, аргагүй хурдан ухаатай
хүбүүн ажаһууһан юм. Бага балиар
наһандаа эхэ, эсэгһээ гэгдэжэ, элдэб
эсээр тулиха зобохыг үзэһэн байха. Эг
зөөри гэхэдэ, газар уһан дээрэ гансал
хурдан жороо моритой бэлэй. Тэрэн
түрэл тоонтынгоо найр нааганай
урилдаан дээрэ түрүүлжэ, хаа хаанагүй
һураг сууга гүража байба. Тиймэхээ
хурдан жороогон обтодог хүнүүдыг
олоһороо һааб даа.
Тоонто нотагайн нэгэ хомхой
хобдог, эдихэ садахыг мэдэхгүй баян
энэ хүбүүндэ хэдэн удаа ержэ:
- Хурдан жороогоо худалда, - гэжэ
баадхагай байгаа. Сэсэн хүбүүн ерэхэ
тумань зүбшөөлөө үгэнгүй, тэрэниие
бусаха аргаа бэдэргэ һэн.
Тээд аза талаанинь буруулахадаа,
һанаха һарбайха зөөринь болохо ори
ганса хурдан жороонь халуун үбшэндэ
дайрагдааг, үдэшин боро хараанаар
хомхой баянай үбшэнэй хорёогой үгдэндэ
үхэшэб ха.
Сэсэн хүбүүн энэниие харахатайгаа
сасуу удаан бодолгото болонгүй, ехэл
тэдгүүгээр баянайда орожо:

- Зай, үндэр түрэлтэ ахай ноён!
Мүнөөхи танай хорхойтодог хурдан
жороонини мүнөө үгдэшэнэй үхэнэн жороо
болоод байна! даа, - гэбэ.
Амаараа туласа мяха шэхэжэрхөөд
забаржа һууһан баян гүлдэгдэ гэтэр
тэрэниие залгижархиһан бээргээ:
- Байза, энэ янданай жороо бүришье
хурдан болоо юм байна. Тийгээд тэрэниие
намда үгэхгүй гэжэ илгэжэ хэлэбэ хаш,
- гэжэ аман соогоо гүбэд гээд, һүүлдэнь
эбдүүсэн асууба. - Угы, юрэдөө, ши тэрэ
жороогоо миний боршооголдойтой
андалдаха болоо гүш даа? Тийгээ юм
һааш, борогшон дээрэ тугал, үшөө
тууламгай гурил нэмэри үгэхэ һэм.
Һүбэлгэн ухаатай хүбүүн дурагүй янза
үзүүлэн, хүзүүгээ мажасагаагаад:
- Харин яалтай гэшэб!.. Баадхаа,
баалаа хадатнай андалдахал болоо бээб
даа, гэбэшье, «тэрэниие зөөри намда
миинтэ үгэхэдөө, хонхойхошьегүй даа:
хүн зоной хүлһэ миинтээр һорһон
бэлэйш даа, - гээд һанаха юм.
- Хари зүбшөөхэ еһотой гэжэ мэдэжэл
байгаа һэм. Хурдан ухаатай хүбүүн хадаа
аха хаа намайгаа илгэжэл хүндэлхэ гэжэ
ойлгоо һэм, - гээд, тэрэ доронь тоосооһөн
хэбэ.
Сэсэн хүбүүн бороһон боршоогол-
дойдонь туулам гурилаа ашаад, үшөө
буруугаа туугаад саашалаа һэн. Тийгээд

тэрэниие боршооголдойгоороо харгыгаа
хороожо ядаһаар ябатаринь, хобдог баян
хойноһоонь хараал шэрээл табһаар
хүсэжэ ерээд:
- Хара яндан! Шолмос!.. Шамайе
шулуун шороной өсөртө хаяха! Үхэнэн
морёор намайе мэхэлхэе яжа
һанаабш!.. - гэжэ байжа олон табһаар
хашхарба.
Хурдан ухаатай хүбүүн миинтэ гээд
харюусаба:
- Жороонини үхэнэн жороо болоод
хэбтэнэ гэжэ хэлээ һэн бэшэ гүш!
Тийгээшье һаам, та баадхаа, баалаа
бэлэйш!
- Бү хугалаар хэлэ: тийгээд
дуугархыеш дуулаагүйш!
Сэсэн хүбүүн хэды энэргэнэйнгээ
хүрээшье, бээе шангаар барижа,
томоотой янза үзүүлэн харюусаба:
- Үндэр түрэлтэ та ноён! Хэды
тийгээд хэлэжэ байгаашье һаам,
боршооголдой дээрэ тугал, үшөө
тууламгай гурил үгэхэб гэжэ байжа
баалаа, баадхаа бэлэйш! Тээд үхэнэн
жороогон хэрэгтэй болоо ха юм даа
гэжэ һанаад, зүбшөөхэ баатай болоо
һэм. Хүн зон дуулаад шагнаад байгаа
һэн, тэдэниие һураха болоолди даа!
Хомхой хобдог баян эдэ бүгэдэ
шагнаад байхадаа, үгэ дуугүйгөөр гэр
тээшээ гэхилээ һэн.

**ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сталинай
хүшооһоо баруун тээшээ
хоёрдоһон Б.Шойдоков.**

2001 оной гараад байхада, олон хүнэй зосоо элдэбин ханал бодол ороно гэшэ: 20-дохи зуун жэлдэ яжа байгаабибди, ямар ехэ хубилалтанууд болооб, манай арад зондо ямар юумэн хайн байгааб, ямар хубилалта буруу, зоной байдалда туһагүй, арад зоной хүгжэхэ ябадалда хойшонь татаһан байнаб гэхэ мэтэ бодолнууд минии ханаанда ороно.

Энэ бэшэлгэдээ тоонто гэшэ юун гэшэб, юундэ бидэ тоонто нютагаа хүндэлдэг, ханажа ябадаг гэшэбибди гэжэ хөөрэхэ ханаатайб.

Хоридохи зуун жэлэй эрхээр олон юумэн халбараа гэжэ булганда мэдээжэ. Тиигэбшье тэрэ сагай үйлөөр олон юумэн хандараа. Бурхан шажан хорюултай байгаа, дасан дугангууд үгы болоо, олон ламанар, бөөнэр сүлэгдөө, түрмэдэ хаагдажа хосороо.

Нүүлэй үедэ, 1960-1970 онуудһаа эхилээд, ургажэ ябаһан залуушуул түрэн тоонто нютагаа мэдэхээ болёод, юумые сэгнэхээ болёод аба эжыгээ, аха дүүгээ, түрэлхидөө хүндэлхээ болёод, ажаһуухада хэрэгтэй хамаг юумэн: гэр байра, эдихэ хоол, үмдэхэ хубсаһан миин өөрөө бүтэжэ байһан шэнгээр ханадаг болонхой.

1990-ээд онуудһаа эхилээд, байдалнай эгсээр хубилаа. Дасан дугангууд олоор бии боложо, олохон залуушуул

ламын нургуули дүүргэжэ, Бурхан шажамнай дэлгэржэ байнхай. Гэбшье, минии ханахада, манай аба, эжын

Тэрэ газарын тэрэ үеһөө хүбүүнэйн гү, али басаганайн түрэн тоонто газар гэжэ тоологдодог бэлэй.

Мүнөө сагта энэ заншал дүүргэхэн хүндэ гэжэ хүн ханажа болохо. Хэрбээ үнэн зүрхэнһөө энэ заншал саашадаа хэргээхэ гэжэ оролдобол, иигээд хэбэл болохо гэжэ хананаб. Жэшэнь, хүдөө нютагуудта модон гэртэ байһан зондо хорёо соогоо хайхан нэгэ газар олохо ёһотой. Хүүгэдэйнгээ нарайлалгын байшанһаа гарахадань, хойтыень эрижэ абаад, хүүгэдтээ хамта гэртээ асархат. Тиин хойтыень хүйһэтэйн сэбэр үйһэн түйсэ соо хээд, дасанһаа арамнайһан утаһа дээрэнь табилсаад, иимэ бүлэдэ иимэ нэрэтэй хүбүүн, басаган түрээбэ, энэ газар тоонто нютагын болобо гэжэ мэдүүлээд, урид шэлэһэн газартаа гүнзэгы бэшээр малтагданан хүхэн соо буладаг. Нүхэдэйнгөө, түрэлхидэйнгөө байхада, энэ заншал бүтээхэдэ, ехэ удха шанартай гэжэ ханахаар.

ТООНТО, МИНИИ ТООНТО

сахиха ябаһан манай буряад-монгол арадай нэгэ заншал мартагдаад, хэргээгдэнгүй байна.

Энэмнай юун бэ гэхэдэ: тоонто, тоонтын наадан-хайндэр. Үни саһаа эхилээд, энэ заншал иимээр хэдэг байгаа: Хүүгэдэй түрэхэдэнь, хүйһыень хүндөөд, хойтынь гарахада, нэеы (эшэгы) туулмаг соо хээд, хүйтэн газарта гутахагүйн тула хүүгэдэйнгөө тэнжэтэр хадагалдаг байгаа. Мүнөө үедэ нарайлалгын байшангуудта хүүгэд 3-5-7 хоногой туршада тэнжэдэг гэшэ. Тэрэн шэнги урдандаа баһал 3-5-7 хоног хүлээдэг хэн. Юундэб гэбэл, 3-5-7 хоногто хүүгэд тэнжэжэ шадаагүй бол наһа барадаг байгаа. Хэрбээ энэ саг соо хүүгэдэй наһа бараа хаань, нэрэ үгэнгүй хүдөөлүүлдэг хэн. Тэрэн ямар удхатай байгааб гэхэ болоо наа, түрэн тэрэ хүбүүн гү, али басаган тэрэ айлай уг гарбалай тоодо орохо ёһогүй...

Эсэгым түрэн нангин тоонто... Дондок Улзытуев

Иигэжэ саашадаа тэрэ хүбүүн, басаган томо боложо, тэрэ тоонто нютагтаа ерэжэ, хүлбэрдэг, хүндэлдэг, шадал шэнээ ородог байгаа

Мүнөө сагта энэ заншал орхигдоод, мартагдаад байна. Энээнэй хохидолын юун бэ гэхэдэ, залуу зон уг гарбалаа мартана, аха дүүгээ тоохоёо болино, түрэн газараа хүндэлнэгүй. Тиигэжэ хүнэй абари зан ондоо болоно. Мүнөө үедэ хүгшэд, үбгэдые баһаха, юумыень буляаха, эхэ, эсэгээ хүндэлхгүй, зарим газарта гар хүрэхэгэхэмэтэ ябадалали олон үзэгдэнэ. Энээн дээрэнхэ бодожо үзэхэдэ, тоонтоёо нангинаар ханажа, хүндэлжэ ябахын удха шанар яаха аргагүй хурсаар гаража ерэнэ бээ?

Саашадаа хабар болоходо, тэрэ газартань нэгэ хайхан модо тарихада болохо байна.

Хүүгэдэйнгээ томохон болоходо, хүбүүн, басагандаа энэ шини тоонто нютаг гэжэ заажэ үгэхэ хэрэгтэй.

Улаан-Үдэдэ байһан зондо, минии ханахада, хотын захада, ламанарые урижа, газар гуйжа абаад, баһал хүдөө газарта шэнгээр заншал бүтээхэдэ болохо байна. 10-20 жэл үнгэрһэн хойно тэндэмнай гоё гэгшын ой болохолдаа, олон хүн тэндэ ошожо, энэ минии тоонто, энэ минии модон гэжэ ханаад, хүсэ шадал, тэнхээ шэнээгээ, хии мориёо дээшэнь үргэжэ ябахадань, ямар баяртай байхабибди.

ИАМДАГАЙ БАЯРЖАБ,
Буряад Республикын болон
Росси Федерациин габыята
врач.

МҮНӨӨ САГТА, ЕРЭЭДҮЙДЭ ҮЛЗЫТЭЙ

Манай ханахада, Россиин ба Буряад ороной габыята эмшэдэ Баяржаб Намдаковой оруулһан дурадахалыё һайшаамаар байна. Угсаатанайнгаа урданай гуримаар тоонтоёо шүтээд болобол, үнэхөөрөөшье мүнөө сагта, ерээдүйгэ үлзыйтэй. Зүгөөр республикын Элүүрье хамгаалгын министерство энээндэ хабаатай тусхай захиралта гаргажа, хото, хүдөөгэй бүхы нарайлалгын байшангуудта нарайлан эхэнүүдэй мэдүүлгээр хүүгэдэй хойтыень үгэхэ ёһотой. Тиухадэ түрэлхидтэ үгэхын урга тээ тэрэн хаана, хэды сагта хадагалаатай байха ёһотойб гэжэ гүйсэд гурим-шуулха шухала. Мүн үйһэн түйсэнуүүдые захижа хүүлээд (шимэ шадабаритан манай республикада олгохо байха), туулмаг гэхэ мэтэтын, хойтыень яагаад досоонь хэжэ, газарта яагаад булаха тухай тобшохоң заабаритайгаар нарайлалгын байшангуудта худалдадаг болобол, зохид бэлэй. Энэнише мүн лэ засаг захиргаанай захиралта, тоо-тоолоор баталха, хуулиа болгохо хэрэгтэй. Угыл наа, зарим хойрог тушаалтад хүүгэдэй хойтыень үгэхэ гурим үгы гэхэшэлэи, элдэб түбэгүүдые табихадаа бололо.

Баяржаб Намдаковичой дурадахал тушаа манай уншагшад өһөдэингөө ханам-жануудые редакцидамнай эльгээхэ аргатай. Хожом эдэ бүгдые согсолоод, Буряадангаа бурхан шажанай ахамад лама санаартантай хэлсэжэ, тоонтоёо ёһолхо заншал, хайндэрэе гол түлэб нэгэ хэбтэй, хуулиа болгобол, зохио гээшэ. Нютаг нютагаар зарим тэды илгаатай байхадаашье, хамаагүй.
Николай БАДМАРИНЧИНОВ.

«Буряад үнэн» - «Дүхэригэй» айлшан

Клаудиа Годинья: «БУРЯАД НЮТАГТА ЖАРГАЛТАЙБ»

Италин эрхэгэн Клаудиа Годинья Буряад орондо мэдээжэ болохоор үшнэй. Тэрэ хадаа баруун гүрэнүүдһээ манай Буряад орондо тусхай урилгаар ерэнэн түрүүшын мэргэжэлтэ зүбшэлэгшын нэгэнниш болон. Россида захадан хубилган шэнгэдэхэе 1985 ондо шэнжэлэн шудалха, тобшолол заабари үгэхээ ерэнэн байна. 1989 ондо «2000 ондо Итали ямар байдалда байхаб» гэхэн выставкэдэ Буряадай түлөөлэгшэдтэй танилсажа, энэ уулзалтаһаа уламжалан, Буряад республикатай хуби заяагаа холбоһон юм. Гададын харилсаануудан ёһо гуримые һани мэдэхэ табяад түлөөлэгшэдтэй Буряад орондо ерэлтэе эмхидхэ. Италин гурбан ехэ хотонуудай наймаанай палатануудтай хамтын ажалай харилсаа тогтооһон юм.

- Госпожа Клаудиа, Правительствын хэмжээндэ дэдын засагай зүбшэлэгшэ байгаат. Тэрэ тушаалаа юундэ орхиһон болоһот?
- Республиката дэлгүүрэй харилсаануудые эрхэ бандадань тааруулан, бодом-жогонгоор бэсүүлэхэ гэхэн

зорилгын тон хүшэрөөр нэбтэрүүлэгдэжэ, хуушанайнгаа харилсаануудые саг дары һалгаагаад, шэнэ хэрэгтэй бүтэмжэгүйгөөр бэсүүлэгдэхэдэнь, мүн үгэнэн заабари-нуудайнгаа тад ондоогоор нэбтэрүүлэгдэхэдэнь, би энэнишын буруушаагаад, ондоо ажалда орохо баатай болоо һэм.

- Социалие үйлдэрини хүтэлбэри хари, баруун гүрэнүүдэйниш тад ондоо. Дэлгүүрэй харилсаануудые шютагай эрхэ байдалда тааруулан нэбтэрүүлгын урагнагүй байһан дээрэнхэ хари гүрэнүүдтэй үнгэргэгдэхэн хэлсээнүүдтэ хабаадалсахаа арсаа һэмби.

- Тэрэнэй һүүлээр АВРЗ-дэ хүдэлхэн гэжэ мэдэнбди, энэ ажал тухайнгаа хоорэжэ үгы?
- Тиимэ даа, табан жэлэй туршада АВРЗ-гэй эрдэмтэй-техническэ түбтэ хүдэлөө һэм.

Инженерэй зохоохы ажалые ажахын тоосоондо оруулаха

хэрэгээр ехэтэ һонирхожо, энэ ажал хүтэлбэрилооб. Инженернэ шиндхэбэринүүдтэ ороо олол аргануудые бодотоор нэбтэрүүлэхэ асуудал шиндхэлсэхэн баһнабди. Эмхидхэхэн энэ ажалтай ехэ хүжүүнээр бэсүүлэгдэжэ байһанниш халагламаар.

- Мүноо, Клаудиа, ямар ажалтай гээһотба?
- Мүноо би Элүүрье хамгаалгын министрествэтэй харилсаатайб. Эгээл эндэ минии энэ наһандаа абажа ябаһан хэрэгтэй удха шанартай болоһондонь тон баяртайб. Энэ

юун бэ гэхэдэ, эдэ хоол барилгые хаһаад, үлэн бэе дээрэ эмнэлэг болонго. Эмүүдхэ гадуур онсо аргаар эмнэхэ арга тон аһагтай. Дэлхэйн эрдэмтэд энэ аргада анхаралаа табижа, ёһотгоор дэлгэрүүлэхэ сагынь ерээ.

- Та оорөө масагладаг гүт?
- Би заабол долоон хоног соо илгэ үдэр масагланаб. Энэмни 4 жэлэй туршада үргэлжэлэнэ. Заримандаа арба, арбан табан хоногоор масагладагби. Энэ арган ехэ туһагана бээдэ үзөөб.

Олон жэлдэ хии ханяаданай, толгойн, үе мүсын үбшэнтэй байһанаа энэ аргаар хуу эмнэлээб.

- Та ородоор хэлэхэдэнь, уншаадаашье, бэшэхэдэнь бэрхэ байнат. Хаана хураабта?
- Би шютагтаа ород хэлэ шудалжа эхилээ бэлэйб. Тэндэ ород хэлэнэй тусхай курс дүүргээб. Олон жэлэй туршада Россида байһан тула энэ хэлэн намда түрэл болонхой. Энэнишэ гадуур англи, немец,

француз хэлэнүүдые мэдэхэб. Харин минии эжы найман хэлэ мэдэхэ юм.

- Буряад арадай хайндэр Сагаалганаар сонинийнай уншагшадта юу хүсэхэ байнат?
- Буряад орондо ажаһууа гээшэ намда ехэ жаргал. Италида «хүгжэнги, болбосон байдалтай» тэндэ юундэ ажаһуунагуйш, харин хүндэхэн байдалтай энэ нютаг нэбээшн гээд хүнүүдэй асуухада, нэгэл янзаар харюусатнаб: «Болбосон байдал тиимэнье шухаг бээшэ. Үзэ-хэлэн хайхан байгааалтай, хүндэмүүшэн зонтой Буряад оронине сэдхэлээрээ шэлэжэ абааб. Эндээл жаргалтайб. Тиимэһээ энэ нангин хайн-дэрөөр хүн бүхэнише халуунаар амаршалаад, элүүр энхэ, зол жаргалтай, амгалан тайбан ябахыень хүсэһэб».

Соёлма БАЙМИНОВА
хоорээдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Клаудиа Годинья.
Гомбо САМБЯЛОВАЙ фото.

Мода - 2001

НЕСТАРЕЮЩАЯ КЛАССИКА

БЕРЕЖИ СНОВА В МОДЕ

Тот, кто не хочет отставать от моды, этой зимой и весной носит берет. В прошлом кинодивы, такие, как Бордо и Гарбо, превратили эту круглую фетровую шапочку в объект культа и наделили ее утонченной эротичностью. Поэтому не стоит удивляться, что сегодняшние звезды экрана тоже с удовольствием появляются в берете.

Кстати, летом берет тоже будет в списке бестселлеров.

ЖЕЛЕЗНАЯ ЗМЕЯ - ПРОСТА, ПЕСТРА, ОСЛЕПИТЕЛЬНА

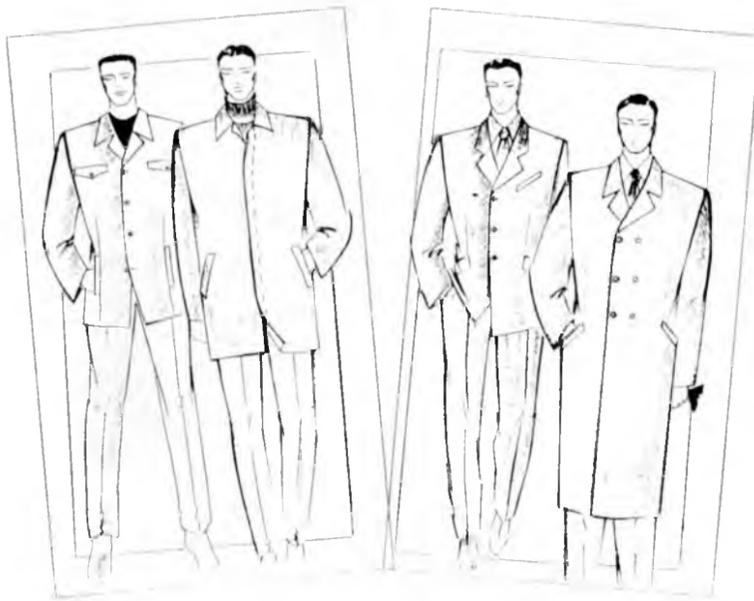

Эскизы и модели Л.А.ДАГДАНОВОЙ

9 ОСНОВНЫХ ТЕНДЕНЦИИ ВЕДУЩИХ ДОМОВ МИРА

- 1. Абсолютный лидер всех сезонов - платье бельевого стиля, выраженный воланами, рюшами, кружевами, тончайшими бретелями.
- 2. Портновские жакеты - очень тонкие, глубокий вырез, часто без подклада.

- 5. Геометрия и асимметрия очень дружат с драпировкой. Обнажено одно плечо.
- 6. Возврат мини платьев - мини 60-х годов, мини-шорты. Проникновение всех элементов спортивной одежды в городскую.

Эскизы Г.Н.МАНЦЛОВА

- 3. Тотальное наступление прозрачности. Очень тонкие ткани, расшитые, эффект тагуировки, рыбацкие сети (трикотаж) и т.д.
- 4. Драпировка - платья и блузы небольших объемов.

- 7. Двухцветность. Сочетание двух контрастов цветов в полоске, клетке.
- 8. Пятна - набивка в виде растекающихся пятен.
- 9. Воздушные блузки становятся популярной частью одежды из легких, полупрозрачных тканей.

Подготовила Ц.Б.НАЦАЛОВА.

ТААЛГАН. Традиционно в этот период буряты меняли старую одежду на новую. В этом году таалган практически совпадает с началом весны - время, когда все в природе обновляется, начинается новая жизнь. Неудивительно, что человеку хочется новых перемен: от старой квартиры до фасонов платьев. Не получается с обменом квартиры, то начните хотя бы с одежды. А что же нам предлагают в этом сезоне модельеры и дизайнеры?

Рассказывает главный художник-модельер салона «Лора-мода» Лариса Александровна ДАГДАНОВА.

На сегодня картина моды достаточно пестрая, ушедшее столетие довольно заставляя нас оглянуться в прошлое. Например, мода 20-х годов гармонично соседствует с 70-ыми, 50-е соседствуют с 80-ми, а 60-е не противоречат 90-ым. Новая мода начала тысячелетия характеризуется скромностью силуэтов и склепляет сверканьем тканей.

Нынче весной модницы будут в пальто в стиле «минимализма» с воротниками увеличенно большими и широкими, переходящими в капюшон, либо слегка подчеркнутыми, маленькими, а длина пальто варьируется от макси до миди.

Платья и юбки будут узкими, но не слишком облегающими, длина юбок колеблется между коленями и икрами. А вот что касается туфель, сейчас как никогда актуальны высокие каблуки.

Цветовая гамма весны-лета этого года соответствует 4 стихиям: земле, воде, воздуху, огню. Земля - группа традиционных земляных цветов, почвы, песка, цвет неотбеленного льна.

Вода - зеленые оттенки воды, в прудах, болотах и море. Воздух - цвета весеннего, летнего неба, цвет тумана, тонкие оттенки лилово-сиреневого цвета.

Огонь - разнообразные гаммы, которые создает пламя: от самой яркой до сердцевины до сложных оттенков красно-коричневого цвета. Цвет потухающих углей и желто-оранжевая группа.

Что касается тканей, то среди них особо ценятся пушистые, очень легкие, пластичные ткани для пальто. Для костюма модны твиды, клетка, пестрые тона. Нарядные, вечерние платья с эффектами золотистого, серебристого оттенка. Чем проще покрой, тем эффективнее могут быть ткани и цвета. А лето обещает быть пестрым. Яркие, насыщенные материалы, всевозможных оттенков: актуален озорной горошек, полоска, клетка.

Говорят, что в гардеробе француженки вы найдете одно маленькое платье «на все случаи», чаще всего черное. К нему подходящие аксессуары, шляпки и шали придают изысканность, позволяют в мгновение ока изменить образ. Шарфы, галстуки - вносят в образ романтизм.

АНХИММА БУУЗА АМТАЛЖА ҮЗЫТ...

Хүн амыа хараад, альгаа дэлгээд банигүй ажабандалаа ажалан аргаар оороо зохёон, энэ наһанайнгаа жаргал олодог жэшээтэй.

«Хонихоев» гэхэн хубини предпринятида хэгдэһэн гэжэ тэмдэгтэй бууза, пельмень, чебуреки, голууцы гэхэ мэтые олон магазинуудта хараһан байхаг. Юрэдөө бууза, пельмень магазинһаа абахада, яагаа һонин бэ гэжэ һанахаар. Юуб гэхэдэ, гэрэй эзэн эхэнэр гол ажалдаа хэды ехэ сагаа бараашье һаа, гүртэхиндэ амтатай эдэ бэлдэхэ һамбаагаа олоод лэ байдаг ха юм.

Тезд бууза, пельмень хэжэ, худалдаанда гаргаха гэхэн бодол юрэ ерээгүй еһотой гэжэ һонирхоод, хубини предпринятини эзлэгтэй уулзаһан байнаб.

Запасаи подполковник нэрэ зэргэтэй пенсидэ гараһан Владимир Содномович Хонихоев амаржа банигүй тэрэ дэри Хяаггада өөрын фирмэ гээжэ, удашьегүй олон магазинуудтай, «Водолей» гэжэ шивэ унданай баартай, барилгын участогтай болоһон байна. Дэлсэ далайсатайгаар хүдэлхэ дуратай Владимир Содномович 3 томо теплицэ барижа, огород ургуулдаг болобо ха. 17 КАМАЗ машинаар шөбхэ зоожэ, газар үтэгжүүлээд, ехэ ургаса абадаг байгаа...

1999 оной декабрини 1-дэ Улаан-Үдэдэ 47-дохин кварталда «Улыбка» гэжэ нэртэй эдэ хоолой магазин нээгээд, яһала бараг ажаллажа байгараа бууза, пельмень гэхэ мэтые хэдэг хубини предприняти байгуулаха гэжэ эрмэлзэ. Юундэ заабол талханда ороһон эдэндэ анхараһота гэжэ асуухаданши, ямаршье эхэнэртэ мяха, талха бэлдэхэ саг хомордодог,

САГААН ЭДЕЭНЭЙ ДЭЭЖЭ - НҮ ТАРАГ!

Анхан саһаа хойшо буряад-монгол туургатан тэмээн, адуун, үхэр, хонин, ямаан - эдэ табан хушуун малаа эрхитэн үсхэжэ ябаһан. Газарай шэмтэ ногоогоор малаа тэнжээн, тобир тарганаа ондо оруулха, үнээдээ, ямаадаа һаан, һуынь элбэгээ буулгуулжа, бүхэлдээ эдихэ тоһо, үрмэ, айраг эдэ мэтэ болгон хадагалха...

гэхэ мэтэһэлэн хореод янзын продукци гаргана.

Прибор бүтээлгын заводой столовын байшан соо нэгэ томо таһалга арендээр абажа, тэрэнэ түхээрээ, холодильник, морозильнигуудые жэрылгэжэ табинхай. Мяха болбосоорулдаг цех, овоц хэршэдэг таһалга соонь ариг сэлэр, сагаан халаадуудые үмдэһэн ажалшад туха сүлөөгүй хүдэлнэ.

«Продукция арай шамай худалдахадаһни, 10 процент хүрэтэр налог даражархиха даа, тезд Россия Федерацини налогой кодексхоо хажуу тээшэ хулжаха бэшэш, тэрэнэй 164-дэхи шангахан статьягай дүрим дүүргэхэл баатай бологдодог», - гэжэ Владимир Содномович хэлэнэ һэн.

Эрэ хүн зорингодоо гээд лэ Владимир Содномович эрхилһэн ажалаа эрхимээр дүүргэхые оролдохоһоо гадна саашадаа үшөөшье холын хараатай бодолнуудтай. Хүнэй хүсэл, хүсэн гээшэ байбал, ямаршье хаалта дабалтада тогтон торонгүй юушье хэжэ шадаха, урагшаа һуга харайһи гараха аргатай.

«Хонихоев» гэхэн хубини предпринятини багахан коллективные, гэрэнэй эзэн Владимир Содномовиче Сагаалганаар, Сагаан һараар амаршаалаад, элүүр энхэ, элбэг дэлбэг, сагаан һайхан сэдхэлтэй, урагшаа жүдхэмжэтэй байжа, үгэн замай үнээг дээрэ үндэр һаһа эдлэхыетнай хүсэнэб.

Журналист Дарима ЭРДЫННОВА. Гомбо САМБЯЛОВАИ фото.

Этим фаршем начинают хошхоног (прямоу кишку), завязывают концы шелковыми нитками. Полученные сардельки длиной в 15см отваривают в соленой воде 45-60 минут. Если при прокальвании выделяется светлый сок, то сардельки готовы. Подаются они к столу в горячем виде.

На 10 сарделек - 850г говядины, 220г внутреннего жира-сырца, 3 головки лука, столовая ложка муки, полстакана воды. Соль и специи по вкусу. Хошхоног 1,5м.

УУРАГ (Молозиво)

Для его приготовления применяется молоко второй и третьей дойки (молозиво - особый состав молока после теления коров в течение недели).

Через 30-45 минут масса пышно поднимается и покрывается румяной глянцевиной корочкой. После того, как масса хорошо пропечется, ее следует остудить. Блюдо готово, его можно подавать на стол.

Молозиво процеживается сквозь чистую марлю, ему добавляются пшеничная мука, желатин, грубого помола и соль. Вся масса тщательно перемешивается, выливается в смазанную жиром сковородку или жаровню и ставится в духовку или русскую печь.

ҮРМЭН (Молочные пенки)

Это одно из лучших молочных блюд. Технология приготовления проста. Свежее молоко (желательно в чистом котле) кипятится на слабом огне в течение двадцати-тридцати минут, пока не появится пена.

Через некоторое время на поверхности молока образуется слой пенки толщиной от 1,5 до 2 см. Толщину осторожно снимают лопаточками и сушат, если стоит теплое время года. Зимой замораживают. Сушеные или мороженые пенки нарезают в форме вафель или в любой другой форме и подают на стол.

ТАРАГ

Из 10л молока получается до килограмма үрмэ. А куда идет оставшееся молоко? Оно употребляется для приготовления такой весьма распространенной и популярной продукции, как тарак.

Особенно приятен холодный тарак, его еще заправляют сливками или свежим молоком, в летнюю жару. Он хорошо утоляет жажду и одновременно насыщает организм ценными диетическими свойствами. Тарак все еще находят применение в качестве предвечернего угощения для гостей, пока готовилась горячая еда.

Его вполне можно готовить в условиях города. После того, как сняты пенки (үрмэ), молоко слегка подогревают, затем в него вливают закваску - небольшую чашечку тарак предыдущего приготовления. Если же закваски нет, ее можно приготовить. Достаточно перемешать немного ржаного хлеба - закваска готова.

Остается добавить закваску в молоко и поставить на сутки в теплое место. Прежде чем подавать тарак на стол, надо хорошо его взболтать, добавляя, по желанию, сметану, сливки или свежее молоко. На 1л молока требуется для закваски 100г сметаны и 100г ржаного хлеба.

ШАНААН ЗӨӨХЭИ (Саламат)

Сметану кипятят на слабом огне, постоянно помешивая деревянной ложкой. Затем в нее начинают медленно подсыпать муку, при этом убастряя помешивание, в противном случае образуется комки так же как при приготовлении, например, манной каши.

Бесперывное помешивание сказывается на выделении масла, чем больше его выступает, тем лучше. Для этого подливают молоко или даже воды, разумеется, совсем немного. Дня саламата лучше подходит ржаная мука грубого помола. Блюдо считается готовым, когда на дне и по бокам появится румяная корка и сама кашеобразная масса, вся пропитавшись маслом, перестает прилипать к ложке. Это блюдо питательно и высококалорийно.

На 6-8 человек - 1 кг сметаны, 1 стакан муки. Соль по вкусу.

АЙРАГ (ХҮРЭНГЭ)

Замечательный диетический напиток. Полезен при пониженной кислотности желудка. Хорошо утоляет жажду в жаркое время года.

Для его приготовления применяется элбэг (пахта) или свежее молоко. В пахту, которая налита в специальную деревянную посуду, добавляется закваска, т.е. хүрэнгэ прежнего приготовления. Затем посуду закрывают крышкой и оставляют на 3-4 суток, чтобы произошло брожение. При этом необходимо регулярно помешивать деревянной мешалкой молочную массу. Когда на ее поверхности начнет выступать и лопаться мелкие пузырьки - считайте, что айраг созрел и готов к употреблению.

Айраг пьют, добавляя по желанию, сметану, сливки и сахар. По мере употребления в хүрэнгэ добавляют в небольшие количествах молоко или элбэг, затем взбалтывают его деревянной сибивалкой, чтобы оно длительное время сохраняло свои свойства и не слишком закисало.

После того, как хүрэнгэ (см. выше) постоит в течение 3-4 суток и достаточно перебродит, можно его перегонять. Хүрэнгэ наливают в чугунный котел и, закрыв крышкой, кипятят около часа. Жидкость бурно испаряется и выходит через отверстие в крышке котла, а творожистая масса - бозо - оседает. Охладив, массу помещают в подотвнятый мешочек и подвешивают, чтобы стекли остатки жидкости. Отделенное от жидкости густое белое вещество называется аарсой. Из нее готовится ряд блюд.

Сытный жаждоутоляющий напиток. В холодном виде он незаменим во время полевых и сенокосных работ. Очень вкусен, обладает определенными диетическими свойствами.

Приготавливается аарса следующим образом. Берут 3л воды, 2кг белого сгустка (аарсы). После того, как их тщательно перемешали, добавляют 300г пшеничной муки, лучше грубого помола. Снова перемешивают, чтобы получилась совершенно однородная масса, постоянно помешивая, 20-30 минут.

Перед употреблением заправляют сметаной или сливками. Пьют, по желанию, в горячем виде или охлажденной. Готовят аарсу и с зерном.

Сытный жаждоутоляющий напиток. В холодном виде он незаменим во время полевых и сенокосных работ. Очень вкусен, обладает определенными диетическими свойствами. Приготавливается аарса следующим образом. Берут 3л воды, 2кг белого сгустка (аарсы). После того, как их тщательно перемешали, добавляют 300г пшеничной муки, лучше грубого помола. Снова перемешивают, чтобы получилась совершенно однородная масса, постоянно помешивая, 20-30 минут. Перед употреблением заправляют сметаной или сливками. Пьют, по желанию, в горячем виде или охлажденной. Готовят аарсу и с зерном.

ХИЧИМЭ (Мясные колбаски)

Мясо отделяют от костей, измельчают секачом в деревянном корытце (тэбшэ) или пропускают через мясорубку с крупной решеткой. Затем добавляют измельченный жир-сырец, муку, воду, репчатый лук, соль, специи и хорошо вымешивают.

худалдажа абаха, модо сабишаха, дархалха, дан санине, ада шүдхэр, наад тодхор, элбэ дараха, аршаанаар угааха, үлзы буянай үйлэ үйлэдэхэ, номой үйлэ эхилэхэ мэтэн үйлэнүүдтэ байн. Харин үхибүү хүлдэ оруулаха, бага хүүгэдэ гэрлээ холо эльгээхэ, гэрий нуури табиха, суглаа зарлаха, үгэлыгэ үгэхэ, гуиран-

Гарагай 5-да шэнын 6 (мартын 1). Хариган гахай, 8 сагаан мэнгэн, огторгойдо хуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда мургэхэ, бурхан, сахиуса, тэнгэри, лусууд тахиха, даллага абаха, үлзы буянай үйлэ үйлэдэхэ, номой үйлэ эхилэхэ, гүрэм уншуулаха, элбэ дараха, ехэ хүнине барааахаха, гэр байра забабарилха, буян үйлэдэхэ.

барагшын хэрэг эрхилэхэ (Миндуг одоной заһал заһуулаад), дасан (дуган), мургэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, үзэгтэ хураха, даллага абаха, наһа утадхалгын ном уншуулаха, эм найруулаха, уранай ажал эрхилэхэ, хюмһа абаха мэтэн үйлэнүүдтэ байн. Харин мал үүсэлхэ (улай гаргаха), хүншүү хербоһо гаргаха, шуһа ханаха, төөнгөх, мал эмнэхэ, ехэ үһа гатаха, дошон газар номгодохо, заһаа бариха, агнаха, амитанан ами таһаха, һубаг малтаха, дайсаппине дараха, үхибүү үргэжэ абаха, хүн дүрсэ элдэха, хани харилсаа тогтоохо, бэри буулгаха, хадаг табиха, хутага бүлюудэхэ, нүүхэ мэтэн үйлэнүүдэ хорюулай.

ЖЭЛЭЙ ЮРЭНХЫ ШЭНЖЭ

Дээдын үндэр нэрэтэ зурхайшадай үеын үедэ, бэеын бээдэ тодорхойлһые хараад үзэхэдэ, XVII жаранай «Нур хүлдын манлай» гэжэ нэрлэгдэһэн сагаагшан түмэр могой жэлэй юрэнхы шэнжэ иимэ: энэ жэлэй амин махободонь - гал, бэе болон эрхэтэн махободонь - түмэр, хии, моринойн махободонь - уһан, хүлдэ махободонь модон байна. Жэлэй эзэн одон гэхэдэ, НУУЛГА гэхэ гү, али ПУРВАШАДХА (Чудод), дугаараарн хэлбэл, 19-дэхи одон болоно. Жэлэйнай эзэн гараг эхинэй гурбан нарада НАГБА (Меркури), бусад нарануудтань ПУРБЭ (Юпитер) байха юм ха. Тиэхэдэ жэлэй хаан гараг БИМБА гэхэ гү, али Сатурн байна. Мүн түшэмэл гарагын МЯГМАР (Марс) гэнэ.

Шэхэрэй амтан мэтэ жэлэй үрые хараадуулан бодожо үзэбэл, зундаа хура бороо багатай, ургамал үбһэн багаар ургаһан газартаа хомордуу, хеморол ехэтэй байха гэнэ.

Заншалта «Шорой үхэрэй» шэнжээр үзэхэдэ, үхэрэйн тархи сагаан, бэнь улаан, хотонь сагаан, эбэр, шэхэн, нүүл болон дүрбэн тагалсагын шара, аман юумэниинь ногоон. Энэ үхэр хүлээ баруун гээшэнэ хаяад шарбан, амаа жэмыгээд ябана. Үхэрэниинь жаа үхибүүн, ноуор шарайн шара, ногоон дэгэл дэгүүрээ шара бүһэ бүһэлөөд, баруун хүлэйнгөө гутал үмдөөд, зүүн хүлэйнхэе бүһэдөө хабшуулаад, үһээ хоер талаа болгожо халбариллаад, нюрга руу унжууланхай, шэлүүр баряад, үхэрэйнгөө баруун урда яаран алхалжа ябана.

Дээрэ хэлэгдэһэн шэнжэнүүдые нэгэдхэн дүлбэл: гаража ерэнэн сагаан түмэр могой жэлдэ хангай гэхэ гү, али уулархаг газар нотагуудта, мүн дурна зүгтэ жэлэй эхиндэ саһан ехэ, зуд туранхатай байха. Талатай эхонд саһан ехэ, зуд туранхатай байха. Талатай эхонд саһан ехэ, зуд туранхатай байха. Талатай эхонд саһан ехэ, зуд туранхатай байха.

Бага нарай хүүгэдтэ ээлтэй, хүгшэдтэ хатуубтар байжа магадгүй. Эдир залуу зондо бүри хатуу байха гэнэ. Тиймэһээ эхэ эсэгэн тэдээндэ горитой анхарал хандуулха, оролдохо ёһотой.

Орон дотор хэрүүл тэмсэл ехэ, илангаяа эршүүлдэ тайбан бэшэ байха гэнэ.

Халдабарита үбшэн, хамшаг, дэлгэрэнтэги. Илангаяа эмгэтэйшүүл бэээ хэргэ саркуунаар абажа ябаха ёһотой болоно.

Тэрэшлэн жэрмэһэн гэхэ гү, али нарайлха экзэһнүүдтэ, моридто, ан гүрөөһэдтэ муу.

Эдэ мэтые хараада аман, хүн бүхэн бурханда шүтэжэ, 10 сагаан буян гээшые сахижа ябаха, ажалдаа, амидаралдаа тон нарин байха, ямаршые хаань, орожо ерэнэн сагаан түмэр могой жэлдэ баран найнаар ябаха гэжэ найдая.

Жэлэйнай зурхайн шэнжэ бирагуй, бээрээ байба гэжэ муу ханаанда дарагдангүй, сэдхэл ханаагаараа һаиние дууджа, мууе һайн болгохо шадалтай байхые һануула. Хүнэй ханаан гээшэ юунээшэ хүсэтэй, муу хара хүсэндэ дарагдангүй байха шэдтэй юм.

Буряад орономнай олон түмэн зондо буян жаргал элбэгээр хүсэжэ, үри хүүгэдэнь үбшэн хамшаг холуур тойрожо гараг, өөһэдэнь үлзы хутаг оршохо болтогой гэжэ үрээл табия даа!

Ц.ДОНДОГОЙ.

XVII ЖАРАНАЙ САГААГШАН ТҮМЭР МОГОЙ ЖЭЛ

ХАБАРАЙ ЭХИН САГААН БАР НАРА

Table with 9 columns: Буряад лүтэ, Сагаан лүтэ, Гараг Нэр, Үгэ, Мэнгэ, Хуудал, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Rows include: Дабба нара, Мязмар Марс, Лагда Меркури, Пурдэ Юпитер, Баасан Солдон, Бимба Сатурн, Нима Наран, сагаан бишэн, сагаагшан тахья, хара нохой, хариган гахай, хүхэ хуагана, хүхэшэн улаан, 2 хара, 1 сагаан, 9 улаан, 8 сагаан, 7 улаан, 6 сагаан, 5 шара, гал, шорой, түмэр, огторгой, уһан, уула, модон.

Гарагай 2-то шэнын 3 (Февраль 26).

Сагаан бишэн, 2 хара мэнгэн, гада хуудалтай үдэр. Бурханда мургэхэ, зальбарха, сахиуса, лусууд тахиха, даллага абаха, үлзы буянай үйлэ үйлэдэхэ, номой үйлэ эхилэхэ мэтэн үйлэнүүдтэ байн. Харин үхибүү хүлдэ оруулаха, бага хүүгэдэ гэрлээ холо эльгээхэ, гэрий нуури табиха, суглаа зарлаха, үгэлыгэ үгэхэ, гуиран-

шадта юумэ харбайха, хубсаһа эсэхэхэ, шэрдэг бэрхэхэ, хоорондоо хэрэлдэхэ, дайсад болохо, хутага хурсадаха, хюмһа абаха мэтэн үйлэ үйлэдэхэ мүү. Бэри тухай, наһа бараһан хүн тухай дасанһаа асууха гэнэ.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэеын юрэнхы тамир һайжарха

Гарагай 4-дэ шэнын 5 (Февраль 28).

Хара нохой, 9 улаан мэнгэн, түмэртэ хуудалтай үдэр. Бурханда мургэхэ, зальбарха, бисалгал хэхэ, даллага абаха, хэшэг дуудаха, бурханай ном уншаха, замда гараха, номлол хэхэ, эм найруулаха, уранай онолдо хураха, балин шаптааха, гал мандаа хэхэ, хараал дараха, дайсаппине номгодохо, тангаригаа болуулаха, хюмһа абаха мэтэн үйлэ үйлэдэхэ байн. Зүгөөр модоор дархалха, наһа барагшые хүдөөлхэ, сангариа хураха, маани сахижа, бэри буулгаха, нүүхэ, үри ээлигэ бусааха, шуһа ханаха, төөнгөх, хүбүүдые сэрэгтэ үдшөжэ, суглаа зарлаха, үһээ угааха, үхибүү хүлдэ оруулаха, бага хүүгэдэ гэрлээ холо эльгээхэ мэтэн үйлэнүүдые сээрлэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үгэхэ.

аршаанаар бэээ арюудхаха, сан табиха, наһа утадхалгын ном уншаха, ажалшанине хүлбэлхэ, хүнине аргаламжада оруулаха, эм найруулаха, гэрий нуури табиха, түрэлхидэй хоорондо холбоо бэхжүүлхэ, дасан, субарга арамнайлаха, уранай ажал эрхилэхэ, шажанай һаиндэр хэхэ, баярта ушараа тэмдэглэн найрааха мэтэн үйлэ үйлэдэхэ байн. Гэхэтэй хамта хүншүү хербоһо гаргаха, газар малтаха, зураг зураха, бөөгэй хэрэг хэхэ, модо үндэһэтэйнь унагааха, гэрлээ хэрэгэлэ гаргаха, үхэр хүндэ үгэхэ, хадаг табиха, наһа барагшые хүдөөлхэ, үбшэ аргалжа эхилэхэ, нүүхэ, хутага хурсадаха, бэлдэһэн хүнэй бузартай ушарха мэтэн үйлэ үйлэдэхэ хорюулай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, шэг шарайн үнгэ зүһэ һайжарха

Гарагай 6-да шэнын 7 (мартын 2).

Хүхэ хуагана, 7 улаан мэнгэн, уһанда хуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда мургэхэ, сахиуса, тэнгэри, лусууд тахиха, Наранда, нарада, бусад юртэмснүүдтэ шүтэхэ, үүдэ гаргаха, абаһанаа бусааха, хии бараа сараха, түмэрөөр уранай зүйл бүтээхэ, наһа

Гарагай 7-до шэнын 8 (мартын 3). Дүйсэн үдэр. Огошо бурханай, Дара-Эхын, Махагалын үдэр.

Хүхэшын үхэр, 6 сагаан мэнгэн, хада уулада хуудалтай үдэр. Дашаниматай, үлзы хутагтай, маша һайн үдэр. Бурханда мургэхэ, бурхан, сахиуса, тэнгэри, лусууд тахиха, нүгэлөө намалшаха, даллага абаха, хэшэг уриха, нүүхэ, лун абаха, эм найруулаха, наһа утадхалгын ном уншуулаха, эд, үхэр абаха, дасан (дуган), мургэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, арамнайлаха, ада шүдхэр номгодохо, амгалан байдалай түлөө үргэл үргэхэ, шэнэ гэр бариха, шэнэ газарта түбхнэхэ, хотоной нуури табиха, хутага, элбэг дархалха, модоор юумэ бүтээхэ мэтэн үйлэнүүдтэ байн.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, наһан ута болохо.

Гарагай 1-дэ шэнын 9 (мартын 4).

Улаан бар, 5 шара мэнгэн, модондо хуудалтай үдэр. Бурханда мургэхэ, бурхан, сахиуса тахиха, дасан (дуган), мургэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые арамнайлаха, номлол хэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулаха, даллага абаха, абаһанаа бусааха, үлзы буянай үйлэ үйлэдэхэ, тарни бүтээхэ, мал үүсэлхэ мэтэн үйлэ үйлэдэхэ байн. Зүгөөр шулуу шорой хүдэлгэхэ, нохой худалдажа абаха, тангариг үргэхэ, модо отоахо, худаг малтаха, нүүхэ, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, гэрий нуури табиха, шуһа ханаха, төөнгөх, хубсаһа, малгай эсэхэхэ мэтэн үйлэнүүдые сээрлэхээр. Бэри тухай, наһа барагша тухай дасанһаа асууха гэнэ.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

9 февраля состоялась встреча студентов бурятского факультета БГУ с человеком необычной судьбы. Член ЮНЕСКО, президент Азиатской ассоциации шаманов, лауреат конкурса газеты «Буряад үнэн» Андрей Апаньевич СТЕПАНОВА с большим удовольствием встретился со студентами.

Надежда Апаньевна - энергичная, милосердная женщина... Она побывала в об Итамии, Бразилии... Я с раннего детства видела вещи, невидимые глазу обычных людей, но была уверена, что это обычное явление. Я очутилась в Бразилии... Я с раннего детства видела вещи, невидимые глазу обычных людей, но была уверена, что это обычное явление. Я очутилась в Бразилии... Я с раннего детства видела вещи, невидимые глазу обычных людей, но была уверена, что это обычное явление. Я очутилась в Бразилии...

ОДНА ВОЗВРАЩЕННАЯ ЖИЗНЬ - ЭТО ЦЕЛЫЙ МИР

образы двух пневных духов-хозяев местности. Я объясню женщине, что часто проезжая по этой местности, где бурятия издревле совершала обряды жертвоприношения духам-хозяевам местности, ее семья по незнанию пренебрегла этими традициями и жертвой стала девочка. Чтобы спасти ребенка необходимо было на месте аварии совершить обряд жертвоприношения для умиротворения духов, разложить на этом месте одежду ребенка в той последовательности, как она была одета на ней в тот момент аварии, затем одежду привезти в больницу и по мере возможности отдельные вещи надеть на ребенка. Кроме того, я сама работала с больным ребенком на энергетическом уровне. Ребенок вызжил. В моей практике таких примеров много. В Италии по дороге в маленький городок, в горах увидела образ воина с коротким мечом. Оказывается, в тех местах было много военных сражений, и раньше у воинов были вот такие короткие мечи. Видела также духи разных святых. Когда я описывала, то что видела, то местные жители подтверждали существование такой легенды, а архивные документы - подлинность исторического лица, ставшего святым. И мои описания совпадали с духами святых в той или иной местности. Увидела мадонну, которая держит ребенка не у груди, как обычно, а возле живота. Мои друзья из Милана

незаменима, обладает... воды, 2 кг... ла. Снова... ая масса...

це знали такой святой мадонны. Подняли архивные материалы - наши подтверждения. В честь этой мадонны там была возведена церковь. В Италии сейчас изучают шаманизм и считают, что их святые были такого же свойства, что и наши родовые шаманы, с той разницей, что они у них канонизированы, т.е. церковно узаконены. В Бразилии я побывала в городах Сан-Пауло, Рио-де-Жанейро, где встречалась не только с исследователями шаманизма, но и носителями этого верования в Южной Америке, так называемыми «неошаманистами». С ними провели совместные семинары, выявили много общего в ритуалах и обычаях, восходящих к истокам. В Париже в университете Сорбонны я читала лекции студентам и отвечала на многие интересующие их вопросы. В Париже я обратилась в настоящее представительство Российской Федерации при ЮНЕСКО по проблемам Байкала. Во Франции недалеко от Леона, в карма-центре «Карманинг» проводился слет представителей всех конфессий мира по инициативе Далай-ламы. Собравшиеся организовали координационный центр, где руководителем выдвинули меня. Я внесла свои предложения для работы: снять цикл видеопленов о сохранении религиозных традиций в разных странах и издать карту сакральных мест Земли...

Мэри ХАМГУШКЕЕВА, кандидат филологических наук.

ИЛАГШАДЫЕ АМАРШАЛАЯ!

Хүндэтгэ уншагшад! Үнгэрхэн жэлэй сентябрь нарада олон тоотой уншагшадайнгаа гуылтаар «Жэгтэй ушарал болоһон юм», «Миини мүшэн шинии мүшэнтэй...», «Нютагай домогуудһаа» гэхэн бишыхан хөөрөөнүүдэй конкурсууд соносхогдоо бэлэй. Сагаалгай хайндэрөөр дашарамдуулан, редколлегиин шийдхэбэрээр түрүү хууринууд тодорхойлогдобо.

«ЖЭГТЭЙ УШАРАЛ БОЛОҮН ЮМ» гэхэн конкурсо илагшад:
Любовь Намжилон «Зүнгэн үүдэн ошн» гүе (8.02.2001), Элбэг Бурунов «Бурядаймтай баатар хүбүүн» (18.01.2001), Дамбиница Цырендэшиев «Нарһан голгойн үһөө» (21.12.2000), Ница Артуева «Эмһэн» (4.01.2001).
«НЮТАГАЙ ДОМОГУУДҺАА» гэхэн конкурсо илагша: Намжил Маланханова «Мүнхын аршаанай нүүдэл» (28.12.2000).
«МИНИИ МҮШЭН ШИНИИ МҮШЭНТЭЙ...» гэхэн конкурсо илагшад:
Цыбикжан Найданов «Зула шини бадарһан» (5.10.2000), Амаз Природных (Амгалан Будаев) «Дураһан мүрү» (8.02.2001), Чулшум Батуев «Агааран долгоор дамжадаг

шэдитэй» (21.09.2000), Жаргал Дашинимаев «Урасхаалта дурасхал» (14.09.2000).
Илагшада мүнэн шангууд барюулагдаха. Илагшада, мүн конкурсуудта хабаадаһан хурса гуурһатание, хурдан бодолгоһине гүн сэдхэлхээ амаршалжа, шини Моной жэлдэ шнн зоригтой, шнхннэмэ дуутай ябахытһай хүсэе!
Энэ баярта ушарһаа уламжалан, таниһаа анхараалда, хүндэтгэ уншагшада, багахан хөөрөөнүүдэн «ЗҮН-ТЭЙ ЗҮҮДЭН», «АЙДАНАТАЙ УШАР» гэхэн шнн конкурсуудые соносхоһоо, «МИНИИ МҮШЭН ШИНИИ МҮШЭНТЭЙ...» гэхэн конкурс дам саашаа үргэлж мүүдэлдхэ.
«Дүхэргэйшгоо» гуламтада дүтэһант даа, Домогто хөөрөөгөө эхилыт даа.

ҮНЭН НЭРЭЭЭ ҮНЭХӨӨРӨӨ ҮРГЭН...

Мари КАЗАТО гэжэ нэрэтэй япон басагантай танилсажа, ямар хэрэгээр манай республикада ерлээрнэ һонирхожо, мүн оор тухайгаа хөөрэхыень дурдхобаб.
Мари гэхэн нэрые ород нэрэ гэжэ олохон хүнүүд һанадаг, тэдг тэдг эндүүриэ, «үнсн» гэхэн угхатай япон үгэ гээд Мари сөбэр монгол хэлэн дээрэ хэлэхэ юм. Тэрэ Киото хотын гүрэнэй у н и в е р с и т е г т э докторантурада хурана. Урга тэнь «Культурная антропология» гэхэн мэргэжэлээр магистратура дүүргэһэн байгаа. Монгол туургантай нүүдэл байдал, еһо заншал залуу эрдэмтэй анхарал юрэ татаһгүй байха. Монгол, буряад яһатан япон арагта шуһаараа адирхуу гээдг ааб даа.
Тээд энэше гол шалтагаан бэшэл ха. Бүри эдир залууханһаа моргор гүйлгэхэ, монгол хэлэ шудалха дураһиннь хүүрээдг байгаа. Дээдг хургуулида хураһын тула ехэ мүнэн хэрэгтэй бөөдөг. Эндэ баян фирмэнүүд бэлгитэй залуушуулые нэгн-хоёроор шэлэжэ, спонсорнууд болоод, гранд, стипенди гэхэ мэтээр тухалдаг байна. Япондо хургуули хураһгүй хүнэй ажал олохон хүшэр ха. Тиимэһээ һүбэлгэн, өөдэргэн залуу хүнүүд һайн мэргэжэлтэй болохын тула оролдогто хүсэл гаргажа, бэһингээ бэрхээр эрдэмтэй болоно. Эрдэмэй эгзэн гээдг нэрэ зэргэнүүдые олонхи ушарта һаһатайшаг болоһон хойно үгэхээ һанадаг гэжэ Мари хөөрөө һэн.
Япондо үхибүүн 6-тайдаа хургуулида ороод, 18 һаһатайдаа тэрэниие дүүргэнэ. Тиигээд коллежһын удаа 4 жэлэй туршада университетдэ хуража гарана. Саашадаа мэргэжэлэ улам нарижуулан дээшлүүлхэ д у р а т а й ш у у л м а г и с т р а т у р а д а , докторантурада хураһалаа үргэлжлүүлхэ аргатай.
Иигэжэ сөбэр сэдхэлэйнгээ уряалаар монголшуудай һуудал байдалаар, хэлэ бэшээр һонирхожо, гүлмэр залууханһые һаа, хургуули хураһай, эрдэмэй гээдг шатануудые дабажа яһатан Мари басаганда бүхн һайханһые хүсэхэ байһабди. Дээрһини толорон, уряалан байһан одо мүнэнһини хаража, сахижа байг лэ!
Дарима ЭРДЫНИЕВА.

ЭДИРШҮҮА МҮРЫСЭНЭ

1984-1985 онуудай эдиршүүлэй дунда дүрэ буляадаалты барилдаагаар Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоньн чемпион һаяхана Улаан-Үдэ хотодо үнгэрбэ. Тус мүрысөөндэ 11 региондо 275 эдир барилдаашада хабаадаа.
Энэ мүрысөөндэ хэд илааб гэхэдэ: Булат Доржиев, Баян Санжижапов, Батор Базаров, Анатолий Гулгенов (булта - Буряад Республика), Носиф Корнилов, Иван Ким, Музаффар Халидов (булта - Саха(Яхад) Республика), Базар Жалсанов (Ага-АлександрЗверев (Усть-Орда), Алексей Першин (Красноярск) гэлтн болоно.
Мүрысөөнэй эрхим барилдаашанай нэрэ зэргэдэ Буряад орондо түлөөлгшэ Анатолий Гулгенов хүртөө. 3 чемпиониине бэлдэһе Федор Махутов «Эрхим тренер» гэжэ нэрлэгдэ.
Тус мүрысөөндэ илагшад, шангай хуури эзэлэгшэд Владикавказ хотодо Россин чемпионатта хабаадаха эрхэдэ хүртөө.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Агын райондой Гүнэйи эдир барилдаашаа тренер Х.Дамдиновтай.

ЯЛАС ГЭМЭ АМЖАЛТА

Орёл хотодо хур харбалгаар Россин үбэлэй чемпионат һаяхан түтэсбэ. Эндэ Буряад ороной түлөөлгшэ, Европын 3 дахин чемпион Бальжиница Цыремшилов эршүүлэй дунда чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.
Командна тоосоогоор эхэнэрнүүдэй команда мүн лэ түрүүлжэ гараа. Манай командын түлөө Арюуна Дабаева, Виктория Дабаева, Екатерина Чебакова, Гэралма Эрдэниева харбаа.
Республикынгаа хур харбалгадые энэ ехэ амжалтаар амаршалаа.
Февралын түрүүшын арбан үдэр Санкт-Петербург хотодо уласхоорондын даам наадамгаар Россин чемпионат болоһон байһа. Эндэ республикымнай нислэл хотын 43-дахн хургуулын 9-дхн классай хурагша, ород даамаар дэлхэин вице-чемпионка Валэ Зяханова оорын һаһанай бүлэгтэ шангай 2-дохн хуури эзэлэ. Тэрэ түрүү хуурида гараһан Калуга хотын түлөөлгшэ Наталья Лубянскойтай тон адн очко абаад, коэффицентээрээ илаадаг бай. Хэды тиигэбэшье манай эдир даамшанай энэ тон ехэ амжалта гэхэдэ адуу болохогүй.

Борис БАЛДАНОВ

Сагаалган-2001

СЭЭЖЭДЭНЬ СЭСЭГ ТАРИНАЦАЛ БОЛОО НЭН

Буряадай Республикын габыята артист, республикын Гүрэнэй шангай лауреат Цырендоржо Доржондор-Жиевич БАЛЖАНОВАЙ дурсалаһаа
Эгэ арбан хоер жэлэй саана буряад арадайнгаа жэнхэн һайндэр - Сагааланһине хотын юной хабаадалгатайгаар үнгэргэхэ бодолдо абтаад, энэ һанамжһаа театрайнгаа худэлбэридэ хэлэжэ, дэмжэлгэ абаад, Буряадай мэдээжэ пост байр Дугаров энэ үдшын сценарий бэрһэн бэлэн. Сагааланда барюулагдан энэ үдшынэ шадамараар хүтэелэрхэһөө гадна, тайзан дээрэ боложо байһан үлэ хэрэгһе харгалтадтай нягтаар холбохо шадамарингаи шон зыһагай хүнэй хэрэгтн болохоодо, Гүнэйи Норбо Цыренович Гүнзыановые урча бэлэн. Үнгэрхэн энэ хугасаа соо үндэһн соелдо дэлгэрүүлгэдэ эдэхн үүсхэлэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө Гүнэйи Норбо Цыреновичнай «Буряад Республикын арадан артист»,

«Россин Федерациин соелой габыята хүдэлмэрлэгшэ» гэхэн хүндэтгэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэһэн габыятай.
Үдшынэ жэнхэни буряад заншалаар үнгэргэжэ шадаал һаа, саашадаһынэ эршэ зантангаар үргэлжэлхэ байһандань батаар эгнэгжэ, Сагааланһингаа баяр еһолоһые эмхидхэлэй үндэр хэмжээндэ үнгэртөө бэлэһди. Театрай баруун тээхи таламайда түүдэһинэ тоосоогоод, баяр еһолоһые харахһаа ерһэн хүндэтгэй аха захатаһаа сагаан эдэргээр, хадагаар зологожо, олоороо сугларһан харагшадаа театрайнгаа ордондо орохыень урча бэлэн. Удаань һайндэрэймнай хүшоутэй хэмжээ ябуулганууд эхилээ һэн. Энэ һайндэртэ буряад драмын артистнуудһаа гадна, хотымнай арадай аман зохиолой «Наадан дээрээ», «Уряал», «Тоонго», «Магтаал» ансамбльнууд, мүн дуу, хатаран «Байгал» ансамблин артистнууд уран бэлгэй харуулжа, харагшаданһаа сэдхэлдэ сэтгэ гарһандаа баяжуулаа бэлэн.
Мүнөө харахһаа байһан Сагаан һараар, Сагаалангаар Буряад оронһингоо арад зоһиние амаршалаада ага жергал хүснэ.
Мүнөө турх театрайга булат Гаврилович «Иници хаан» гэхэн жүжгыге табижа байһа. Премьеринь марг һарын хорн гаранаар болохо. Энэ жүжгыге эржэ харахытһай та бүгэдһиние уришаб.
Д.ХУБИТУЕВ бэшэжэ абада.

ФЕСТИВАЛИН ЭХИН ШАТА

«Сагаан нара» гэжэ Эстрада дуунуудай уласхоорондын фестиваль манай Улаан-Үдэ хөөрдохиёо үнгэргэгдэхэнь. Тус фестивальни эхин, шэлэн абалтын шата байһаа оной февралын 17-до Буряадай телевидениин байһан соо үнгэрбэ. Эндэ 30 гарын залуу дуушад сугларжа, аза талаанаа туршаа. «Сагаан нара» фестивальда хабаадагша П.Дорошенко, И.Олейников, А.Хабудиев болон бусад оһолһын зохиһон дуунуудгаа гүйсэгдөө. Мүнөө жэлэ заншалаа еһоор ганса шнаг дууан тухай бэшэ, мүн лэ Эхэ орон, Байгаа, Сагаалан тухай һайхан дуунууд эхин шатын үгэдэ эгдээ.
Россин габыята артистка Д.Линховоин түрүүтэй жорин гшүүд 15 хүшине 2-дохн шатада шэлэн абаа. Эдг хэд бэ гэдэ Ч.Ханджапов, Ч.Цыденов, П.Дорошенко, А.Хабудиев, Г.Ришчинов, Б.Халданова, «Домино» бүлэг, Н.Зубарева, Б.Турбянов, С.Халданова, Б.Багмаев, А.Соктосева гшигдэ болоно.
Гада фестивальда Яхадтай, Тыватай, Монголой, Үбэр-Монголой, Алтайн дуушад хабаадаха тухайни мүүдэлгэ оруулаа.
Түгэсхэлэй концертэ негдэндоной фестивальда олон харагшадай дура буляһан Аяс Дангарын (Тыва), Наран Сүрэнжапов (Монгол) гэлтнэ хабаадаха юм.
Е.ЦЫБЕНОВА.

СОВРЕМЕННОЕ ЛЕЧЕНИЕ
алкоголизма, табакокурения, прерывание запоев, снижение избыточного веса.
Поликлиника № 4, остановка «Саяны».
Ежедневно с 18-20 ч.
Суббота с 14-16 ч.
Воскресенье с 9-11 ч.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

<p>Ахамад редактор А.А.АНГАРХАЕВ Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА</p> <p>РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (ахамад редакторан ордоһон), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), Б.Ц.СЕМЕНОВ (ПрФ-гэй Гүрэнэй Дүүмэ), Е.К.ХАНХАЛАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал); таһагуудые даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, А.А.Н. ПЕРЕНОВ, Г.В.САМБЯЛОВА, С.Д.БУДАЕВ, А.Д.ТАПХАЕВ, Д.Д.НАНГАЕВ, В.И.ВИННИКОВ (кэбэһин директор).</p>	<p>Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландариньинин үлэс, 23, "Буряад үнэн" газетин редакция. E-mail: unen@buriatia.ru.</p>	<p>Газетэ хэблэлэй 5 хуудан хэмжэтэй Индекс 73877. Хамтын хэлэ 23.600. Хэблэлдэ тухалдаһан сар 17.00.</p>	<p>"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ 7100 хэблэгэр хэблэгдэ. Директоринь телефон: 21-40-45. Б-0165-дахн номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 8272.</p>
<p>Редакцини телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96 (факс), приемнын - 21-54-54, ахамад редакторай ортоһонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретарини - 21-50-52, секретариатай - 21-50-52, таһагуудэкономикын болон политикын - 21-63-86 (даагшань), 21-34-05, соелой болон түүхын - 21-60-21, валуунуудын, оюуталай ажабайдалай болон олонһиньн хүдэлмэрини - 21-54-93 (даагшань), 21-69-58, мэдээлэлэй болон спортын - 21-55-97, рекламн болон коммерческэ ажалан - 21-62-62, захилан - 21-67-81, хэблэлэй - 21-55-97, 21-33-61, оператор корректорнүүдэй - 21-61-35, фотокорреспондентнүүдэй-21-33-61, компьютерна түбэн - 21-66-76, бухгалтерини - 21-23-67, кассын - 21-57-63, вахтын - 21-60-91.</p>			
<p>Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, шотагай нэрлүүдэй бэшэлгыг халагайруулан ушарһан авторнуудын харюусалгатай. Редакцини һанамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад. Редакцида ороһон материалнууд авторнуудтань бусаагараггүй, угдын талаар шннжэлгэгдэггүй.</p>			